

Bu kitaba sığmayan
daha neler var!

eba
www.eba.gov.tr

Karekodu okut, bu kitapla
ilgili EBA içeriklerine ulaş!

Teknoloji Yolculuğumuz

**BU DERS KİTABI MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINCA
ÜCRETSİZ OLARAK VERİLMİŞTİR.
PARA İLE SATILAMAZ.**

ISBN 978-975-11-6324-0

Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin Beşinci Maddesinin
İkinci Fıkrası Çerçevesinde Bandrol Taşınması Zorunlu Değildir.

GRAFİK VE FOTOĞRAF ALANI

MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ
GRAFİK VE FOTOĞRAF ALANI

FOTOĞRAF YORUMLAMA

10
DERS
MATERYALİ

MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ

FOTOĞRAF YORUMLAMA

10

Ders Materyali

YAZARLAR

Elif ÖZTUNALI DEMİR

Fatma Şule ERKÖSE

Keziban İŞENGER

Suna AYDIN

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI.....	7947
YARDIMCI VE KAYNAK KİTAPLAR DİZİSİ.....	1875

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Ders materyalinin metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

HAZIRLAYANLAR

Dil Uzmanı
Sevinç ÇİFTGÜMÜŞ

Program Geliştirme Uzmanı
Seçkin Seçil BAŞARAN

Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı
Neslihan KOSER

Rehberlik Uzmanı
Hanife ALPASLAN

Görsel Tasarım Uzmanı
Elsa ALÇAM BALIK

ISBN: 978-975-11-6324-0

Millî Eğitim Bakanlığının 24.12.2020 gün ve 18433886 sayılı oluru ile Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğüne ders materyali olarak hazırlanmıştır.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlähî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerâhamdan İlähî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

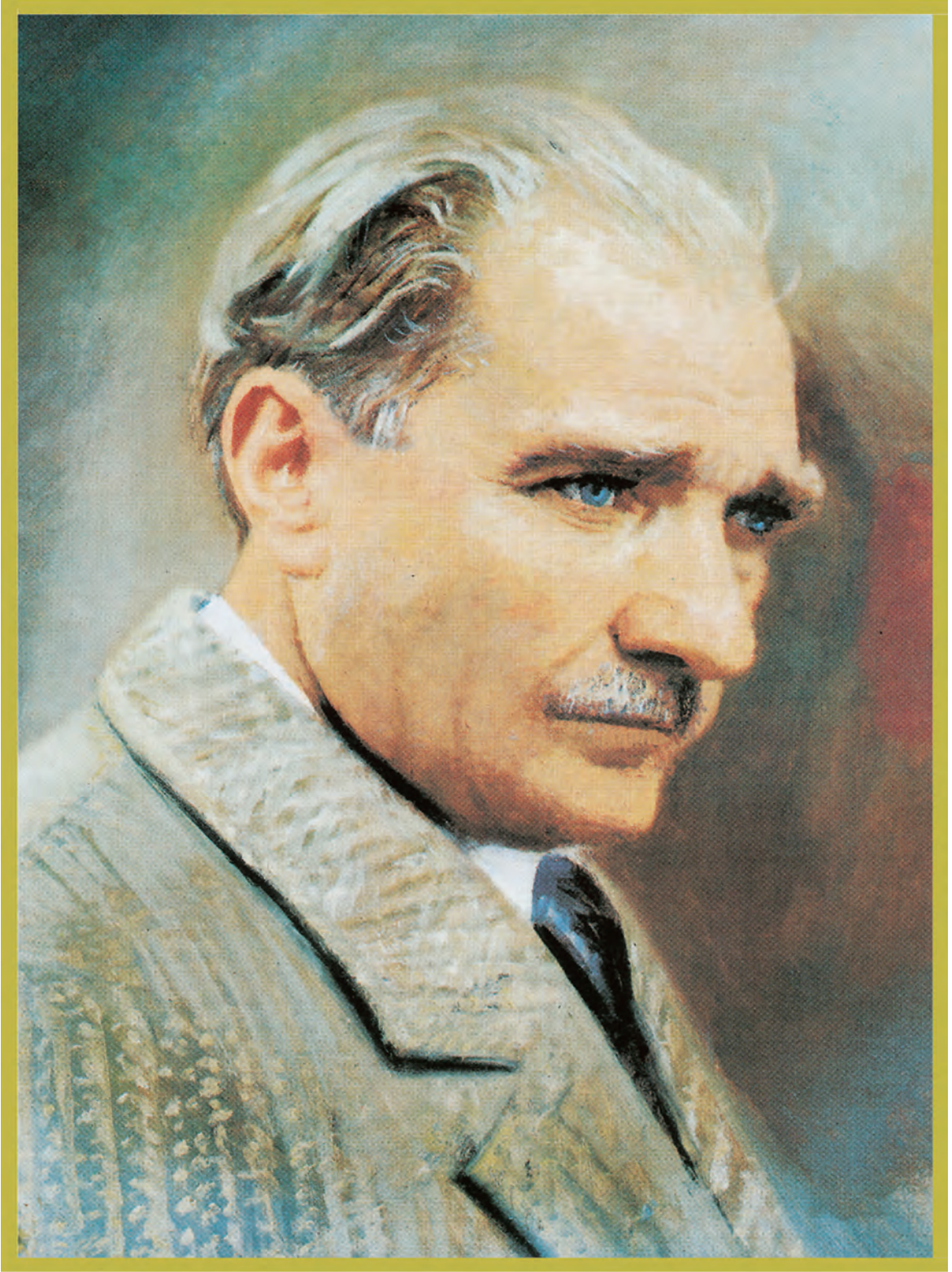
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsaît bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İÇİNDEKİLER

DERS MATERYALİNİN TANITIMI	12
----------------------------------	----

1. ÖĞRENME BİRİMİ: KOMPOZİSYON KURALLARINA UYGUN FOTOĞRAF

1.1. FOTOĞRAFTA ESTETİK	16
1.1.1. Görsel Göstergibilim	18
1. ETKİNLİK	18
1.1.2. Estetik Değerli Fotoğrafın Önemi	20
1.1.3. Fotoğrafta Kompozisyon	21
1.1.4. Kompozisyon Öğeleri	23
2. ETKİNLİK	33
1. UYGULAMA	34
1.1.5. Fotoğrafta Kompozisyon Kuralları	35
3. ETKİNLİK	47
4. ETKİNLİK	48
1.2. KOMPOZİSYON KURALLARINA UYGUN FOTOĞRAF ÇEKİMİ.....	49
1.2.1. Işığın Kompozisyona Etkisi	49
1.2.2. Fotoğrafta Kullanılan Kompozisyon Şemaları	50
2. UYGULAMA	53
1.2.3. Fotoğrafta İçerik ve Mesajın Kompozisyondaki Önemi	54
1.2.4. Sanat Eserlerinin Değerlendirilmesi	55
5. ETKİNLİK	56
1.3. KOMPOZİSYON KURALLARINA UYGUN FOTOĞRAFLARI	
YORUMLAMA.....	57
1.3.1. Fotoğraf Yorumlama.....	57
1.3.2. Fotoğraf Okuma ve Yorumlama Aşamaları.....	58
1.3.3. Örnek Fotoğraf Yorumlamaları	59
1.3.4. Estetik ve Teknik Açından Yorumlanmış Fotoğraflar	60
6. ETKİNLİK	73
3. UYGULAMA	74
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	76

2. ÖĞRENME BİRİMİ: KOMPOZİSYON KURALLARINA AYKIRI FOTOĞRAF

2.1. KOMPOZİSYON KURALLARINA AYKIRI FOTOĞRAF ÖRNEKLERİ.....	80
2.1.1. Fotoğraf Sanatı.....	81
2.1.2. Fotoğraf Sanatında Üslup	83
2.1.3. Fotoğraf ve Sanat Akımları.....	83
2.1.4. Kompozisyonda Estetik Açıdan Farklı Arayışlar	89
1. ETKİNLİK	89
2.1.5. Deneysel Fotoğraf	90
1. UYGULAMA	113
2.2. KOMPOZİSYON KURALLARINA AYKIRI FOTOĞRAF ÇEKİMİ	114
2.2.1. Estetik Kurallara Aykırı Fotoğrafların Biçimsel Özellikleri.....	114
2.2.2. Görsel Materyal Üzerindeki Biçimsel Öğelerin Sebep-Sonuç İlişkisi	115
2.2.3. Kurallara Uymayan Fotoğraflarda Alternatif Çözüm Yolları	115
2.2.4. Kuralların Dışına Çıkmak	116
2.2.5. Görmek ve Doğru Anı Yakalamak	116
2.2.6. Özgün Fotoğraflar Çekmek	116
2. UYGULAMA	119
2.3. KOMPOZİSYON KURALLARINA AYKIRI FOTOĞRAFLARI YORUMLAMA.....	120
2.3.1. Kompozisyon Kurallarına Aykırı Fotoğraf Yorumlamaları	122
3. UYGULAMA	132
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	134

3. ÖĞRENME BİRİMİ: FOTOĞRAFTA KADRAJ

3.1. ÇEKİM SIRASINDA KADRAJ YAPMA.....	140
3.1.1. Konunun Kadraja Düzgün Yerleştirilmesinin Önemi.....	141
3.1.2. Fotoğrafta Kadraj Çeşitleri.....	143
3.1.3. Fotoğrafta Kadraj Seçiminin Önemi	145
3.1.4. Vizörden Bakarak Dikey ve Yatay Kadraj Seçimi	146
3.1.5. Farklı Konu ve Kompozisyonlarda Kadrajlama	147
1. ETKİNLİK	149

3.1.6. Farklı Konu ve Kompozisyonlarda Kadrajlama Örnekleri.....	150
2. ETKİNLİK	154
1. UYGULAMA	155
3.2. FOTOĞRAF ÜZERİNDE KADRAJ YAPMA.....	156
3.2.1. Fotoğraf Üzerinde Kadraj Yapmanın Önemi	157
3.2.2. Karışık ve Biçimsel Kompozisyon Örnekleri.....	158
3.2.3. Fotoğraf Üzerinde Kadraj Düzenlenirken Dikkat Edilmesi Gerekenler.....	159
3. ETKİNLİK	159
2. UYGULAMA	161
3.2.4. Kadraj Öncelikli Fotoğraf Yorumlamaları	162
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	170
EK 1.....	172
KAYNAKÇA	178

DERS MATERYALİNİN TANITIMI

Öğrenme biriminin konularını gösterir.

Öğrenme biriminin numarasını gösterir.

Öğrenme biriminin temel kavramlarını gösterir.

Öğrenme biriminin adını gösterir.

KOMPOZİSYON KURALLARINA AYKIRI FOTOĞRAF

2. ÖĞRENME BİRİMİ

KONULAR

- 2.1. KOMPOZİSYON KURALLARINA AYKIRI FOTOĞRAF ÖRNEKLERİ
- 2.2. KOMPOZİSYON KURALLARINA AYKIRI FOTOĞRAF ÇEKİMİ
- 2.3. KOMPOZİSYON KURALLARINA AYKIRI FOTOĞRAFLARI YORUMLAMA

TEMEL KAVRAMLAR

- Estetik ve teknik öğeler
- Kompozisyon öğeleri
- Fotoğrafların estetik ve teknik analizi
- Teknik okuma
- Karşıık ve biçimsel kompozisyon

NELER ÖĞRENECEĞİNİZ

- Kompozisyon kurallarına uymayan fotoğraf örneklerini yorumlayabilece
- Kompozisyon kurallarına uymayan fotoğraf çekimleri yapabilece
- Fotoğrafları teknik yönden ve içerik yönünden okuyabilece

HAZIRLIK ÇALIŞMALARINI

1. Ögün kelimesini sizin için ne ifade ediyor?
2. Sıcak fotoğrafa aykırı nedir?
3. Kurallar sizin için ne ifade ediyor?

Öğrenme biriminde neler öğreileceğini gösterir.

Öğrenme biriminde hazırlık çalışmalarını gösterir.

Karekod okuyucu ile taratılarak resim, video, animasyon, soru ve çözümleri gibi ilave kaynaklara ulaşılabilir. Detaylı bilgi için <http://kitap.eba.gov.tr/karekod>

KOMPOZİSYON KURALLARINA AYKIRI FOTOĞRAF

A) Aşağıdaki cümlelerde (...) ile boş bırakılan alanlara verilen bilgiler doğru ise "D", yanlış ise "Y" yazınız.

1. (...) Fotoğraftaki görsel estetik öğeleri, kompozisyon öğelerini.
2. (...) Kompozisyon öğeleri fotoğrafta tasarruflu olmalıdır.
3. (...) Simetrik denge, asimetrik dengeye göre diğer denge türüne göre yapılır.
4. (...) Estetik kavramı görsel sanatlar ile ilgili değildir.
5. (...) Kompozisyon, bağimsiz öğrenim belirlenmiş ilkelere dayanmaz.
6. (...) İlgil ve uyum özellikleri görseli düzenlerken en önemli etkenlerdendir.
7. (...) Kompozisyonun bir yönüyle uyum ve dengeyi sağlamak için kullanılır.
8. (...) Durgunluk etkisi yatay çizgilerle sağlanır.
9. (...) Fotoğrafta denizimsiz kalan en güçlü çizgi, yatay çizgidir.
10. (...) Gözet, zihni, çikin gibi kavramlar estetik duyguları besleyebilir.

B) Aşağıda verilen cümlelerde yer alan boşlukları kütü içindeki ifadelerden uygun olan ile doldürünüz.

Boşluk	İfade	Kullanılan İfade
11. Klasik kompozisyonlar konunun dışında hiçbir kompozisyonları.	simetrik kompozisyon	simetrik
12. Doğru kompozisyonun dengeli olması gerekir.	denge	denge

C) Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyarak doğru cevabı işaretleyiniz.

16. Fotoğrafta kullanılan çizgi türleri benzer özelliklere sahip çizgi çeşidi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Düzlemsel çizgi B) Yatay C) Uzaklaşan D) Dikey E) Yatay ve dikey

17. Güzel fotoğrafta serbestçe dolaşımın sağlanan çizgiler aşağıdakilerden hangisidir?

A) Düzlemsel çizgi B) Düzlemsel çizgi C) Dikey D) Uzaklaşan E) Yatay

18. Aşağıdaki kompozisyon öğelerinden hangisi biçim ve da nesnelere tekrarlanmasa ile oluşturulur?

A) Yönelimsiz çizgi B) Eksen / boyut C) İlgil ve uyum D) Nokta / çizgi E) Doku

76 Fotoğraf Yorumlama

Ölçme ve değerlendirme sayfasını gösterir.

FOTOĞRAFTA KADRAJ

Görsel 3.50: Örnek fotoğraf

Görsel 3.50'deki örnek fotoğrafta simetrik denge kadrajı için iki pozisyon aynı alan en iyi şekilde yararlanmıştır. Bu fotoğrafta fotoğrafçının kadrajı sadece ayakları değil, ayakların altına düşen gölgeyi de doğru şekilde kadrajlamıştır. Fotoğraf, kompozisyon kuralları ve öğelerine uygun olmasına rağmen yapılan an en iyi kadrajın bir örneği göstermektedir. Minimum kadraj kompozisyonun temel edimesi fotoğrafta soyut bir alanı kazandırır.

Fotoğrafta kullanılan açık kompozisyon, oyuncu fotoğrafta karesinin dışında da dolaşım etmiş edilebilir. Perspektif ve diğer öğeleri fotoğrafta kullanmak için kullanılır. Fotoğraftaki ilgi merkezi çocukun ayakları, gölgesi ve oyuncu kullandığı nesnelere bağlıdır. Fotoğrafta yüksek emilimle kullanılması çocukların anında yaklaşımlarında etkili olabilir. Bu fotoğrafta zeytinin ışığı dağınak yan öğeler yoktur.

Çizgi bir şekilde yukarıya doğru giden yer depremle ilgili çetin bakış açısının kullanım fotoğraftaki perspektifli düzenleme boyutu belirler. Böylece fotoğrafta bakış açıları, fotoğrafta yüzey algısını değiştirir.

166 Fotoğraf Yorumlama

Örnek fotoğraf yorumlama sayfasını gösterir.

Öğrenme biriminin adını gösterir.

Sanatçının sözünü gösterir.

FOTOĞRAFTA KADRAJ

Fotoğraf seçimi için fotoğrafın baskıya çekilen alanını fotoğrafın içeriği ve kullanım alanına göre belirlemek gerekir. İki fotoğraftan biriyi seçmek yerine bir fotoğrafı kullanmak yerine iki fotoğrafı kullanmak gibi bir karar vermek ve istediği görüntüyü oluşturur. Fotoğrafta bu kararın doğru veya yanlış olması ancak bakış açısına bağlıdır.

Kadraj, fotoğrafın belirli bir bölgeyi göstermek için belirli bir alanı seçmek demektir. Kadraj, fotoğrafın içeriğini belirler ve fotoğrafın anlamını belirler. Kadraj, fotoğrafın içeriğini belirler ve fotoğrafın anlamını belirler. Kadraj, fotoğrafın içeriğini belirler ve fotoğrafın anlamını belirler.

İHSAN DERMAN

"İnsanlar fotoğrafı görmek için değil, görmek için fotoğrafı kullanırlar. İnsanlar fotoğrafı görmek için değil, görmek için fotoğrafı kullanırlar. İnsanlar fotoğrafı görmek için değil, görmek için fotoğrafı kullanırlar."

BİLGİ KUTUSU
Fotoğrafta kadraj seçimi hem fotoğrafın anlamını belirler.

3.1.2. Fotoğrafta Kadraj Çeşitleri
Fotoğraf makinesinin vurdurduğu görüntü her görüşü kapsar. Kadraj, fotoğrafın içeriğini belirler ve fotoğrafın anlamını belirler. Kadraj, fotoğrafın içeriğini belirler ve fotoğrafın anlamını belirler.

Yatay Kadraj: Fotoğraf çekimlerinde makine doğrultusunda yatay tutulmuş fotoğrafların çekilmesi demektir. Yatay kadraj, fotoğrafın içeriğini belirler ve fotoğrafın anlamını belirler.

Görsel 3.11: Makine ile çekilmiş yatay kadraj.

Görsel 3.12: El ile çekilmiş yatay kadraj.

Fotoğraf Yorumlama 143

Bilgi kutusunu gösterir.

Etkinlik sayfasını gösterir.

Uygulama sayfasını gösterir.

KOMPOZİSYON KURALLARINA UYGUN FOTOĞRAF

Görsel 1.8'de verilen fotoğrafları inceleyiniz. Fotoğraftaki kompozisyon kuralı ve öğelerini belirleyerek boşluklara yazınız. Her fotoğrafın bir deneme kuralı ve öğe belirlediğinizi unutmayınız. Yazdıklarınızı sınıfta paylaşınız.

4. ETKİNLİK

Görsel 1.8: Örnek fotoğraflar

KOMPOZİSYON KURALLARINA UYGUN FOTOĞRAF

ÖĞRENME BİRİMİ : KOMPOZİSYON KURALLARINA UYGUN FOTOĞRAF

UYGULAMA ADI : Estetik Kompozisyonlar
AMAÇ : Kompozisyon kurallarına uygun estetik değerli olan fotoğraflar çekimi yapmak.

Belirlendiği bir konuyu görsel estetik kurallarıyla destekleyerek ve aşağıdaki işlem basamaklarına göre fotoğraf çekimi yapınız.

Araç Gereç

1. Fotoğraf makinesi.
2. Objektif
3. Tripod
4. Bilgisayar

İşlem Basamakları

1. İyi ışık ve görüntü kalitesine uygun ortam hazırlanır.
2. Çekimden önce fotoğraf makinesinin ayarları yapılır.
3. Çekim için gerekli fotoğraf makinesi ayarları yapılır.
4. Çekim için alınması gereken izinler varsa bunların alınması yapılır.
5. Belirlenen konuya göre ortamın ışık düzenini yaparız.
6. Konu için gerekli fotoğraf makinesi ayarları yapılır.
7. Çekim sırasında belirlendiği konuları farklı açılardan farklı poz değerleri ile fotoğraf makinesi ile çekilir.
8. Çekimden sonra fotoğraf makinesini kapatıp hatıra çekimi yapılır.
9. Bilgisayara fotoğrafın aktarılır.
10. Çekilen fotoğrafların sınıfta paylaşılması için değerlendirilir.
11. Fotoğraf çekiminde kullanılan ekipman ve ekipmanların bakımı yapılır.
12. Anlatılan konuyu sınıfta paylaşarak değerlendirilir.

Değerlendirme
Uygulama çalışmalarını değerlendirilerek değerlendirilir. Çekilen Ek Fotoğrafın 11. Dersin Planlama Anlatımı/Değerlendirme bölümüne göre değerlendirilecektir. Çekimden önce fotoğraf makinesini kapatıp hatıra çekimi yapılır.

Fotoğraf Yorumlama 49

Not: Bu ders materyalindeki kısaltmalar uluslararası ölçü birimleri dikkate alınarak kullanılmıştır.

KOMPOZİSYON KURALLARINA UYGUN FOTOĞRAF

1. ÖĞRENME BİRİMİ

KONULAR

- 1.1. FOTOĞRAFTA ESTETİK
- 1.2. KOMPOZİSYON KURALLARINA UYGUN FOTOĞRAF ÇEKİMİ
- 1.3. KOMPOZİSYON KURALLARINA UYGUN FOTOĞRAFLARI YORUMLAMA

TEMEL KAVRAMLAR

- Estetik
- Göstergebilim
- Görsel algı
- Klasik ve modern kompozisyon
- Kompozisyon öge ve ilkeleri
- Estetik ve teknik analiz
- Teknik okuma

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

- Fotoğraf örnekleri üzerinde kompozisyon kurallarına uygun görsel estetik öğeleri açıklayabilme
- Kompozisyon kurallarına uygun ve estetik değeri olan fotoğraf çekimi yapabilme
- Fotoğrafları teknik ve içerik yönünden okuyabilme

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Kompozisyon dediğinde ne anlıyorsunuz? Örneklendirerek açıklayınız.
2. Görsel sanatlarda kompozisyon dediğinde ne anlıyorsunuz? Örneklendirerek açıklayınız.
3. Fotoğrafta kompozisyon ile ifade edilen sizce ne olabilir?

Günümüzde sıklıkla kullanılan çağdaş sanat alanlarından olan fotoğrafın kendine özgü kuralları vardır. Fotoğraf; sadece mekanik ve teknik bir işlem değil, onun da ötesinde diğer sanat dallarıyla iç içe olan iletişim araçlarından biridir. Fotoğrafın iki önemli ölçütü, teknik bilgi ve yaratıcılıktır. Fotoğraf çekimlerinde kompozisyon, teknik bilgi ile yaratıcılık arasındaki geçiştir. İyi fotoğraflar çekebilmek için kompozisyon kurallarına dikkatle uyulmalıdır. Öncelikli gereksinim pahalı ekipman değil, kompozisyon bilgisidir. Çünkü fotoğrafı çeken makine değil, fotoğrafçıdır. Kompozisyon kuralları, fotoğraftaki ilgi merkezlerinin oluşumunu destekleyerek iyi fotoğraflar elde edilmesine yardımcı olur.

SANATÇININ SÖZÜ

“Kelimeler belirsizleştğinde fotoğraflara odaklanacağım. İmgeler yetersiz kaldığında, sessizlikle yetineceğim.”

Ansel ADAMS
(Ensil EDIMS)

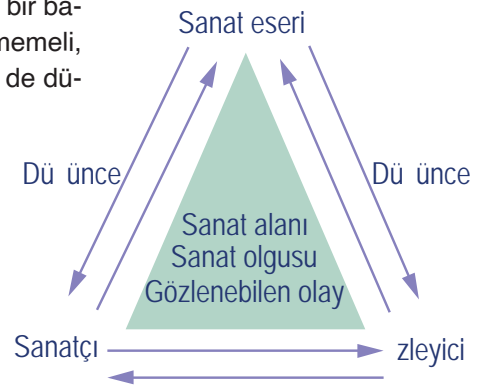
1.1. FOTOĞRAFTA ESTETİK

Sanat ve estetik birbirinden ayrı düşünülemez. Estetik, kişinin duygularını yapıcı bir şekilde ifade etme çabasıdır. Yunancada hissedebilen anlamına gelen “aisthanomai” (histanomen) kelimesinden türemiştir. Estetik, duyguları harekete geçiren güzel, çirkin, zarif gibi kavramların algısını ortaya çıkarmaktadır.

Sanat eserleri sanatçıdan izleyiciye düşünce aktarımıdır (Şekil 1.1). Günlük yaşamdan kaçış, mutluluğu arayış olarak değerlendirildiğinde “estetik” mutlu hissettiren duyuları harekete geçirir. Güzel bir yemeğin kişinin tat alma duygusunu harekete geçirmesi gibi estetik açıdan doğru görünen bir eser de insana duygusal haz verir. Haz, mutluluktur. Estetik eserler de insana mutluluk verir.

Güzellik kişiye ve toplumlara göre farklılıklar göstermektedir. Bireyin yaşadığı çevre ve yaşam koşulları bireyde güzellik algısını belirlemede ve estetik kavramının oluşmasında önemli rol oynar. Örneğin renkli göz birçok toplumda güzel kabul edilirken Afrika’da hastalık olarak görülmekte ve renkli gözlü insanlar toplum tarafından dışlanmaktadır.

Sanatta estetik kavramı, teknik ve psikolojik açıdan değerlendirilir. Kompozisyon kuralları fotoğrafı biçimsel ve teknik açıdan etkiler. Fotoğraflar estetik açıdan değerlendirilirken genel bir bakış açısıyla ele alınmalıdır. Sadece içerik olarak düşünülmemeli, fotoğrafın duygusal olarak kişiye ne hissettirdiği ve etkisi de düşünülmelidir.

Şekil 1.1: Estetik algı

Fotoğraf kompozisyon kurallarına uygun olsa bile kişide güzel duygular uyandırmayabilir. Bireysel estetik kavramı burada devreye girer. Bireysel estetik, kişide “güzel” kavramının oluşmasını sağlar. Güzel ve güzellik kişiden kişiye, toplumdan topluma, yaşanan çevreye göre büyük değişiklik gösterir yani güzellik subjektif bir kavramdır. Estetik ise belirli ölçütleri olan objektif bir disiplindir. Güzellik görecelidir, estetik evrensel özelliklere sahiptir.

Fotoğraflar da sanat eserleri gibi estetik açıdan belirli kurallarla değerlendirilir. Bu değerlendirmede bireysel algı da devreye girer. Bireysel estetik, bireyin yaşadığı toplumdaki estetik değerleri içselleştirmesi yönündedir. Sanatçının güzel, iyi ve doğru eserler ortaya çıkarabilmesi için estetik bilince sahip olması gerekir.

Ressamın tablosundaki çizgi veya renkleri, yazarın eserindeki sözcükleri kendi güzellik kurallarına göre değiştirme imkânı vardır. Stüdyoda çekim yapan fotoğrafçı da bir ressam ya da yazar gibi yaptığı çalışma üzerinde değişiklikler yapabilir, hataları ve eksiklikleri giderebilir. Doğal ortamda çekim yapan bir fotoğrafçı ise zamana bağlıdır. Bir iki saniye içinde konu ve ışığın değişmesi ile çekeceği kompozisyondaki gölge, renk ve konu da değişecektir. Bu nedenle doğal ortamda çekim yapan fotoğrafçı kompozisyonu oluştururken hızlı karar vermelidir.

Fotoğraf fotoğrafçının gördüğü görüntüyü olduğu gibi çekmesinden ibaret değildir. Estetik ve sanatsal değeri olan bir görüntünün yakalanabilmesi için göz önünde bulundurulması gereken bazı ilkeler vardır. Şekil 1.2’de verilen bu ilkelerin fotoğrafta nasıl kullanılacağı iyi düşünülmelidir.

Şekil 1.2: Sanatsal ilkeler

Görsel 1.1: Örnek fotoğraf

Görsel 1.1'deki fotoğrafı inceleyiniz. Güzellik algısının sizin için ifade ettiği anlamı göz önünde bulundurarak aşağıdaki soruları cevaplayınız. Düşüncelerinizi sınıfta paylaşınız.

- Sizce güzel bir ev nasıl olmalıdır?
- Sıradan bir ev ile güzel ev arasındaki farklar nelerdir?
- Görsel 1.1'deki ev sizce sıradan mıdır yoksa güzel bir ev midir? Kararınızı etkileyen faktörler nelerdir?
- Sizin için sıradan olan, başkası için mükemmel olabilir mi? Neden?

1.1.1. Görsel Göstergebilim

Fotoğrafı anlayabilmek için öncelikle gösterge kavramını bilmek gerekir. Fotoğraf, görüntünün aktarılması olarak düşünüldüğünde sadece bir kopya görevi görür. Oysa fotoğraf görünenin ötesinde bir anlatım dilidir.

Sosyal bir varlık olan insan, ilk çağlardan beri topluluklar hâlinde yaşamaktadır. Bu yaşam şekli, belli toplumsal kuralları ve iletişim kurma gerekliliğini beraberinde getirmiştir. İletişim, iki veya daha fazla kişi arasındaki bilgi aktarımıdır. İletişimin sağlanmasında etkili olan ortak bilinç; gelenek, görenek, kültür ve dil gibi toplumun ortak değerleridir. İletişim dendiğinde her ne kadar akla ilk gelen sözlü veya yazılı iletişim olsa da “görsel iletişim” de bilgi aktarımında etkili olarak kullanılmaktadır.

Görsel iletişimin temelini oluşturan **gösterge**; temsilî olan, yorumlanabilen, kendinden başka bir şeyi işaret eden her türlü durum ya da olaydır. Biçim ve anlam boyutu olan iki şey arasında bağ kurma temeline dayanır. Bu bağ her alanda kurulabilir. Örneğin kişi adları, trafik kuralları, yaprakların sararması, elbisenin rengi gibi pek çok şey birer göstergedir. Her göstergenin bir iletişim değeri vardır. Bu nedenle göstergeleri anlamak, anlamlandırmak sağlıklı iletişimde oldukça önemli bir yere sahiptir.

BİLGİ KUTUSU

“İmgeler bize asıl dünyayı değil, dünyalardan bir dünya gösterir.”
Richard LEPPERT
(Riçirt LEPIRT)

Görsel 1.2: Fotoğrafta gösterge

Göstergebilim adı ilk kez İngiliz düşünür John Locke (Con Lok) tarafından “İnsanın Anlama Yetisi Üzerine Bir Deneme” isimli eserinde “göstergeler öğretisi” olarak kullanılmıştır. Göstergelerin gösteren ve gösterilen olarak iki boyutu bulunur. Gösteren; bir sözcük, trafik lambası, renk, levha, işaret, davranış vb. olabilir. Gösterilen ise gösterenin insan zihnindeki yansımasıdır. İngiliz yazar, sanat eleştirmeni John Berger (Con Börgır) gösterileni zihinsel bir ürün olarak tanımlamaktadır. Gösteren ve gösterilen bir araya gelerek göstergeyi oluşturur. Örneğin saat sözcüğünü oluşturan harfler gösteren, bu sözcüğün kişinin zihninde oluşturduğu tasarı gösterilen, sözcüğün kendisi ise göstergedir.

Göstergeler kişiden kişiye, toplumdaki topluma farklı anlamlar taşıyabilir. Örneğin deniz sözcüğü çoğu kişide güzel duygular uyandırırken denizle ilgili kötü anıları olan bir insan için hüznü çağırır. Görsel 1.2’deki gibi Güneş’in doğuşu aslında yeryüzünün aydınlanmasının göstergesidir. Ancak kimileri için yenilenme, doğum, varoluş, umut ve hayatın devamlılığıdır. Bazı göstergeler ise pek çok kişiye, bu kişiler farklı toplumların üyesi olsa da, aynı şeyi çağırır.

Ortak çağrışım yapma özelliklerinden dolayı özellikle teknolojinin gelişmesi ve küresel dünyanın ortaya çıkması ile göstergeler, teknolojik gereçlerde ve kamusal alanlarda daha fazla kullanılmaya başlanmıştır. Görsel anlatım dili, birçok toplum tarafından anlaşılması kolay, evrensel bir dildir (Şekil 1.3).

Şekil 1.3: Çizilmiş göstergeler

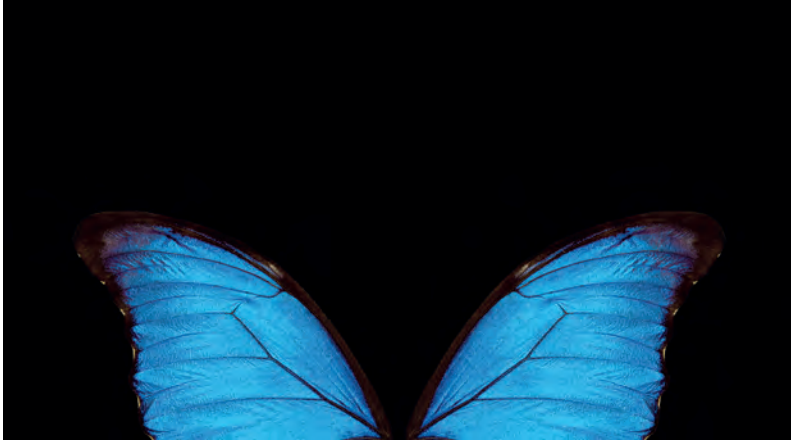
Görsel gösterge, temsil ettiği şey ile benzerliği bulunan göstergedir. Görsel gösterge dendiğinde akla ilk gelen fotoğraftır. Fotoğraf, gösterilenin fotoğrafçı tarafından ekipman yardımı ile yeniden oluşturulmuş veya üretilmiş hâlidir. Görsel gösterge olarak fotoğraf bazen nesnenin sadece bir kopyası niteliğindedir. Bazen de fotoğrafta nesnenin simge olarak kullanımı ile nesne, yeni bir anlam kazanarak anlatılmak isteneni dolaylı yoldan anlatır.

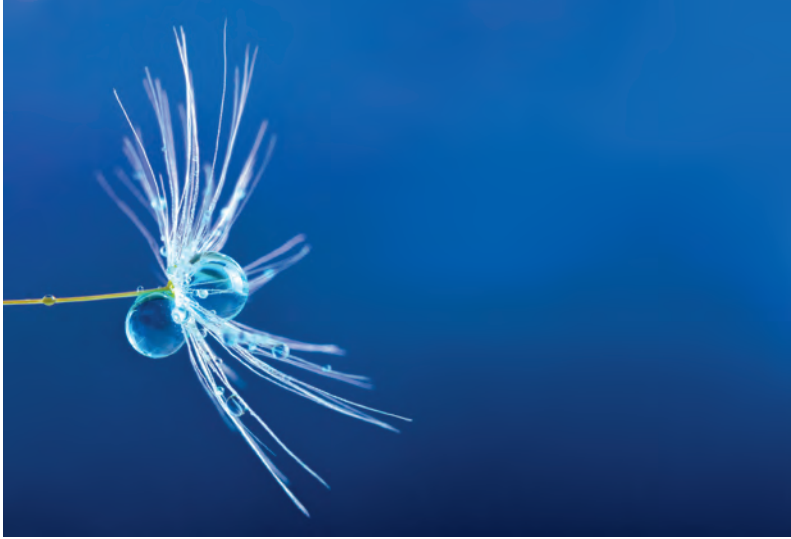

1.1.2. Estetik Değerli Fotoğrafın Önemi

Fotoğraf, yalnızca gerçeği görüntüleyen bir ifade aracı olmaktan öte yorumlanabilen, sanatçısının ona yüklediği anlamı izleyicisine estetik bir bakış açısı ile sunan görsel bir sanat dalıdır. Bu nedenle estetik değerler, diğer sanat dallarında olduğu gibi fotoğraf için de önemli bir unsur olarak düşünülmelidir.

Görsel 1.3: Doğadaki estetik

Görsel 1.4: Estetik fotoğraf

Sanatta estetik değerler kaynağını doğadan alır. Doğada yaşam formlarının ortaya çıkardığı birçok estetik nesne mevcuttur. Örneğin kelebeğin kanadı, örümcek ağları, arı petekleri, ağaçların şekil ve yüzeyleri, sarkıtlar, kuruyan çamur gibi dokuların hepsi anlamlı ve güzeldir. Tüm bu estetik görünümleri fotoğraf karesine sanatsal bir bakış açısı ile aktarabilmek için fotoğraf kompozisyonunu sanatın öge ve kuralları doğrultusunda kurgulamak gerekir (Görsel 1.3, 1.4).

Fotoğraf çekerken (kurgulanmış fotoğraflar çekilmiyorsa) kompozisyonu kurgulamak yerine “an” yakalanır. Fotoğrafçının gözünün estetik açıdan eğitilmesi için fotoğraf ve tasarım eğitiminin yanında görmeyi öğrenmek için uygulama yapması gerekir.

Görsel 1.5: Estetik fotoğraf

Görsel 1.6: O an fotoğrafı

Fotoğraf, aynı zamanda fotoğrafçının kendini ifade ettiği bir sanat eseri olarak düşünüldüğünde sadece vizörden bakıp görüneni çekmek değil; sanatsal değeri olan estetik görüntüler ya kalamaktır. Fotoğrafçı bunun önemini bilmeli ve çekimlerinde buna dikkat etmelidir (Görsel 1.5, 1.6).

1.1.3. Fotoğrafta Kompozisyon

İnsanlar hayatın her alanında çeşitli düzenlemeler ile karşılaşır. Örneğin sabah okula ya da işe giderken görülen bir mağaza vitrini, kulağa çalınan bir müzik, incelenen bir resim, seyredilen bir film de kompozisyon kurallarına göre düzenlenmiştir. Bu bağlamda kompozisyon yaşamda ahenk ve düzen oluşturur.

Kompozisyon kuralları sanatta estetik anlamda iki şekilde uygulanır: “klasik üslup” ve “barok üslubu”. Bu yaklaşımlar “klasik / kapalı kompozisyon” ve “modern / açık kompozisyon” olarak da isimlendirilir. Günümüzde daha çok modern kompozisyonlar tercih edilse de sanatçılar tarafından bu yaklaşımların her ikisi de kullanılmaktadır.

Klasik / Kapalı Kompozisyon

Konunun dışında hiçbir hareketin olmadığı, konunun tamamının izleyiciye sunulduğu kompozisyonlardır. Konunun en önemli kısmı merkezde yer alır ve diğer öğeler ana konuya göre konumlandırılır. Kapalı kompozisyon çoğunlukla Rönesans Dönemi sanatçıları tarafından kullanılmıştır. Dönemin ressamı genellikle ilk fotoğrafçılar sayıldıkları için fotoğrafın estetik öğeleri, resim sanatının ilkelerine dayandırılarak kurulmuştur. Böylece resmin kompozisyon kuralları fotoğraf için de geçerli olmuştur (Resim 1.1, Görsel 1.7).

Resim 1.1: Resimde klasik kompozisyon

Görsel 1.7: Klasik kompozisyon

Modern / Açık Kompozisyon

Klasik kompozisyon anlayışına karşı olarak ortaya çıkan bu anlayışta her şeyin bir yüzey üzerinde anlatılamayacağına, yaşam içindeki hiçbir anın bulunduğu ortamdan ayrı düşünülmemeyeceğine inanılır. Konu kompozisyonun merkezinde yer almaz, yüzeye dağılır. Böylece izleyiciye konunun çerçevenin dışında da devam ettiği hissi verilir. Bu kompozisyon sanat tarihinde, izlenimcilik akımı ile birlikte kullanılmaya başlanmış ve Barok Dönemi'nde çok etkili olmuştur. Günümüzde de çoğunlukla bu kompozisyon anlayışı tercih edilmektedir (Resim 1.2, Görsel 1.8).

Fotoğrafta kompozisyon, fotoğrafı çekilecek konunun doğru kadrajlanarak istenen mesajı verecek şekilde düzenlenmesidir. Fotoğrafa bakan insanlar üzerinde etki oluşturacak ve göze hoş gelecek şekilde varlıklar seçme, düzenleme ve yerleştirme işidir. Fotoğrafta kompozisyon, pasif ya da aktif olarak düzenlenebilir.

Pasif Düzenleme

Fotoğrafçı, pasif düzenlemede çekmek istediği fotoğrafın şartlarının oluşmasını bekler. Işık koşulları, konunun düzenlenmesi gibi fotoğraf karesinde yer alan her şey aslında var olanın yansıması olacaktır. Fotoğrafçı konuya dâhil değildir, sadece o anı donduran kişidir (Görsel 1.9, 1.10).

Görsel 1.9: Fotoğrafta pasif düzenleme

Görsel 1.10: Işık kaynağının fotoğrafta olduğu düzenleme

Aktif Düzenleme

Fotoğrafçı, aktif düzenlemede konuyu hangi ışık türüyle aydınlatmak istediğine, kompozisyonu ışığa göre nasıl ayarlaması gerektiğine çekim öncesinde ya da çekim sırasında karar verebilir. Aynı zamanda kullanmak istediği ve müdahale şansının olduğu her şeyi kendisi düzenleyebilir. Fotoğrafçı konuya dâhildir, modellerle iletişim hâlinindedir ve kompozisyonun düzenlenmesinde etkin rol oynar (Görsel 1.11, 1.12).

Görsel 1.11: Yapay ışıkla aktif düzenleme

Görsel 1.12: Doğal ışıkla aktif düzenleme

Resim 1.2: Resimde açık kompozisyon

Görsel 1.8: Fotoğrafta açık kompozisyon

SANATÇININ SÖZÜ

“Objelerimizin seçimlerinde ne kadar tutumlu olursak en yalın ifade biçimlerine ulaşabiliriz.”

Henri Cartier BRESSON
(Anri Kartir BIRESSIN)

1.1.4. Kompozisyon Öğeleri

Fotoğrafta kompozisyon; nokta, çizgi, leke, doku, açık-koyu, renk, konu gibi tasarım öğelerinin bir araya gelerek bütünlük oluşturmalarıdır. Aynı fotoğrafta birkaç öge bir arada kullanılabilir.

Belirginlik ve Sadelik

Fotoğrafta belirginliği sağlamak için öncelikle konu seçimi doğru yapılmalı ve konu odak noktası hâline getirilmelidir. Sade ve belirgin fotoğraflar, sade ve öz sözcükler gibi düşünülmeli; anlatımda karmaşadan kaçınılmalıdır (Görsel 1.13, 1.14).

Görsel 1.13: Fotoğrafta sadelik

Görsel 1.14: Fotoğrafta belirginlik

Uyum / Ahenk / Armoni

Kompozisyonda kullanılan öğelerin birbirine yakın niteliklerde olması uyumu sağlar. Uyum; renk, biçim, ölçü, ton, doku gibi öğelerin kendi içlerinde birbirine yakınlığı, benzerliği ve uyumluluğu ile sağlanır. Fotoğrafta benzer renk, doku ve nesnelere kullanılarak uyumlu bir görüntü elde edilir (Görsel 1.15, 1.16).

Görsel 1.15: Fotoğrafta renk uyumu

Görsel 1.16: Fotoğrafta uyum

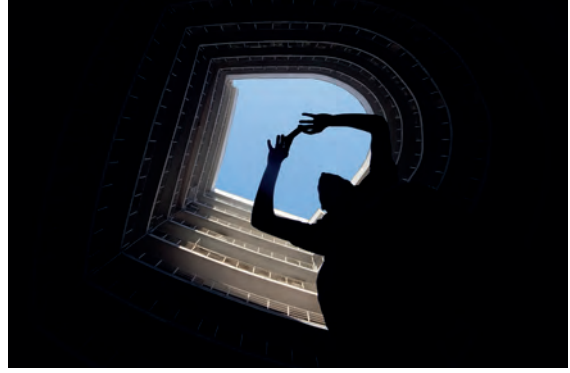

Süreklilik / Ritim / Tekrar

Ritim, aynı ya da benzer nesnelerin belirli bir düzen içinde tekrar etmesidir. Fotoğraflarda tekrar eden nesneler her zaman düzen içinde olmaz. Ancak tekrar eden nesneler kadrageye düzgün yerleştirilirse ritmik görüntüler elde edilir. Fotoğrafta ritim, gündelik hayattaki sıradan nesnelerin bile daha ilgi çekici hâle gelmesini sağlayabilir (Görsel 1.17, 1.18).

Görsel 1.17: Fotoğrafta ritim

Görsel 1.18: Fotoğrafta ritim etkisi

Renk

Nesnelerin renklerinin algılanmasındaki ışık kaynaklı tüm farklılıklar, fotoğrafta kompozisyon dolayısıyla verilmek istenen mesaj üzerinde etkin rol oynar. Renk, görsel açıdan daha canlı ve dikkat çekici fotoğraflar oluşturulmasını sağlar (Görsel 1.19, 1.20). Fotoğrafçı renklerin anlamlarını bilirse istediği mesajı izleyiciye daha kolay iletir. Aynı zamanda fotoğraflarda uyum ya da zıtlık yaratabilmek için de renklerin nasıl kullanılması gerektiğini bilmelidir. Kompozisyonda insan gözünün algıladığı ilk öge renktir. Nesnelerin rengi üç farklı şekilde algılanır:

- Öz (lokal) renk, objenin asıl rengidir.
- Işığa göre değişen (tonal) renk, ışık ve gölgenin etkisi sonucunda değişmiş renktir.
- Yansıma renk, çevredeki diğer objelerden yansıyan renktir.

Işığın şiddeti, ısısı (renk sıcaklığı) ve atmosfer tabakası renk oluşumunu farklı şekillerde etkiler. Kompozisyonlarda yoğunluğu fazla olan renk, baskın renk olarak kabul edilir.

Doğal ışık yani gün ışığı altındaki nesneler, öz renklerini tam ve yoğun olarak yansıtırlar. Ancak nesnelerin arasına giren atmosfer tabakası nedeniyle gözden uzaklaşan nesnelerin rengi soluklaşarak mavileşir, grileşir. Bu durum, fotoğrafta hava perspektifi olarak bilinir.

Gün ışığının şiddeti, günün farklı saatlerinde veya farklı hava durumlarına göre renklerin algılanmasında değişiklik meydana getirir. Işığın rengi (ısısı); güneşli bir günde sarıya kaçan bir beyaz, şafak vakti mavimsi beyaz, bulutlu bir havada grimsi, alaca karanlıkta ise turuncu olarak algılanır.

Yapay ışıklar sarımsı, mavimsi veya pembemsi olabilir. Böylece nesnelere, değişen (tonal) renklere bürünür. Nesnelere çevresinde bulunan diğer nesnelere yansıyan renkler de nesnenin öz rengini değiştirerek farklı algılanmasına neden olur.

Görsel 1.19: Fotoğrafta renk kullanımı

Görsel 1.20: Fotoğrafta renk etkisi

Renklerin insan psikolojisine ve davranışlarına etkileri bulunur. Her renk insanda farklı bir his ve çağrışıma uyandırır. Bu nedenle birçok firma ya da uzman, yaşam alanlarında kullanılması gereken renkler hakkında fikirler sunmaktadır.

Kırmızı en güçlü ve yoğun renklerden biridir. Dikkat çekme özelliği vardır. Enerjik, canlı, güçlü ve sıcaktır. Ön planda kullanıldığında kompozisyondaki derinlik hissini artırır (Görsel 1.21, 1.22).

Görsel 1.21: Doğada kırmızı

Görsel 1.22: Kırmızı rengin etkisi

Mavi çekinik, sessiz, huzurlu, sakin ve soğuktur. Doğada gökyüzü ve suyu çağrıştırdığından bazen kompozisyondaki nesnelere hafiflik ve ıslaklık etkisi verir (Görsel 1.23, 1.24).

Görsel 1.23: Fotoğrafta mavinin etkisi

Görsel 1.24: Yaşamda mavi

Yeşil içinde sarı ve maviyi barındırdığından bu renklerin yoğunluklarına göre çeşitli tonlara dönüşebilir. Doğada bitkilerin rengi olduğundan büyüme, yetişme, gençlik, umut ve ilerleme hissi verir (Görsel 1.25, 1.26).

Görsel 1.25: Doğada yeşil

Görsel 1.26: Fotoğrafta yeşilin etkisi

Sarı en parlak renk olup canlı, keskin ve inatçıdır. Bazen saldırgan, bazen neşeli bir his uyandırır. Koyu bir zeminde ışık etkisi oluşturur (Görsel 1.27, 1.28).

Görsel 1.27: Doğada sarı

Görsel 1.28: Fotoğrafta sarının etkisi

Mor otorite, imparatorluk, gizem, inanç, batıl düşünce çağrışımlarına sahiptir (Görsel 1.29, 1.30).

Görsel 1.29: Fotoğrafta morun etkisi

Görsel 1.30: Doğada mor

Turuncu sıcak, parlak ve güçlüdür. Kutlama, eğlence, festival çağrışımlarının yanında sarıya yakın bir turuncu, sıcaklık ve kuraklık hissi verir (Görsel 1.31, 1.32).

Görsel 1.31: Fotoğrafta turuncu etkisi

Görsel 1.32: Doğada turuncu

Kontrast (Zıtlık)

Kompozisyonda kullanılan öğeler arasında herhangi bir yakınlık veya benzerliğin bulunmamasıdır. Örneğin yüksek-alçak (ölçü zıtlığı), mavi-turuncu (renk zıtlığı), yuvarlak form-köşeli form (biçim zıtlığı), aydınlık-karanlık (ton zıtlığı) gibi fotoğrafta kullanılan zıtlıklar kompozisyonun ilgi çekici olmasını sağlar (Görsel 1.33, 1.34).

Kontrast, donuk ve tek düze görüntülerden kurtulmanın anahtarıdır. Zıt renkler fotoğrafa hareket kazandırır. Işık ve gölgedeki farklılıklarla fotoğrafta etkili sonuçlar elde edilebilir.

Görsel 1.33: Renk zıtlığı

Görsel 1.34: Ölçü zıtlığı

Hız, Hareket ve Zaman

Fotoğraf, ışık ile zamanın durdurulmasıdır. Doğru zamanda çekilen fotoğraflar her zaman güçlü bir etki yaratır. Bazen iyi fotoğraf için doğru zamanı beklemek gerekir.

Hareketli bir konunun donmuş bir görüntü oluşturmasından ziyade hareket hissinin verilmesi fotoğrafın etkisini artırır. Pan tekniği ya da düşük enstantane değeri ile çekilen fotoğraflarda görüntü hareket hâlinindedir. Sıkıcı, durağan bir fotoğrafın aksine canlı, etkin, hareketli fotoğraflar daha ilgi çekici olabilir (Görsel 1.35, 1.36).

Görsel 1.35: Fotoğrafta hız

Görsel 1.36: Fotoğrafta hareket

Görsel 1.37: Fotoğrafta biçim değişikliği

Görsel 1.38: Fotoğrafta yön değişikliği

Değişiklik

Kompozisyonda tekrarlanan öğeler birliği sağlarken monotonluğa da neden olur. Sıkıcılıktan kurtulmak ve ilgiyi artırabilmek için ölçü, biçim, renk, doku, aralık ve yön gibi unsurlarda değişikliğin sağlanması gerekir (Görsel 1.37). Değişiklik, kompozisyonu ilgi çekici bir hâle getirir. Örneğin Görsel 1.38'de olduğu gibi aynı yöne bakan toplulukta birinin farklı yöne bakması ile değişiklik sağlanabilir.

Biçim ve Form

Nesnelerin iki boyutlu veya üç boyutlu algılanan şekli için biçim ve form ifadeleri kullanılır (Görsel 1.39, 1.40). Fotoğraf kompozisyonlarında nesnelerin formları, aynen kullanılabildiği gibi farklı bakış açıları ve yaklaşımlar ile biçimsel olarak da kullanılabilir. Biçim ve formun kompozisyonda kullanılış şekli, verilmek istenen mesaja ve sanatçının konuyu nasıl anlatmak istediğine bağlı olarak değişkenlik gösterir. Kompozisyonda öğelerin diziliş şekilleri; açık-kapalı, geometrik-serbest, durgun-hareketli, simetrik-asimetrik olabilir.

Görsel 1.39: Fotoğrafta biçim

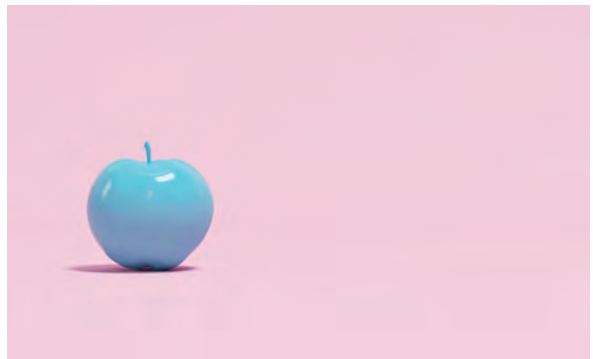
Görsel 1.40: Fotoğrafta form

Nokta

Fotoğrafta nokta, görselin en küçük birimidir. Fotoğraf kompozisyonlarında tek başına kullanılan nesne veya biçim, noktayı ifade eder (Görsel 1.41, 1.42). Suda duran bir tekne veya çimenlerdeki bir çiçek buna örnek verilebilir. Birden fazla nokta kullanımında fotoğrafta sadelik ve durgunluk kaybolur, dinamizm devreye girer. Espas ve noktaların kadraja yerleşimi, mekânla zemin ilişkisinde önem taşır.

Görsel 1.41: Fotoğrafta nokta

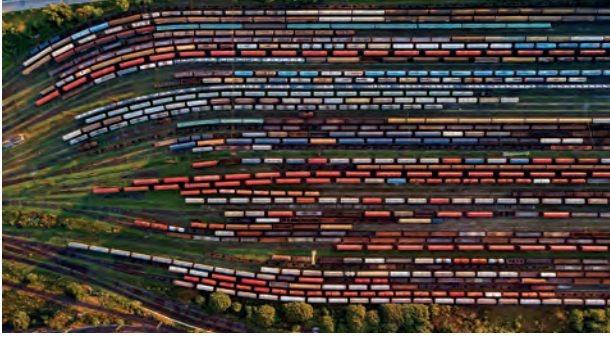
Görsel 1.42: Fotoğrafta nokta etkisi

Leke / Ton

Bir kompozisyonda ya da yüzeyde bulunan farklı ton değerleridir. Her rengin kendine ait açık, koyu ve orta leke (ton) değeri vardır. Örneğin sarı açık, yeşil orta, lacivert koyu leke değerindedir. Kompozisyonun başarısında bu leke (ton) değerlerinin dengeli dağılımı ve estetik değerler ölçüsünde düzenlenmesi önemlidir (Görsel 1.43, 1.44).

Görsel 1.43: Fotoğrafta ton

Görsel 1.44: Fotoğrafta leke ve ton

Perspektif

Fotoğrafta üçüncü boyutun gösterilmesi derinliğin vurgulanması ile mümkündür. Derinliğin vurgulanabilmesi için fotoğrafta yer alan öğelerin perspektifinden faydalanılır. Fotoğrafa boyut kazandırabilmek için perspektif öğeler doğru kullanılmalıdır (Görsel 1.45, 1.46).

Görsel 1.45: Perspektifte derinlik

Görsel 1.46: Perspektifte ritim

Işık ve Gölge

Fotoğrafın oluşmasında en önemli unsurlardan olan “ışık” için ışık kaynağına ihtiyaç vardır. Işık; mekân ya da konunun renk, doku ve detaylarını belirginlik veya belirsizlik yönünde etkiler. Hatta oluşturduğu gölgelerle form değişikliklerine neden olabilir. Gölge ise fotoğrafa boyut kazandıran, doğru kullanıldığında görsel estetiği güçlendiren bir öğedir. Konuyu aydınlatan yapay ya da doğal ışığın farklı renk sıcaklıklarına sahip olması, yönü, şiddeti, yansımaları ve konuyu aydınlatma biçimi ile keskin, sert, dağınık veya yumuşak olması fotoğrafta verilmek istenen mesajı etkiler (Görsel 1.47, 1.48).

Görsel 1.47: Fotoğrafta ışık ve gölge

Fotoğrafta kullanılan ışığın doğal ya da yapay olması (çeşidi), sert ya da yumuşak olması (yoğunluğu), az ya da çok olması (şiddeti), konuya geliş açısı (yönü), yansımaları dolayısıyla görüntüleri yansıtması, gölgeler oluşturması gibi özellikleri vardır. Bu özellikler, fotoğrafta kompozisyonun başarısını olumlu ya da olumsuz yönde etkiler. Bu nedenle fotoğrafta, ışık denetiminin sağlanması ve ışığın ihtiyaca göre düzenlenmesi zorunludur. Güneş ve ay ışığı doğal ışık; flaş, el feneri, spot ışıkları, floresan lambası, mum ışığı gibi ışıklar yapay ışıktır.

Görsel 1.48: Ters ışıkta ışık ve gölge

Sert ışık konuya tek bir yönden gelen güçlü ve parlak ışıktır (Görsel 1.49). Yapay ya da doğal olabilir. Gölgelerin keskin olduğu, yüksek kontrastlı, dramatik etkili fotoğraflar oluşturur. Sert ışık altındaki konularda gölgelerdeki ayrıntıları görüntüleyebilmek için artı (+) yönünde, aydınlık alanlardaki ayrıntılar için ise eksi (-) yönünde pozlama telafisi uygulanır. Pozlama telafisi konunun normalden daha koyu ya da daha açık pozlanmasını sağlar. Örneğin kar gibi çok aydınlık ya da mağara çekimleri gibi çok karanlık konuların çekimlerinde oldukça işe yarayan bir yöntemdir.

Görsel 1.49: Sert ışık koşullarında çekilmiş fotoğraf

Yumuşak ışık konu üzerinde eşit dağılım gösterir. Sert ışığa göre yoğunluğu daha azdır. Konuya dağılarak gelen yumuşak ışık sayesinde düşük kontrastlı, gölgelerin sert olmadığı, aşırı aydınlık ve karanlık bölgelerde ayrıntıların yok olmadığı fotoğraflar elde edilir. Yumuşak ışık konunun keskin kenarlarını yumuşatarak ve yüzeyi pürüzsüzleştirerek yumuşak etkili, duygusal fotoğraflar oluşturur (Görsel 1.50, 1.51). Bu nedenle daha çok portre çekimlerinde tercih edilir. Özellikle gökyüzünün hafif bulutlu olduğu günlerde yumuşak ışıkla çekimler yapılabilir. Bulutlar güneş ışığını süzerek yumuşatır.

Görsel 1.50: Yumuşak ışık

Görsel 1.51: Yumuşak ışık

Görsel 1.52: Fotoğrafta doku

Doku

Nesne veya canlıların dokunarak algılanabilen sert, yumuşak, pürüzlü, düz, kaygan, tüylü gibi yüzey özellikleridir. Dokunun doğadaki asıl hâli gerçek doku; sanat eserlerinde çizgi, biçim, renk gibi öğeler kullanılarak oluşturulan hâli ise görsel doku olarak ifade edilir.

Fotoğrafta gerçek ve görsel dokular bir arada kullanılabilir. Doku, fotoğrafı zenginleştiren önemli bir kompozisyon ögesidir. Kompozisyondaki nesnelere sayılamayacak kadar çoksa doku etkisi oluşur. Fotoğrafta kullanılan dokunun etkisini konuya eğik ve sert gelen ışık daha da güçlendirir.

Doku, ritimde olduğu gibi öğelerin tekrarlanması ile oluşturulur. Ritimde yön ve hareket varken doku yüzeyde homojen (eşit oranda yayılmış) bir dağılım gösterir, dolayısıyla durağandır (Görsel 1.52, 1.53).

Görsel 1.53: Fotoğrafta biçim tekrarıyla oluşan doku

2. ETKİNLİK

Kompozisyon öğelerini (belirginlik ve sadelik, uyum / ahenk / armoni, ritim, renk, kontrast, hız / hareket ve zaman, değişiklik, biçim ve form, nokta, leke, perspektif, ışık ve gölge, doku) dikkate alarak belirlediğiniz en az beş öge ile seçtiğiniz bir konuda fotoğraf çekimleri yapınız.

- Çektiğiniz fotoğrafları sınıfta inceleyiniz.
- İncelediğiniz fotoğrafları kompozisyon öğeleri açısından değerlendiriniz.

1. UYGULAMA

ÖĞRENME BİRİMİ : KOMPOZİSYON KURALLARINA UYGUN FOTOĞRAF

UYGULAMA ADI : Fotoğraflarda Görsel Estetik Öğeler
AMAÇ : Fotoğraflar üzerinde görsel estetik öğeleri bulmak.

Aşağıda verilen fotoğraf sanatçılarından birini seçiniz. Seçtiğiniz fotoğrafçının fotoğrafları üzerinde görsel estetik öğelerden hangilerinin kullanıldığını tespit ederek sunum hazırlayınız.

Ara Güler	Yıldız Moran	Çoşkun Aral
Şakir Eczacıbaşı	Şemsi Güner	Semiha Es
İzzet Keribar	Ozan Sağdıç	Arif Aşçı
Sabit Kalfagil	İsa Çelik	Merih Akoğul

Araç Gereç

1. Bilgisayar

İşlem Basamakları

1. Sunumunu yapmak istediğiniz fotoğraf sanatçısını belirleyiniz.
2. Belirlediğiniz fotoğraf sanatçısının hayatını ve eserlerini araştırınız.
3. Sanatçının eserlerinden en az beş tane seçiniz.
4. Seçtiğiniz eserler üzerinde görsel estetik öğeleri tek tek tespit ediniz.
5. Sunumunuzda öncelikli olarak seçtiğiniz fotoğraf sanatçısının hayatı ve eserleri hakkında bilgiler veriniz.
6. Belirlediğiniz eserlerin incelemesini yapınız.
7. Sunumunuzu sınıfta paylaşınız.
8. Sunumunuzda etkili iletişim kurallarına uyunuz.
9. Sunumdan sonra eserlerdeki görsel estetik öğeler hakkında arkadaşlarınızla tartışınız.

Değerlendirme

Uygulama çalışmanızın süresi öğretmeniniz tarafından belirlenecektir. Çalışmanız Ek 1'de verilen "1. Kontrol Listesi"ndeki ölçütlere göre değerlendirilecektir. Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.

1.1.5. Fotoğrafta Kompozisyon Kuralları

Fotoğrafta etkileyiciliği artırmak için bazı kurallar vardır. Her zaman farklı bir açı mümkün olsa da fotoğrafçı öncelikle tüm kompozisyon kurallarını öğrenmeli ve bu kuralları uygulamalıdır. Özgün bir fotoğraf sanatçısı teknik bilgi ve yaratıcılığıyla gerektiğinde kompozisyon kurallarının dışına çıkabilir. Bu durum kompozisyon kuralları dışına çıkan her sanatçının özgün olduğunu akla getirmemelidir.

Bir tiyatro sahnesi gibi fotoğrafın da sahnesi vardır. Bu sahne kompozisyon kuralları dâhilinde hazırlanır. Bu kurallara uygun çekim yapmak, fotoğrafa bakan kişiyi yönlendirmeyi ve istenen noktaya dikkat çekmeyi sağlar. Fotoğrafta kullanılan kompozisyon kuralları plastik sanatların birçoğunda da bulunur. Bu kurallar evrenseldir.

Bütünlük / Birlik

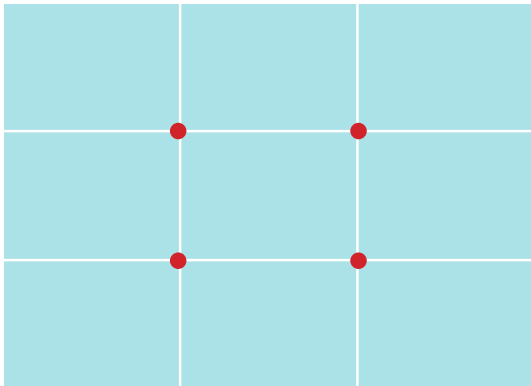
Kompozisyonda birlik, çeşitli öğelerin uygun bağlantılarla fotoğrafın devamlılığını sağlayacak şekilde bir araya gelerek dengeli bir bütün oluşturmasıdır. Bütünün değeri, öğelerin tek tek değerinden üstündür. Bir kompozisyonda tekrarlanan öğelerin dengeli dizilimi, bütünlüğün sağlanmasını kolaylaştırır (Görsel 1.54, 1.55).

Görsel 1.54: Bütünlük

Görsel 1.55: Birlik

Şekil 1.4: Üçte bir kuralının kadrajda yerleşim yerleri

Fotoğrafta 1/3 Kuralı (Altın Oran)

Bu kural dâhilinde, çekilecek görüntünün iki dikey ve iki yatay çizgiyle dokuz eşit parçaya bölündüğü düşünülür. Şekil 1.4'teki gibi dokuz eşit parçaya bölünen karelerin kesiştiği dört nokta fotoğrafın önem merkezlerini gösterir. Fotoğrafta konu ya da nesne bu dört nokta üzerine yerleştirildiğinde kompozisyon dengeli bir görüntü oluşturur. Üçte bir kuralı aynı zamanda ufuk çizgisinin hangi konuma yerleştirilmesi gerektiğini gösterir.

Görsel 1.56: Fotoğrafta 1/3 kuralı

Görsel 1.57: Ufuk çizgisinin yerleşimi

Fotoğraflarda tam ortada yer alan ufuk çizgisi, fotoğrafı sıradanlaştırırken üçte birlik kısma yerleştirildiğinde daha dikkat çekici görünmektedir. Önemli olan kompozisyonun konumuna göre ufuk çizgisinin konunun üstünde mi, altında mı olacağına karar verilmelidir. Daha sonra altın orana göre çekim yapılır (Görsel 1.56, 1.57).

Yaşam Ögesi

Fotoğrafa ilk bakıldığında tanıdık bir insan veya nesne aranır. Fotoğrafta yaşam ögesi denildiğinde akla ilk gelen insan olsa da fotoğrafta ışık, Güneş'in doğuşu, doğadaki canlılık gibi yaşamın devam ettiğini gösteren öğeler de birer yaşam ögesidir. Fotoğraflarda bulunan yaşam öğeleri o fotoğrafa ilgiyi artırır. Fotoğrafta hayatın devam ettiği hissi fotoğrafa bakışı da etkiler (Görsel 1.58, 1.59).

Görsel 1.58: Yaşam ögesi kullanımı

Görsel 1.59: Işığın yaşam ögesi olarak kullanımı

Konuyu Ortalama (Merkeze Alma)

Üçte bir kuralı kullanılarak güçlü fotoğraflar elde edilir. Fakat bazen konuyu tam ortaya yerleştirmek daha büyük bir etki yaratır. Özellikle kadraj konu ile tamamen doldurulduğunda üçte bir kuralı istenen etkiyi vermeyebilir. Arka planda konuyu dağıtacak nesnelere olduğunda ya da özellikle bir simetri sunulmak istendiğinde konu çerçevenin ortasına yerleştirilebilir (Görsel 1.60 ve 1.61).

Görsel 1.60: Ortalanmış konu

Görsel 1.61: Kompozisyonda konuyu merkeze alma

Denge ve Simetri

Kompozisyonda kullanılan biçim, renk, leke değeri (ton), doku, yön, aralık ve boyut gibi öğeler genel bir denge içinde olmalıdır. Kompozisyonda simetrik ve asimetrik olmak üzere iki tür denge bulunur.

Simetrik denge fotoğrafta öğelerin bir eksen etrafına eşit olarak yerleşmesiyle oluşur. Eşitliği ifade eden bu denge kesin ve karardır ancak ilgiyi toplama etkisi kısa sürelidir. Bu nedenle biraz sıkıcı etki yaratır (Görsel 1.62).

Asimetrik denge birbirinin aynısı olmayan öğelerin büyüklük, biçim, yön, renk gibi unsurlarının kendi içindeki zıtlıklarıyla düzenlenmesi ve bir bütün olarak algılanmasının sağlanması ile oluşur. Asimetrik denge, ilgiyi daha uzun süre topladığından fotoğrafta daha çok tercih edilir (Görsel 1.63).

Görsel 1.62: Simetrik denge

Görsel 1.63: Asimetrik denge

Egemenlik

Kompozisyondaki görsel öğelerden bazılarının daha baskın ve güçlü olması durumudur. Fotoğrafta egemenlik ölçü, değer, doku, biçim, renk vb. öğelerle sağlanabilir. Egemen olan öğe, görsel alanda daha çok yer kaplar (Görsel 1.64, 1.65).

Görsel 1.64: Biçim ve renkte egemenlik

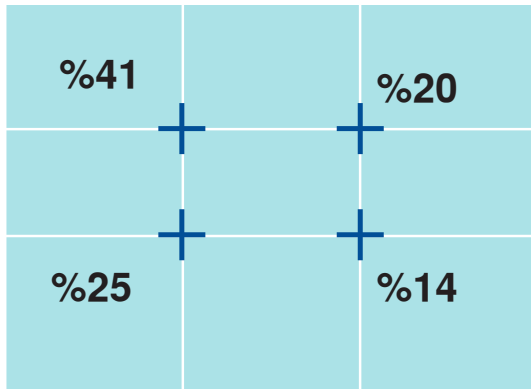

Görsel 1.65: Renkte egemenlik

Hiyerarşi

Hiyerarşi “gözün gördüklerini algılama düzeni” olarak ifade edilebilir. İnsan gözü, yapısal olarak bir şeye bakarken soldan sağa ve yukarıdan aşağıya doğru bir yön izler (Şekil 1.5). Yazıyı soldan sağa okuyan toplumlarda algılama soldan sağa, sağdan okuyan toplumlarda ise sağdan soladır. Aynı zamanda göz nesnelere algılarken büyükten küçüğe, renkliden renksiz, koyu renkten açık renge, alışılmamış olandan alışılmış olana doğru bir öncelik sırası oluşturur (Görsel 1.66).

Fotoğrafta kompozisyon gözün algılamasındaki hiyerarşik düzene göre kurulmalı, özellikle konu ya da verilmek istenen mesaj bu doğrultuda düzenlenmelidir. Göz bir unsurdan diğerine doğru kesintisiz geçiş yapabiliyorsa kompozisyondaki devamlılık da sağlanmış olur. Devamlılık görsel unsurların boyut ve biçimleri arasında oluşturulan benzerlik, tekrarlama ve görsel hiyerarşi ile sağlanabilir.

Şekil 1.5: Hiyerarşik düzende gözün algılama oranları

Görsel 1.66: Hiyerarşik düzen

Bakış Açısı

Fotoğrafta bakış açısı, gözün gördüğünü yansıtmaya biçimidir. Görsel iletişim dilinin bir parçası olan fotoğrafta anlatılmak istenen konuyu ya da verilmek istenen mesajı ancak fotoğrafçının bakış açısı gösterebilir. Fotoğrafta bakış açısı kadrajı belirler. Bu nedenle konu ya da nesnenin hangi açıdan çekileceği mutlaka önceden belirlenmelidir. Bakış açısı fotoğrafın anlatım dili üzerinde fotoğrafın ilettiği mesajı etkiler. Sadece göz hizasından çekim yapmak yerine yukarıdan, zemin seviyesinden, yandan, arkadan, uzaktan ya da çok yakından fotoğrafın nasıl görüneceği de düşünülmeli ve çekim denemeleri yapılmalıdır.

Cephe, çekilen nesneye farklı bir anlam yüklemek veya olduğundan farklı bir görüntü elde etmek istenmediğinde tercih edilen çekim açıdır. Çekimler göz hizasından yapılır.

Üst açı, fotoğrafta dramatik etkiyi güçlendirmek için kullanılan çekim açıdır. Üst açı ile çekilen nesnelere olduğundan daha küçük, güçsüz, umutsuz görünür.

Alt açı ile çekilen nesne ve varlıklar olduğundan daha büyük, daha kuvvetli ve daha güçlü görünür. Üst açıdaki etkinin tam tersi olarak düşünülebilir. Mekân çekimlerinde alt açılar, küçük mekânların daha büyük ve ferah görünmesini sağlar.

Kadraj

Kompozisyon kurallarını en iyi şekilde uygulayabilmek kadraj için önemlidir. Günümüz fotoğraf makineleri ile çekilen görüntülerin boyutları kırpma olanak sağlasa da ilk çekim aşamasında yakalanabilen kadrajı elde etmek zordur. Fotoğrafın kadrajının dikey mi yoksa yatay mı olacağına fotoğraf çekimi sırasında karar verilmelidir. Kadraj seçimi, belirlenen kompozisyona göre farklılık gösterir. Fotoğrafçı, makineyi yatay ve dikey kullanmaya alışmalıdır (Görsel 1.67, 1.68). Dikey ya da yatay kadrajda nasıl görüntüler elde edeceğini mutlaka test etmelidir. Manzara çekimlerinde ağırlıklı olarak yatay kadraj kullanılırken portre çekimlerinde dikey kadraj daha fazla kullanılır. Fakat konu ve kompozisyona göre dikey ya da yatay çekimler bazen daha etkili sonuçlar elde etmeyi sağlar.

Görsel 1.67: Dikey kadraj

Görsel 1.68: Yatay kadraj

Arka ve Ön Plan

Fotoğrafta kadraja giren her bir nesneden fotoğrafçı sorumludur. Stüdyo ortamında çekilen fotoğraflarda genellikle arka plan düz bir fondan oluşur. Fakat dış çekimlerde fotoğrafın zeminini oluşturan arka plan olarak doğanın her alanı ya da konuyu çevreleyen farklı mekânlar kullanılabilir (Görsel 1.69).

İnsanda algı yaratmak kolay gibi görünse de algının sürekliliğini sağlamak zordur. Fotoğrafa dikkat çekmek ve ilgiyi artırmak, arka plan ile uyumlu bir fotoğraf yaratmada gizlidir. Karmaşık bir arka plan bazen güzel bir görüntü oluştursa da sade, düz bir arka plan kullanmak konunun ön plana çıkmasına yardımcı olur. Odak (ilgi) noktası tek bir konuda kalır. Fotoğrafçı, fotoğrafın kendini ifade şekli olduğunu göz önünde bulundurarak arka fon seçimini doğru yapmalıdır. Böylece ilgi, asıl anlatılmak istenende toplanır. Doğru arka fon seçimi fotoğrafın başarısını etkiler.

Arka planı basit tutma konuda dikkat dağıtıcı unsurlar olduğunda fotoğrafı arka fondan ayrı tutmak için kullanılır. Alan derinliğiyle oluşturulan flu bir fon ile dikkat sadece konuya çekilebilir. Aşağıdan ya da yukarıdan çekim yapılarak konu, daha düz bir zemine yerleştirebilir. Beyaz bir fon yerine daha renkli zemin ve dokular ile fotoğrafların etkisi artırılabilir (Görsel 1.70).

Arka planı konuya dâhil etme basit bir arka plan yerine daha canlı ve kalabalık bir arka fon kullanımudur. Arka plan konuya dâhil edilerek görüntünün anlamı güçlendirilebilir. Özellikle spor ya da sahne fotoğraflarında arka planda kullanılan kalabalık seyirci görüntüsü fotoğraflara güçlü bir etki verir (Görsel 1.71, 1.72).

Ön plan oluşturma fotoğraf karesinde vurgulanmak istenen konunun daha ilgi çekici hâle getirilmesidir. Ön planın vurgulanması fotoğrafta güçlü bir derinlik etkisi oluştururken bu durum ilgi çekici ve dinamik bir kompozisyon sağlar (Görsel 1.73, 1.74).

Görsel 1.69: Arka plan etkisi

Görsel 1.70: Flu arka plan

Görsel 1.71: Konuya dâhil edilmiş arka plan

Görsel 1.72: Konu ile bütünleşmiş arka plan

Görsel 1.73: Fotoğrafa ön plan ekleme

Görsel 1.74: Fotoğrafta ön plan

Görsel 1.75: Çerçeveyi konu ile doldurma

Çerçeveyi Konuyla Doldurma

Fotoğraf çekerken konuya yaklaşmak yani fotoğraf karesini konuyla doldurmak, o konunun belirli bir bölümünü yakalamak için çok etkili bir yöntemdir. İlgili fotoğrafa çekmek ve görsel ögeyi güçlendirmek için kullanılır (Görsel 1.75, 1.76). Çerçevenin konu ile doldurulduğu fotoğraflarda ögelerle bir yığın oluşturmadan konunun tam anlatımı için doğru kadraj seçimi yapılmalıdır.

Görsel 1.76: Hareketli konu ile çerçeveyi doldurma

Görsel 1.77: Yapay öge ile doğal çerçeve

Doğal Çerçeveleri Kullanma

Fotoğrafta doğal çerçeve kullanımı izleyicinin gözünü konuya yönlendirir, aynı zamanda fotoğrafa doğal derinlik ve boyut kazandırır. Fotoğraf kompozisyonlarında kapı ve pencere boşlukları, ağaç dalları, iki duvar arasındaki boşluk gibi doğal çerçeveleri kullanmak anlatılmak istenenleri ön plana çıkarır ve dikkatleri üzerinde toplar. Doğal çerçeve kullanımında geniş açılı objektifler daha uygundur. Bu tip çerçevelemeler istenmeyen görüntülerin kadraj dışına atılmasını sağlar (Görsel 1.77, 1.78).

Görsel 1.78: Doğal çerçeve

Keskinlik

Bazı fotoğraflarda oldukça canlı ve keskin görüntüler bulunur. Bu görüntüleri elde edebilmek için öncelikle iyi bir fotoğraf makinesine, iyi bir objektife ve görüntü düzenleme programı bilgisine sahip olunmalıdır. Fotoğrafta keskinliği sağlamak için fotoğraf makinesi düzgün tutulmalı, sarsıntıyı en aza indirmek için iki el kullanılmalıdır. Bir elle objektif desteklenmeli, diğer elle de çekim yapılmalıdır. Fotoğraf makinesi vücuda yakın tutulmalı; mümkünse bir ağaç, duvar ya da katı bir cisme yaslanarak destek alınmalıdır. Tripod ya da monopod gibi yardımcı ekipmanlar kullanılarak fotoğraf makinesi sabitlenebilir. Bu kurallara dikkat edildiğinde daha keskin fotoğraflar elde edilir (Görsel 1.79, 1.80).

Görsel 1.79: Doğada keskinlik

Görsel 1.80: Keskinlik

Çizgi

Fotoğraftaki çizgiler duygusal tepkileri etkiler. Dikey çizgiler kompozisyona güç katarken yatay çizgiler sakin bir hava verir. Çapraz ve diyagonal çizgiler ise fotoğrafa hareket katar (Görsel 1.81).

Görsel 1.81: Fotoğrafta çizgi kullanımı

Öncü çizgilerin aranması fotoğrafta bakış yolunu belirler. İzleyici çizgilerle bir yolculuğa çıkar. Çizgiler izleyicileri konuya veya sonsuzluğa götürebilir. Fotoğrafta kompozisyon oluşturulurken bakışlar nereye yönlendirilmek isteniyorsa çizgiler ona göre konumlandırılmalıdır. Her bir çizgi fotoğrafın kompozisyonunu geliştirmek için kullanılabilmesi gibi sadece ilginç, dikkat çekici fotoğraflar çekmek için de kullanılabilir. Çizginin düz, çapraz, kıvrımlı, zikzak, radyal gibi birçok farklı türü vardır. Bunlar; birbirini eşit aralıklarla takip eden, kesişmeyen çizgiler olabileceği gibi giderek aralıklarının daraldığı düz, kırık ya da eğri çizgiler de olabilir. Bazen kesişen çizgiler gözü bir noktaya çeker. Fotoğrafta ilgiyi yöneltmek amacı ile kullanılan ve “yönlendirme çizgileri” denilen bu çizgilerden çok sık yararlanır. En çok tercih edileni ise gözden uzaklaşarak perspektif etki oluşturan çizgilerdir (Görsel 1.82).

Görsel 1.82: Kesişen öncü çizgiler

Yatay çizgiler düz oldukları için fotoğraf kompozisyonlarında durgunluk ve sakinlik etkisi oluşturur. Aynı zamanda dinlendirici özelliğe sahiptir. Kompozisyonu aşağıdan yukarıya doğru sırayla incelenebilecek biçimde yatay parçalara bölerek gözün kolaylıkla fotoğrafta gezinmesini sağlar. İnsan gözünün görüş çerçevesi yatay olduğundan kompozisyondaki yatay çizgilerin rahatlatıcı bir etkisi bulunur. Yatay olan ufuk çizgisinin fotoğrafta kullanımı ve fotoğraf karesinin yatay kenarına uygun olarak yerleşiminin sağlanması, kompozisyonun başarılı olması açısından önemlidir. Aynı durum yer çizgisinin yataylığı için de geçerlidir. Ufuk çizgisinin yataylığı fotoğrafa sakinlik verirken yer çizgisinin yataylığı ise yer çekimi nedeni ile fotoğrafa ağırlık yükler (Görsel 1.83, 1.84).

Görsel 1.83: Yatay çizgiler

Görsel 1.84: Yatay çizgiler

Dikey çizgiler bakış açısına göre yükseliş, düşüş ya da durgunluk hissi uyandırır. Kompozisyonda tek başına kullanılan dikey çizgi, yatay formatlı fotoğraf karesine daha etkili yerleşir. Fotoğrafta kullanılan dikey çizgilerin sayıları arttıkça fotoğraf çekimi, dikey formatlı kompozisyon oluşturacak şekilde yapılmalıdır.

Yatay çizgiler, dikey çizgiler ile birlikte kullanıldığında kompozisyonda birbirini tamamlayan ve dengeleyen bir unsur oluşturur (Görsel 1.85). Dikey çizgiler, fotoğraf çerçevesinin düşey kenarlarına göre hizalama gerektirir. Dikey çizgilerin yönü, yer çekiminin gücünü gösterir. Bu çizgiler fotoğrafta güç ve otorite ifade edebilir (Görsel 1.86).

Görsel 1.85: Yatay ve dikey çizgiler

Görsel 1.86: Dikey çizgiler

Çapraz (diyagonal) çizgiler fotoğrafa hareket katan en güçlü çizgilerdir. Yön kaygıları ve sınırlaması yoktur. Kompozisyonda her yöne serbest hareket edebilir. Oldukça aktif ve hızlıdır, kompozisyona dengelenmemiş bir gerilim etkisi katar.

Çapraz (diyagonal) çizgiler fotoğraf karesinde kesişip kesişmeme durumlarına göre kompozisyonu farklı etkiler. Fotoğraf karesinde birden fazla çapraz çizgi varsa ve aralıkları git gide daralıyor bu durum kompozisyona derinlik hissi verir. Göz en çok çapraz çizgileri rahatlıkla takip eder. Bu nedenle çapraz (diyagonal) çizgiler ilgiyi yönlendirmek amacıyla da kullanılır. Bu amaçla kullanıldığında “yönlendirme çizgisi” adını alır (Görsel 1.87, 1.88).

Görsel 1.87: Diyagonal çizgilerle düzenleme

Görsel 1.88: Diyagonal çizgiler

Uzaklaşan çizgiler birbirine yaklaşarak çapraz çizgi etkisi oluşturduğu için “yaklaşan çizgiler” olarak da adlandırılır. Çapraz çizgilerle benzer özelliklere sahiptir. Kompozisyonda en güçlü perspektif etkiyi uzaklaşan çizgiler oluşturur. Bu etki, geniş açılı objektiflerle çekilen fotoğraflarda daha kuvvetlidir (Görsel 1.89, 1.90).

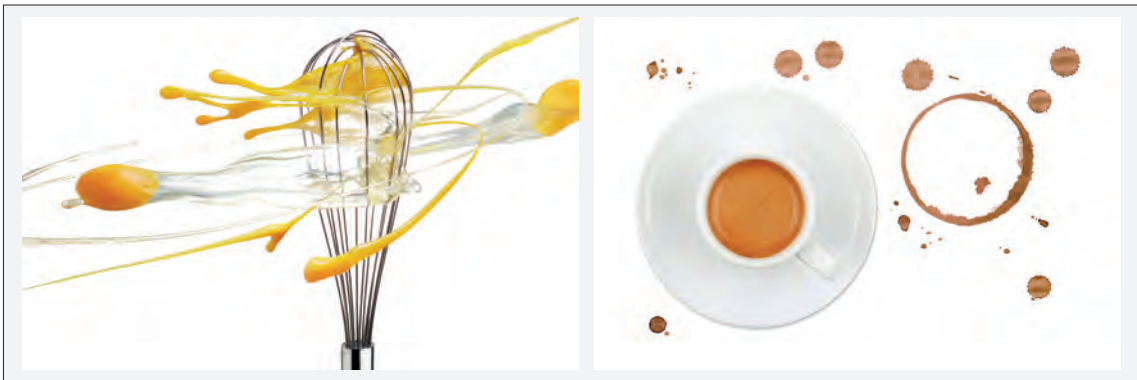

Görsel 1.89: Uzaklaşan çizgilerle perspektif

Görsel 1.90: Uzaklaşan çizgiler

Dairesel, eğri çizgiler fotoğrafta genişleme, yayılma, daralma ve küçülme hissi uyandırır. Kompozisyondaki ince ve kıvrımlı çizgiler zarafet belirtir. Dairesel çizgiler aynı zamanda kompozisyonu hareketlendirir, kompozisyona neşe ve canlılık verir. Dairesel ve eğri çizgilerin kompozisyona verdiği hız etkisi çapraz çizgilerden daha güçlüdür. Bu çizgiler gözün fotoğrafta serbestçe gezinmesini sağlayarak fotoğrafa olan ilgiyi dinamik tutar (Görsel 1.91)

Görsel 1.91: Dairesel çizgiler

Negatif Alan (Espas / Boşluk)

Görüntünün etkisini artırmak için nesnelerin arasındaki veya çevresindeki boşluğun kullanılmasıdır. Kompozisyonda gözün dinlenmesi için biçimlerin olmadığı, durgun (hareketsiz), boş alanlar bırakılmalıdır. Örneğin gökyüzü, dalgasız bir deniz, duvarın boş bir bölümü veya geniş bir yüzey kullanılabilir (Görsel 1.92, 1.93).

Görsel 1.93: Biçimler arasındaki boşluk

Görsel 1.92: Doğal boşluk

Bakış ve Hareket Yönü

Fotoğrafta varlıkların baktığı yönde ve nesnelerin hareket yönlerinde boşluk olmalıdır. **Bakış yönü** karşılıklı konuşmada konuşulan kişinin ilk olarak gözlerine odaklanmadır. Bu durum, etkileşimin daha güçlü olmasını sağlayan öğrenilmiş bir davranıştır. İnsan içeren fotoğraflarda izleyicinin ilk baktığı yer modelin gözüdür. Günlük hayatta da bir kişi bakışını belli bir yöne çevirdiğinde çoğunlukla karşısındaki kişi de o yöne bakar. Bu durum fotoğraf için de geçerlidir.

Fotoğrafta modelin bakış yönü, yönlendirme çizgisine dönüşmektedir. Bu nedenle modelin bakış yönüne göre bir boşluk oluşturmak, gözün fotoğrafı daha kolay algılayabilmesini sağlar. Daha etkili fotoğraflar için özellikle portre fotoğraflarında modelin bakış yönüne göre boşluk bırakılmalıdır. Bu boşluk fotoğrafa ferahlık ve devamlılık hissi verir (Görsel 1.94, 1.95). Bakış boşluğunun verilmediği fotoğraflarda sıkışık kalma hissi vardır.

Görsel 1.94: Fotoğrafta bakış yönü

Görsel 1.95: Heykelde bakış yönü

Hareket yönü hareket eden nesne ya da kişilerin gidiş yönüne doğru bırakılan boşluktur. Fotoğrafta boşluğun hangi yöne verileceği fotoğrafçının kararıdır. Fotoğraftaki boşluk ile hareket hissinin devam ettiği izlenimi verilir. Bu nedenle fotoğraf için hareket hissi önemli ise hareket yönüne doğru boşluk bırakılmalıdır. Böylece fotoğraf, izleyicisinde daha aktif bir his uyandırır (Görsel 1.96, 1.97).

Görsel 1.96: Fotoğrafta hareket yönü

Görsel 1.97: Fotoğrafta gidiş yönü

3. ETKİNLİK

Fotoğrafta kompozisyon kurallarından (birlik, 1/3 kuralı, yaşam ögesi, konuyu ortalama, denge ve simetri, egemenlik, hiyerarşi, bakış açısı, kadraj, arka ve ön plan, çerçeveyi konu ile doldurma, doğal çerçeveleri kullanma, keskinlik, çizgi, negatif alan, bakış ve hareket yönü) seçtiklerinize uygun olanlarla fotoğraf çekimleri yapınız. Fotoğraf çekimlerinizi yaparken diğer kuralları göz ardı etmeyiniz.

- Çektiğiniz fotoğrafları sınıfta inceleyiniz.
- İncelediğiniz fotoğrafları, fotoğrafta kompozisyon kuralları açısından değerlendiriniz.

Görsel 1.98'de verilen fotoğrafları inceleyiniz. Fotoğraflardaki kompozisyon kural ve öğelerini belirleyerek boşluklara yazınız. Her fotoğrafın birden fazla kural ve öğe içerebileceğini unutmayınız. Yazdıklarınızı sınıfta paylaşınız.

.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....

4. ETKİNLİK

Görsel 1.98: Örnek fotoğraflar

1.2. KOMPOZİSYON KURALLARINA UYGUN FOTOĞRAF ÇEKİMİ

Çekilen fotoğrafların izleyiciyle buluşturulduğunda olumlu etki bırakması, mesajın anlaşılabilirliği, fotoğrafın göze güzel görünmesi ve beğenilir olması kompozisyon öge ve kurallarının fotoğrafa uygulanması ile mümkündür.

Kompozisyon kurallarına uygun fotoğraf çekerken fotoğrafçının önceliği ışığı kontrol etmek olmalıdır. Fotoğrafçı, ışığın fotoğrafa olan etkisini düşünmeli; hangi ışıkla nasıl fotoğraflar elde edebileceğini bilmelidir (Görsel 1.99). Fotoğrafçının en önemli ekipmanı, fotoğraf makinesi ve ışıktır. Kompozisyon oluşturulurken ışık kontrolünün sağlanmasının yanında kontrast, birlik ve bütünlük, perspektif ve derinlik, ritim, değişiklik, doku, biçim ve form, konunun çerçeveye yerleşimi gibi unsurlar değerlendirilerek çekimler yapılır. Konunun fotoğraf karesine yerleşiminde de bazı kompozisyon şemalarından yararlanılabilir. Tüm bunların yanında fotoğrafın içerik ve mesajının kompozisyon kuralları dâhilinde oluşturulmasının önemi büyüktür.

1.2.1. Işığın Kompozisyona Etkisi

Fotoğrafta ışığı görebilmenin ve kontrol edebilmenin tek yolu onu sürekli gözlemlemekten geçer. Fotoğraf çekimlerinde ışık şekil değiştirebilen bir öge olarak algılanmalı ve konu üzerindeki sürekli değişen etkileri bilinmelidir. İlgi çekici olan bir konu ya da nesne, ışık değişimleri nedeniyle çekiciliğini kaybedebileceği gibi sıradan ve göze güzel görünmeyen bir konu ya da nesne dikkat çekici hâle gelebilir.

Görsel 1.99: Fotoğrafta ışık kullanımı

1.2.2. Fotoğrafta Kullanılan Kompozisyon Şemaları

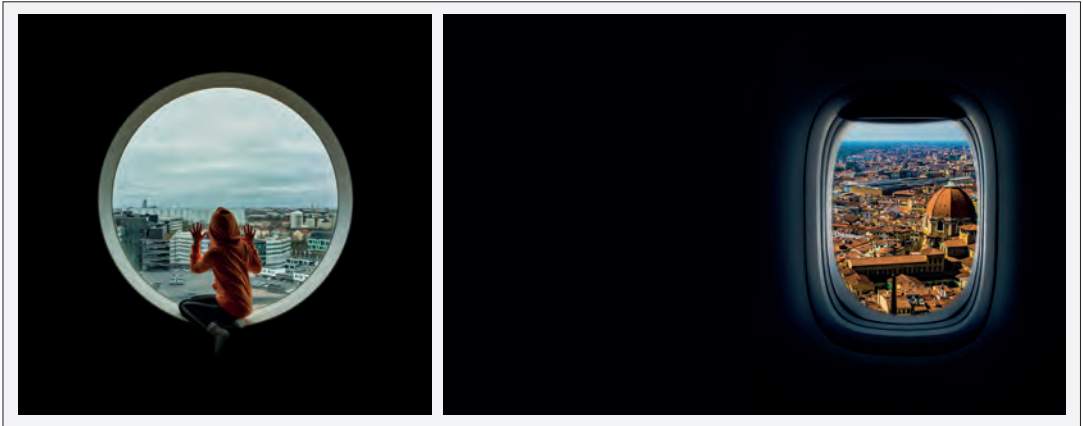
Fotoğrafçılar, fotoğraf çekimlerinde estetik görüntüler elde edebilmek için oluşturulan kompozisyonlarda çoğu zaman hazır şemalardan yararlanır. Böylelikle göze güzel görünen fotoğraflar elde edilebilir. Örneğin üçgen, kare, dörtgen, daire gibi geometrik biçimlere sığdırılmış kompozisyon şemaları bulunur (Görsel 1.100, 1.101, 1.102). Kompozisyonda kolay algılanabilir bir şema kullanıldığında izleyicinin beyninde oluşan tanıdık bir şekilden dolayı fotoğraf karesi ile daha çabuk bağlantı kurulur.

Görsel 1.100: Fotoğrafta kare, daire ve üçgenin şematik kullanımı

Görsel 1.101: Fotoğrafta üçgen kompozisyon

Görsel 1.102: Fotoğrafta kare ve daire kompozisyon

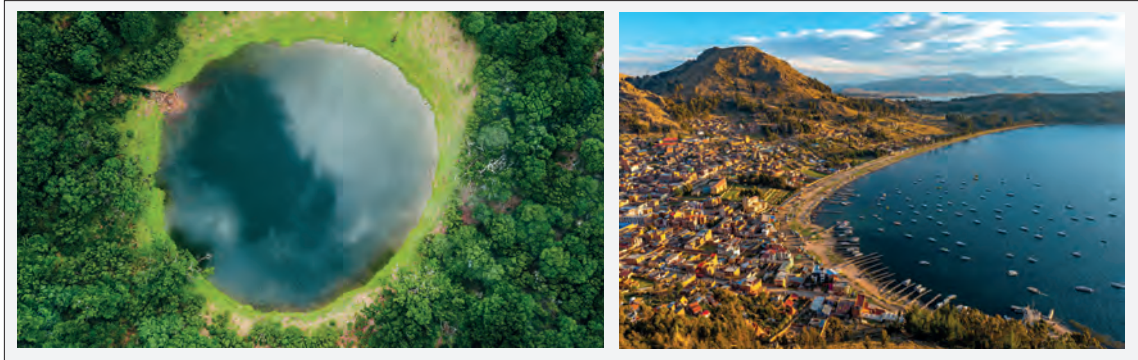

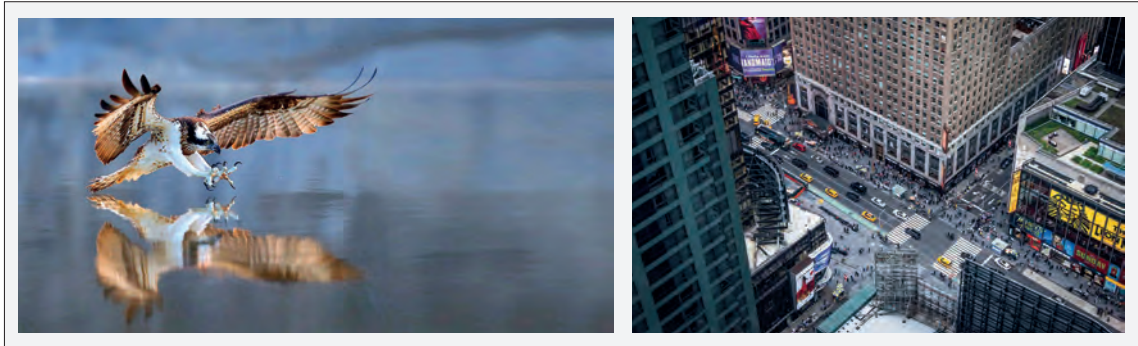
Fotoğraf kompozisyonlarında geometrik biçimlerden başka “+”, “L”, “S”, “C”, “V”, “Y” gibi şematik düzenler de sıklıkla kullanılır. İnsan beyni geometrik konuları kolaylıkla algılar. Bu nedenle fotoğrafın daha anlaşılır olması için şemalardan yararlanır. Görsel 1.103, 1.104 ve 1.105 şematik düzenlerle oluşan fotoğraflardır.

Görsel 1.103: Fotoğrafta “+” ve “S” kompozisyon

Görsel 1.104: Fotoğrafta “O” ve “C” kompozisyon

Görsel 1.105: Fotoğrafta “X” kompozisyon

Görsel 1.106: Fotoğrafta “L” kompozisyon

Görsel 1.106’da “L” kompozisyon, Görsel 1.107’de “V” ve “Y” kompozisyon örnekleri görülmektedir.

Görsel 1.107: Fotoğrafta “V” ve “Y” kompozisyon

ÖĞRENME BİRİMİ : KOMPOZİSYON KURALLARINA UYGUN FOTOĞRAF

UYGULAMA ADI : Estetik Kompozisyonlar

AMAÇ : Kompozisyon kurallarına uygun, estetik değeri olan fotoğraf çekimi yapmak.

Belirlediğiniz bir konunun çekimini görsel estetik kurallarını dikkate alarak ve aşağıdaki işlem basamaklarına göre yapınız.

Araç Gereç

1. Fotoğraf makinesi
2. Objektif
3. Tripod
4. Bilgisayar

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyararak araç gerecinizi hazırlayınız.
2. Çekimlerinize ilgili "iç ya da dış mekân kullanımı, nesne ya da insan çekimi" gibi ayrıntıları netleştirerek konuyu belirleyiniz.
3. Çekimde kullanmak istediğiniz görsel estetik öğeleri belirleyiniz.
4. Çekim için alınması gereken izinler varsa bunların planlamasını yapıp izinleri alınız.
5. Belirlenen konuya göre ortamın ışık ölçümünü yapınız.
6. Konu için gerekliyse fotoğraf makinesi gövdesini perspektife uygun biçimde tripod üzerinde ayarlayınız. Belirlediğiniz açılardan farklı poz değerleri ile fotoğraf çekimini gerçekleştiriniz.
7. Çekimler sırasında belirlediğiniz konunun farklı açılardan farklı poz değerlerini (fotoğraf makinesi marka ve modeli, objektif, diyafram, enstantane, ISO) mutlaka not ediniz.
8. Çekimden sonra fotoğraf makinesini kapatıp hafıza kartını çıkarınız.
9. Bilgisayara fotoğrafları aktarınız.
10. Çektiğiniz fotoğrafları sınıfta yorumlayarak fotoğrafların değerlendirilmesini yapınız.
11. Fotoğraf çekimleriniz sırasında planlı ve disiplinli çalışmaya dikkat ediniz.
12. Arkadaşlarınızla çekim sırasında oluşan dağınıklıkları toplayınız, çevreyi düzenli ve temiz bırakınız.

Değerlendirme

Uygulama çalışmanızın süresi öğretmeniniz tarafından belirlenecektir. Çalışmanız Ek 1'de verilen "1. Dereceli Puanlama Anahtarı"ndaki ölçütlere göre değerlendirilecektir. Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.

2. UYGULAMA

1.2.3. Fotoğrafta İçerik ve Mesajın Kompozisyondaki Önemi

Fotoğraftaki mesajın izleyiciye kolaylıkla iletilebilmesi için kompozisyondaki bazı öğelerin öne çıkarılması yani vurgulanması gerekir. Fotoğrafta vurgu, çok farklı yöntemlerle sağlanabilir. Bu durum fotoğrafçının bakış açısına ve konuya yaklaşımına bağlıdır (Görsel 1.108).

Bir fotoğrafın içeriği ve mesajı izleyiciye ne kadar etkili ve doğru bir biçimde ulaşırsa fotoğraf da o kadar etkili ve beğenilir olur. Bu nedenle verilmek istenen mesajın etkisini artırmak ve izleyicinin dikkatini çekmek amacı ile kompozisyonda birtakım yönlendirici ya da dikkat çekici görsel öğeler kullanılır.

Görsel 1.108: Fotoğrafta mesaj

1.2.4. Sanat Eserlerinin Değerlendirilmesi

Tüm sanat eserlerinin değerlendirilmesinde sorulması gereken bazı ortak sorular vardır. Sanat eseri yorumlanırken kendi içinde bir bütün hâlinde değerlendirip betimleme, çözümleme, yorumlama ve yargı olarak dört başlık altında incelenmelidir.

A) Betimleme

- Eserin içeriğinde ne var?
- Eserin ana konusu nedir?
- Eserde hangi malzemeler kullanılmıştır?
- Eser hangi teknikle yapılmıştır?
- Eserde hangi çizgiler ve kontrastlık etkin görünüyor?
- Eserde hangi şekil ve semboller etkin görünüyor?
- Eserde bulunan ana örüntü ve dokular nelerdir?
- Eserin sanatçısı kimdir?

B) Çözümleme

- Eserde ışık ve renk değerleri nasıl oluşturulmuştur?
- Eserde hangi bakış açısı kullanılmıştır?
- Eserde görünen en yakın ve en uzak şey nedir? Neden öyle görünmektedir?
- Eserde biçimler nasıl düzenlenmiştir?
- Eserde değer (valör) nasıl (açık, koyu, orta, yüksek kontrast) kullanılmıştır?
- Eserde görülen nesne ya da figürler gerçek büyüklüğünde mi?
- Eser döneminden izler taşıyor mu?

C) Yorumlama

- Eserin ana konusu nedir?
- Sanatçı bu eseri neden üretmiş olabilir?
- Sanat eserinde farklı anlamlar taşıyan simgeler var mı? Varsa bu simgeler nelerdir?
- Eser nasıl bir duygu veriyor?
- Bu çalışmanın başlığı ne olabilir?
- Eserin insanlara anlatmak istediği özel bir mesajı var mı? Varsa bu mesaj ne olabilir?
- Eserdeki çizgi, renk ve şekiller izleyiciye ne hissettiriyor?
- Eser günümüz şartlarında insanlara ne ifade ediyor olabilir?
- Eser ortaya konduğu dönemde (sanat tarihi açısından) insanlara ne ifade ediyor olabilir?

SANATÇININ SÖZÜ

“Fotoğraf tekniği sadece bir görüş belirtmek için oluşturulmalı ve uygulanmalıdır. Teknik, görülen şeyin öznel kılınması çerçevesinde önemlidir.”

Henri Cartier
BRESON

1.3. KOMPOZİSYON KURALLARINA UYGUN FOTOĞRAFLARI YORUMLAMA

Fotoğrafları beğenerek seçme, eleme ve sıralama gibi işlemlere **fotoğraf değerlendirme** ya da **fotoğraf yorumlama** denir. Yorumlama fotoğrafın teknik açıdan ve içerik, özgünlük açısından incelenmesi ile yapılır. Çekilen fotoğrafların değerlendirilmesinde öncelikle izleyici fotoğrafla duyusal etkileşime girmelidir. Fotoğrafın içerik ve biçimi fotoğrafçının mesajına, fotoğraf ve izleyici arasındaki ilişki de yoruma dönüşür. Fotoğraf yorumlama sadece işlevsel değil, yapısal (şema, fikir, yaratıcı düşünce ve gösterge) olarak da değerlendirilir.

1.3.1. Fotoğraf Yorumlama

Fotoğrafları yorumlayabilmek için fotoğrafa yönelik sorulması gereken bazı sorular vardır. Sorular fotoğrafların içeriğine göre azaltılıp artırılabilir. Bu sorular şunlardır:

- Fotoğrafın konusu nedir?
- Fotoğrafın bir başlığı var mı?
- Fotoğrafı çeken kişi kimdir?
- Fotoğraf nerede ve ne zaman çekilmiş?
- Bu fotoğraf günün hangi saatinde çekilmiş olabilir?
- Fotoğraftaki ipuçları nelerdir?
- Fotoğraf ilginç bir içeriğe sahip mi?
- Fotoğrafta tanıdık nesne, mekân ya da isim var mı?
- Fotoğrafın ilgi merkezi nerededir? Fotoğrafta dikkatinizi çeken ilk şey nedir? İlgi merkezi yeterli mi?
- Fotoğrafta kullanılan kompozisyon öğeleri nelerdir? Bu öğeler hangi ilkelere göre düzenlenmiş?
- Fotoğraftaki biçim ve formlar nasıl kullanılmış?
- Nesne, insan, biçim, doku gibi tekrar eden öğelere yer verilmiş mi?
- Dikkati bir noktaya çekmek için yönlendirme çizgileri kullanılmış mı?
- Fotoğrafta insan, hayvan gibi canlı figürler var mı? Varsa duruşları nasıl, bakış yönleri fotoğraf karesinin hangi noktasına yönelmiş, dikkati başka nesne ya da figürlere yöneliyor mu?
- Fotoğrafta hareket, iş ya da duygu ön plana çıkmış mı?
- Dengeleme nesnelere kullanılmış mı?
- Genel renk kompozisyonları uyumlu mu?
- Nesne ya da figürlerin çerçeveye yerleşimi 1/3 kuralına uygun mu?
- Fotoğrafın kompozisyonu dengeli mi?

- Kompozisyonda aktif veya pasif yaklaşımdan hangisi kullanılmış?
- Zıtlık, kuram, egemenlik, hiyerarşi gibi unsurlar kompozisyonda kullanılmış mı?
- Fotoğrafta ön ve arka plan ilişkisi nasıl sağlanmış?
- Fotoğrafta estetik hatalar (kompozisyon ilkelerine uymayan kısımlar) var mı?
- Fotoğrafta verilmek istenen mesaj nedir?
- Fotoğrafın mesaj ve anlamına yönelik içerik incelemesi yapılırken fotoğrafta kullanılan sembol ve simgeler ile kültürel özellikler (giysiler, kumaşlar, mimari yapılar vb.) ve kişilik özellikleri (iyi-kötü, neşeli-hüzünlü vb.) değerlendirilir.
- Bu fotoğraf izleyicisinde nasıl bir etki bırakır?

1.3.2. Fotoğraf Okuma ve Yorumlama Aşamaları

Fotoğrafın içerik ve estetik incelemesi yapılırken fotoğrafın konusu, ilgi merkezi, biçimsel öğeleri ve kompozisyon ilkeleri ile ilgili birtakım sorular sorulur ve cevaplanır. Fotoğrafın anlamını çözmek için takip edilmesi gereken dört aşama vardır: analiz, okuma, yorumlama, değerlendirme.

Analiz (İnceleme)

Fotoğrafta analiz; teknik analiz, içerik / estetik analiz olarak iki şekilde yapılır.

- **Teknik İnceleme:** Fotoğrafta kullanılan objektif çeşitleri, diyafram, enstantane, ISO değerleri, flaş ya da yardımcı ışık kaynağı kullanılıp kullanılmadığı, analog mu yoksa dijital çekim mi olduğu, fotoğrafın netliği, çerçeve düzgünlüğü gibi teknik öğeler üzerinden yapılan incelemedir.
- **İçerik / Estetik İnceleme:** Fotoğraftaki ana konu ya da nesnenin konumu (fotoğraf çerçevesindeki yeri), diğer nesne ve biçimlerle olan ilişkisi, diğer nesne ve biçimlerin önünde ya da arkasında olma durumu, ışığın yönü, çekim açısı, kullanılan geometrik şemalar, kontrastlıklar, renk, arka plan, alan derinliği, perspektif etki, ritim ve hareket, birlik ya da çokluk, bütünlük, sadelik vb. açılarından değerlendirilmesidir.

Okuma

Fotoğraf okuma; fotoğraftaki içerik, kompozisyon ve teknik unsurların nasıl betimlendiğinin belirtilmesidir. İyi bir fotoğrafçı, her şeyden önce iyi bir fotoğraf okuru olmalıdır. Baktığı fotoğrafı okuyamayan bir fotoğrafçının çektiği fotoğraflarla bir şeyler anlatmaya çalışması çok zordur.

Yorumlama

Fotoğraf yorumlama, fotoğraf okuma ile yapılan betimlemelerden yola çıkılarak fotoğrafın anlamlandırılmasıdır. Fotoğraf yorumlamada "Fotoğraf, görünen biçimler dışında ne anlatıyor?" sorusu önemlidir. Bu sorunun cevabı, kişiyi fotoğrafı yorumlamaya yani fotoğrafla ilgili bir anlam üretmeye götürür.

Fotoğraf görüntüleri tek bir anlam içermez. Fotoğrafın anlamı izleyicinin kültürel yapısına, hayata bakış açısına, görüntünün kişide uyandırdığı farklı çağrışımlara göre değişkenlik gösterir. Fotoğrafın bağlamı, fotoğraf yorumlama sırasında ele alınması gereken ve fotoğrafta verilmek istenen mesajı etkileyen bir unsurdur. Fotoğrafın kullanım amacı, çekildiği tarih ya da dönem, izleyiciyle bulunduğu ortam ve sunum şekli gibi unsurlar fotoğrafın bağlamını oluşturur. Fotoğraf yorumlanırken bu bağlamlar düşünülerek hareket edilmelidir.

Değerlendirme

Fotoğraftaki teknik inceleme ve okumaların değerlendirilme aşamasıdır. Fotoğrafın izleyicilerin gözünden nasıl görüldüğünün açıklandığı ve fotoğrafta ilgili yargısal kanıya varıldığı sonuç bölümüdür. Fotoğraf değerlendirme, tek bir ölçek göz önünde bulundurularak yapılmamalı; fotoğrafın göstergeleri incelenmelidir.

Görsel 1.110: Örnek fotoğraf

1.3.3. Örnek Fotoğraf Yorumlamaları

Fotoğraf sanatı kültürel birikimlerin bir parçasıdır. Fotoğraf üreten kişi, kültürel bağlamda ne kadar yoğun bilgi birikimine sahip ise fotoğrafı da o kadar etkili bir iletişim aracı olarak kullanabilir (Görsel 1.110). Bu durumda her eser, üreticisinden içerik açısından ve bağlamsal açıdan izler taşır. Bu da üretilen her eserin üreticisinin bakış açısını yansıttığı anlamına gelir. Aynı durum, izleyici için de geçerlidir. İzleyicinin sanat bilgisi ile dünya görüşü, eser hakkında yorum yapabilme yetisi ile doğru orantılıdır. Fakat izleyici eseri yorumlarken kendi bakış açısını esere yansıtmadan doğrudan sanatsal kriterler açısından değerlendirerek bir yargıya varır. Bu yargı sonucunda eser, sahibinden izler taşıdığı için izleyici ancak eser üreticisi hakkında dolaylı bilgi sahibi olmaktadır.

SANATÇININ SÖZÜ

“Rastgele, alelade bir biçimde oluşturulmayan ve sanatsal anlatım dili kullanılarak meydana getirilen bir sanat nesnesinin anlatacağı bir söylemi veya mesajı mutlaka vardır. Sanatçılar, sanat eserleri aracılığı ile iletişim kurmakta ve söylemlerini dile getirmektedir.”

Kıvanç ŞEN

1.3.4. Estetik ve Teknik Açından Yorumlanmış Fotoğraflar

Görsel 1.111: Örnek fotoğraf

Konu: Portre

Mesaj veya anlam: Arkadaşlık

İlgi merkezi: Konu fotoğraf karesinin tam merkezinde bulunuyor. Köpeğin bakış yönü, ilgiyi fotoğraf karesinin merkezine ve çocuğa yönlendiriyor.

Biçim ve form: Tamamı fotoğraf çerçevesinin içinde bulunuyor. Hareket kadrajın içinde, dışında devam ediyor izlenimi yok. Pasif kompozisyon kullanılmış.

Işık: Konuya dengeli bir şekilde gelen doğal ışık, doğru kullanılmış.

Kompozisyon: Fotoğraftaki konu, çevre ile uyumu yakalanarak ortalanmış.

Fotoğrafın içeriği: Yatay kadrajla çekilen bu fotoğrafta kız ile köpeğin mutluluğu göze çarpıyor.

Arka plan: Yeşil, fon olarak kullanılmış; kontrastlık ile kırmızı ön plana çıkarılmış.

Yorum: Görsel estetik açıdan fotoğrafta hareket devam ediyor. Çocuk ve köpeğin yağmurlu bir havada neşeli oldukları fotoğrafa yansımış.

FOTOĞRAF YORUMLAMA

Görsel 1.112: Örnek fotoğraf

Konu: Şehirde insan

Mesaj veya anlam: Zıtlık

İlgi merkezi: Fotoğraf karesindeki iki kişi ilgi merkezini oluşturuyor.

Biçim ve form: Konunun tamamı fotoğraf kadrajının içinde bulunuyor. Hareket kadrajın içinde, dışında devam ediyor izlenimi yok. Pasif kompozisyon kullanılmış.

Işık: Konuya dengeli bir şekilde gelen doğal ışık, doğru kullanılmış.

Kompozisyon: Denge unsuru kullanılmış. Yerdeki çapraz çizgiler, fotoğrafta ikiye bölünmüşlük hissi yaratıyor.

Fotoğrafın içeriği: Fotoğrafta iki gencin karşılıklı yürümesi konu alınmış. İkisi de ilk bakışta aynı görüntüye sahip, telefonları ellerinde ve yola bakmadan yürüyorlar. Fotoğraftan çıkarılan ilk anlam, ekran bağımlılığıdır. Aynı zamanda gençlerden biri yaya geçidini kullanırken diğerinin geçidin dışından yürümesi fotoğrafa özellikle konu edilmiş.

Yorum: Bir mesaj iletmek amacıyla çekilen, görsel estetik kurallarına uygun bir fotoğraf.

FOTOĞRAF YORUMLAMA

Görsel 1.113: Örnek fotoğraf

Konu: Çocukluk

Mesaj veya anlam: Şehir yaşamı içinde sokaktaki çocuğun mutluluğu

İlgi merkezi: Çocuk ve at resmi ilgi merkezini oluşturuyor.

Biçim ve form: Sokağın perspektifine dikkat edilerek üst bakış açısıyla konu ortalanmış. Böylelikle hareket etkisinin devamlılığı sağlanmıştır.

Işık: Konuya dengeli bir şekilde gelen yumuşak ışık kullanılmış. Yumuşak ışıkta kontrast renklerin bir arada kullanılmasıyla anlam güçlendirilmiştir.

Kompozisyon: Fotoğrafçı, fotoğrafı çekerken konuyu ortalamış. Fotoğrafçının fotoğrafın önünde ve arkasında bıraktığı boşluklar etkiyi kuvvetlendirerek fotoğrafı ferahlatmıştır.

Fotoğrafın içeriği: Aynı yöne doğru giden iki ögenin birleşiminin fotoğrafta yarattığı güçlü kompozisyon ve kuvvetli estetik anlatım konu alınmıştır.

Yorum: Şehir yaşamı içinde sokakta mutlu bir şekilde oynayan çocuğun duvardaki koşan at resmi ile aynı yöne doğru koşması konu alınmıştır. Günlük hayatta karşılaşılan ancak çoğunlukla dikkate alınmayan görüntünün fotoğrafçı tarafından fark edilmesi ve anın yakalanması söz konusudur.

FOTOĞRAF YORUMLAMA

Görsel 1.114: Örnek fotoğraf

Konu: Yaşam

Mesaj ve anlam: Hız ve hareket

İlgi merkezi: Tek bir ilgi merkezi yok, konu fotoğrafın bütününe dağılmış durumda.

Biçim ve form: Konu fotoğraf kadrainın dışında da devam ediyor. Açık kompozisyon kullanılmış.

Işık: Yapay ışık, doğal ışık ile beraber kullanılmış; fotoğrafın tamamında aydınlatma mevcut.

Kompozisyon: Fotoğrafta hayatın içinden bir kesit sunulmuş. Konu bütüne dağılmış.

Fotoğrafın içeriği: Bir pazar yerinde çekilmiş olan bu fotoğraf, kalabalığı ve insanların koşuşturmasını çok net anlatıyor. Fotoğraftaki kalabalık göz yormuyor, aksine her taraf uyum içinde görünüyor. Doğal ve yapay ışık kaynakları bir arada kullanılmış.

Yorum: Yavaş enstantane ile çekim yapıldığından hareket hissi devam ederken bir tarafta da sabit duranlar görünüyor. Estetik olarak dengeli bir fotoğraf, renk ve ışık yerinde kullanılmış.

FOTOĞRAF YORUMLAMA

Görsel 1.115: Örnek fotoğraf

Konu: Mekân

Mesaj ve anlam: Nesnelerin mekân ile ilişkisi

İlgi merkezi: Tek bir ilgi merkezi yok, konu fotoğrafın bütününe dağılmış durumda.

Biçim ve form: Fotoğrafta konu kadrajın dışında da devam ediyor. Açık kompozisyon kullanılmış.

Işık: Yapay ışıkla fotoğrafın tamamında aydınlatma kullanılmış.

Kompozisyon: Hayatın içinden bir kesit sunulmuş. Konu bütüne dağılmış durumda.

Fotoğrafın içeriği: Fotoğrafta geniş açılı objektif ile dar bir mekân çok geniş gibi gösteriliyor. Mekân sergi salonu gibi kullanılmış. Duvarda asılı olan süpürge ve taburenin üzerindeki çöp kutusu da sanki serginin parçalarıymış gibi duruyor. Fotoğrafa bakıldığında karmaşık görünen mekânın içindeki nesnelerin fotoğrafçının bakış açısı ve kullandığı ekipmanla dengeli bir fotoğraf hâline dönüştüğü görülüyor.

Yorum: Fotoğrafta renk, ışık etkin ve doğru bir şekilde kullanıldığından fotoğraf estetik açıdan kuvvetlidir.

FOTOĞRAF YORUMLAMA

Görsel 1.116: Örnek fotoğraf

Konu: Kediler

Mesaj ve anlam: Yaşam ve zaman

İlgi merkezi: Tek bir ilgi merkezi yok, konu fotoğrafın bütününe dağılmış durumda.

Biçim ve form: Fotoğrafta kapalı kompozisyon kullanıldığından konu kadrajın içinde sınırlanmış, dışında devam ediyor hissi yok.

Işık: Doğal ışık dengeli bir şekilde dağılmış. Fotoğraf, piksel tabanlı programda HDR tekniği kullanılarak birleştirilmiş.

Kompozisyon: Normal açılı objektif kullanılarak alt bakış açısı ile günlük yaşamdan bir görüntü sunulmuş.

Fotoğrafın içeriği: Fotoğrafa ilk bakışta terk edilmiş eski bir arabanın üzerinde sarı bir kedi görünüyor. Fotoğraf dikkatlice incelendiğinde ise sarı kedinin yalnız olmadığı, arabanın camının arkasından siyah bir kedinin fotoğrafçıya doğru baktığı görülüyor. Terk edilmiş arabayı kediler kendine yaşam alanı olarak seçmiş.

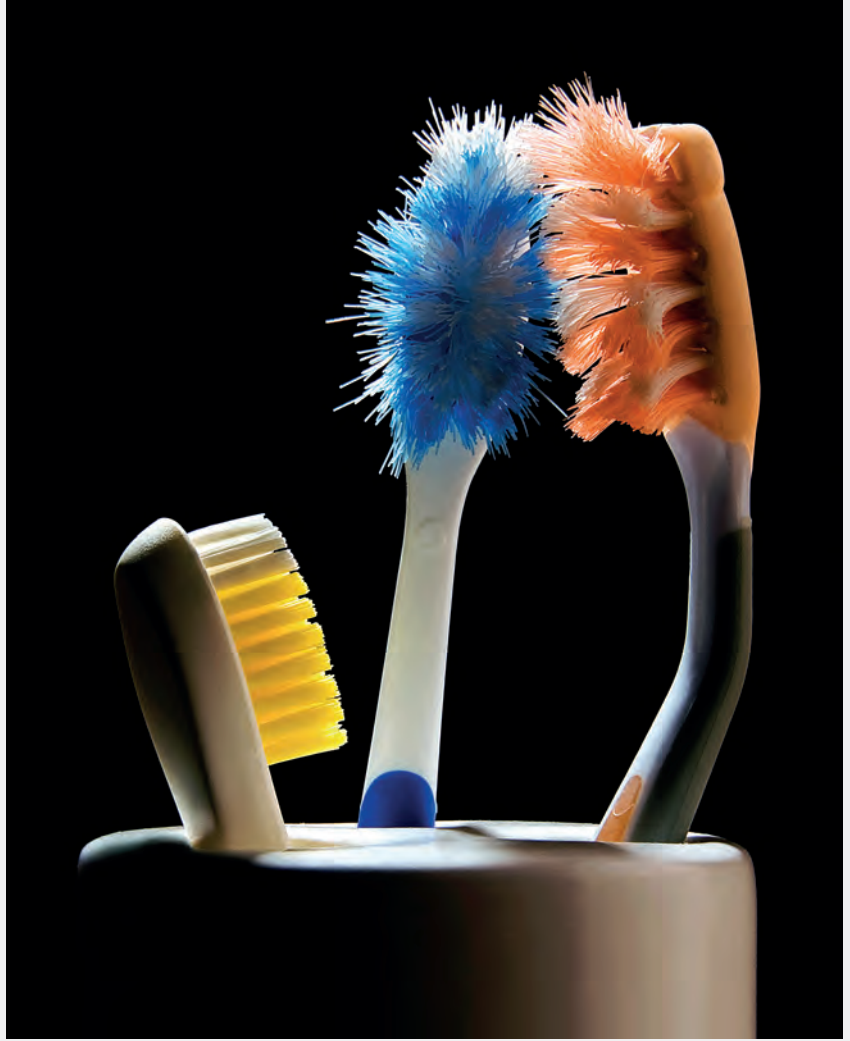
Yorum: Anlamı güçlendirmek için fotoğraf renkli tercih edilmiş. Renk kuvvetlendirmesi için HDR tekniği uygulanmış.

FOTOĞRAF YORUMLAMA

FOTOĞRAF
İNCELEMESİ
SANATÇI YORUMU

Görsel 1.117: “Nasihah (2018)” M. Çağatay GÖKTAN

“Nasihah” isimli fotoğrafta siyah bir fonda ve beyaz bir kap içinde yer alan sarı-beyaz, mavi-beyaz ve pembe-turuncu-beyaz-gri renk tonlarına sahip üç adet diş fırçası görülmektedir. Fotoğraf çerçevesinin en ve boy oranı 4/5 olarak belirlenmiştir. Diş fırçaları çerçeve içine kapalı kompozisyonda, sol alt köşeden sağ üst köşeye doğru diyagonal çizgilerle ve altın oran kuralı ile dengeli bir şekilde yerleştirilmiştir. Fotoğraf nesnelere yakın bir mesafeden, tam karşıdan bir bakış açısı ve 85 mm dar açılı bir objektif ile çekilmiştir. Kullanılan kısık diyafram değeri ile diş fırçaları arasındaki net alan derinliği artırılmıştır. Yapay bir aydınlatma ile kontrol edilen ışık, nesnelere arkasından gelmektedir. Böylelikle diş fırçalarının yarı saydam kıllarındaki renkler ters ışık etkisiyle çok daha belirgin bir hâle getirilerek özellikle ön plana çıkarılmıştır.

Fotoğraf hem gerçek dünyayı hem de görüntüyü tasarlayan kişinin kişisel duygu ve düşüncelerini alegorik* bir şekilde ifade etmektedir. Fotoğrafçı,

her ayrıntısını incelikle tasarladığı bu görüntü ile seyircisini görmekte olanın ötesinde başka bir algılama ve düşünce dünyasına doğru belirgin bir şekilde yönlendirmektedir.

Dişleri temizlemek amacıyla kullanılan ve normal şartlarda banyo lavabolarının bir köşesinde küçük bir yer kaplayan diş fırçaları, kuşkusuz gündelik hayatın en vazgeçilmez araçlarından biridir. Kullanılma sıklığı dolayısıyla bir süre sonra sıradanlaşarak görünmez hâle gelebilen bu nesnelere, fotoğrafta çevrelerinde yer alan diğer nesnelere yalıtılarak, sanki bir tiyatro sahnesindeymişçesine aydınlatılarak, çekim mesafesi ve objektif seçimi ile oldukları hâllerinden çok daha büyük gösterilerek önemli bir role büründürülmüştür. Diş fırçalarının kıl renkleri, boyutları, kullanıma süreleri, konumları ve yönleri fotoğrafın anlamını belirleyen unsurlar olmuştur.

Diş fırçaları, özellikle kıl renkleri aracılığıyla kolektif bilinçaltındaki sembolik anlamları doğrultusunda onları kullanan karakterlere dönüştürülmüştür. Analitik psikanalizin kurucusu Psikiyatrist Carl Gustav JUNG'ın (Karl Gustav YANK) anlamlı rastlantılar üzerindeki araştırmaları sonucunda ortaya koyduğu kolektif (toplumsal) bilinçaltı kuramına göre insan zihni, yaşadığı süreç içinde edindiği deneyimlerin depolandığı bir yerdir. İnsanlar bu bilgileri bazen bilinçli bir şekilde bazen de farkında olmadan kuşaktan kuşağa aktarır. Bu durumun insan topluluklarının davranışlarını belirlemede önemli bir rol oynadığı ileri sürülmektedir. Dolayısıyla Jung, benzer kültürdeki insanların farkında olmadan sahip oldukları ortak bir bilinçaltından bahseder. Nitekim her uygarlığın kültüründe özel ve derin anlamları olan renklerin de kolektif bilinçaltında görülebilen benzer psikolojik etkileri bulunur. Ressam ve sanat kuramcısı Wassily KANDINSKY'ye (Vasili KANDİSKİ) göre renkler insanları iki farklı yaklaşımla, hem fiziksel hem de psikolojik olarak etkileyebilmektedir.

Fotoğrafta kullanılan siyah zemin ile karanlık bir atmosfer oluşturularak zaman ve mekân algısı belirsiz bir hâle getirilmiştir. Kompozisyonun sol alt köşesinde yer alan ve diğerlerine oranla çok daha küçük boyuttaki diş fırçasının kılları sarı renktedir. Sarı; söndürülmesi mümkün olmayan, yaşamın kaynağı Güneş'in ve hiçbir zaman paslanmayan bir madde olan altının rengidir. Bu yüzden de birçok toplumda yaşam enerjisinin, ölümsüzlüğün, kutsallığın ve güzelliğin sembolik bir göstergesi hâline gelmiştir. Parlak sarı rengin aynı zamanda birçok kültürde neşe ve heyecan verici, dikkat çekici, geçicilik hissi yaratan, masum ve çocuksu bir etkisi de bulunmaktadır. Bu doğrultuda fotoğrafın sol alt köşesinde yer alan diş fırçası, hiç yıpranmamış parlak sarı kılları ve kısa boyu ile seyircisinin zihninde küçük bir çocuğu çağrıştırmak amacıyla kullanılmıştır. Kompozisyonun sağ üst köşesinde

FOTOĞRAF İNCELEMESİ SANATÇI YORUMU

FOTOĞRAF İNCELEMESİ SANATÇI YORUMU

yan yana duran ve neredeyse birbirlerine eş değer boyutlardaki dış fırçalarından mavi renkte olan erkek bireyi, pembe-turuncu renkte olan ise kadın bireyi temsil etmektedir.

Öncelikle gökyüzünü ve okyanusları akla getiren mavi; birçok toplumda derinlik, sonsuzluk, yücelik, sakinlik, uyumluluk, güvenilirlik, dostluk, sadakat ve erkeksilik gibi kavramlarla özdeşleştirilen bir renk olmuştur. Pembe ise daha çok rahatlık, sempatiklik, suçsuzluk, masumiyet, çocuksuluk ve kadınsılık gibi kavramları akla getirmektedir. Bilindiği üzere birçok kültürde erkek çocukları çoğunlukla mavi renk tonlarıyla, kız çocukları ise pembe renk tonlarıyla çevrelenmektedir. Renk sembolizminden faydalanılarak mavi ve pembe renk dış fırçaları ile fotoğrafta baba ve anne karakteri oluşturulmaya çalışılmıştır. Dolayısıyla fotoğraftaki dış fırçaları tek çocuklu bir aileyi yansıtmaktadır.

Dış fırçalarının uzun süredir kullanıldığını gösteren yıpranmış kılları aracılığıyla seyircinin belleğinde eskimişlik ve yaşlılık kavramları canlandırılarak ebeveynlik fikri güçlendirilmiştir. Diğer yandan anne ve babayı çağrıştıran bu iki dış fırçasının baş kısımları birbirlerine yakın ve yüzleri çocuklarına dönük olarak düzenlenmiştir. Fotoğraf ismini bu duruşlardan almaktadır. Ebeveynler, hemfikir oldukları bir konuda baş başa vererek ve çocuklarını karşılıklarına alarak bir konuşma gerçekleştirirler. Konuşmanın içeriği belirsiz olsa da durumun kendisi nasihat kavramını açığa çıkarmaktadır. Sonuç olarak fotoğraf, ebeveynlerin çocuklarını özellikle kötü davranışlardan uzak tutmak ve doğru bir yol göstermek amacıyla gerçekleştirdikleri, yapılması ya da yapılmaması gereken şeyler konusunda tavsiye içeren bir görüş belirtme olayını dış fırçaları üzerinden canlandırmaktadır. Fotoğrafçı gerçekliği kolektif bilinçaltı kodları doğrultusunda yeniden düzenleyerek seyircisini mizahi bir üslupla aile ve nasihat kavramları üzerine düşünmeye sevk etmek istemiştir.

Bu çalışmada olduğu gibi fotoğraflarda kullanılan renkler, göze güzel görünen estetik bir unsur olmalarının yanı sıra anlamı yönlendirebilen güçlü birer tasarım aracıdır. Diğer bir yandan binlerce yıllık tarihi içinde, binlerce farklı anlam kazanan renklerin sembolik anlamları da kültürlere göre değişiklik gösterebilmektedir. Bu fotoğraf her ne kadar, yazar ve eleştirmen Umberto ECO'nun (Umberto EKO) tanımı ile birçok kişinin benzer bir düşüncede birleşebileceği kapalı bir yapıt olarak yorumlanmış olsa da farklı kültürel deneyimlere sahip bilinçler tarafından açık bir yapıt olarak da okunabilir. Fotoğraf, izleyicisini sabit anlamlara hapseden sınırlı bir görüntü değildir.

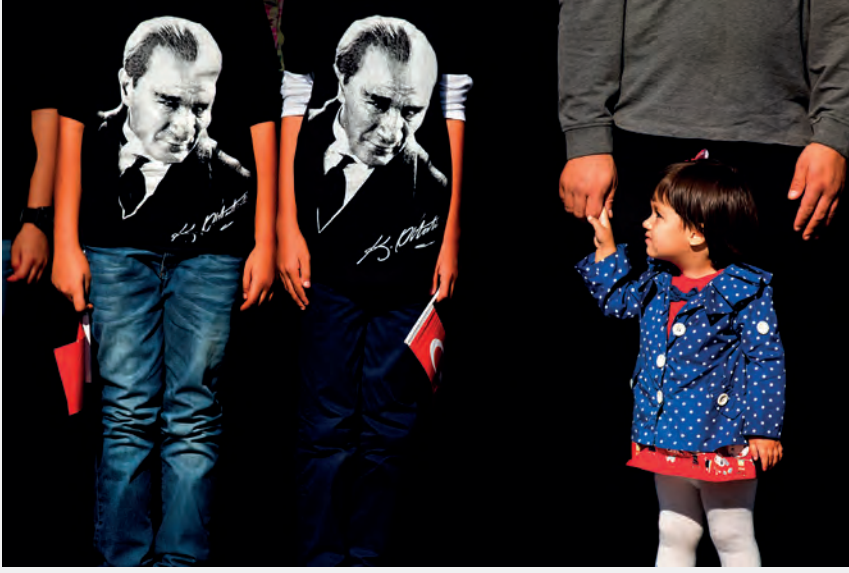
Dr. (Doç.) M. Çağatay Göktan, Öğr. Üyesi

*Alegorik: Bir sanat eserindeki öğelerin gerçek hayattan bir şeyleri temsil etmesi durumu.

FOTOĞRAF
İNCELEMESİ
SANATÇI YORUMU

Görsel 1.118: “Atatürk ve Çocuk” Kivanç ŞEN

“Atatürk ve Çocuk” isimli fotoğraf, sanatçısından izler taşımakla birlikte aynı zamanda Atatürk, cumhuriyet ve çocuk sevgisi üzerinde düşünmeyi sağlıyor. Dikkatlice incelendiğinde fotoğrafın karanlık bir atmosfer içinde yer alan portrelerden oluştuğu görülmektedir. Gösterge bilimi bağlamında değerlendirildiğinde karanlık atmosfer içinde bulunan portrelerden biri Atatürk’ün, diğeri ise mavi elbiseli bir çocuğun portresidir. Karanlığın içinden cumhuriyet aydınlığına kavuşmamızı sağlayan, çocukları çok seven, aynı zamanda kurduğu Cumhuriyeti onlara ithaf eden Ulu Önder’imizin portresinin bakışları ile kız çocuğunun bakışları neredeyse bir asır sonra karşılaşmaktadır.

Atatürk çocuklarla olduğu zaman kendini hep çocuk gibi hissetmiş, cumhuriyetin de çocuk kalmasını istemiştir. Cumhuriyet ruhu, Atatürk’ün ona kazandırmaya çalıştığı ruh; heyecanlı, meraklı, araştırmacı bir çocuk ruhudur. Bilim, sanat ve düşüncede kendini gösteren, yaşama kendi açısından bakabilme cesaretini taşıyan olgun bir çocuk ruhu... Bu fotoğrafta Atatürk’ün çocuk sevgisi ve ölümsüzlük kavramları ile kadrajını oluşturan sanatçı, ana konuyu ön plana çıkarabilmek amacıyla gereksiz hiçbir nesneye yer vermemiştir. Aynı zamanda yüksek kontrastlı bir fotoğraf üreterek algının başka yönlere kaymasını engellemiştir. Fotoğraf uzaktan tele objektif ile çekildiğinden fotoğrafta herhangi bir biçim bozulması söz konusu değildir. Bir bayram havasında üretilen eserin kritik anı çok iyi tespit edilmiştir. Tişörtlerde basılı olan Atatürk portresi ile babasının elini tutan kız çocuğunun bakışlarının birbirine denk geldiği anda deklanşöre basılması fotoğrafın odak noktasını oluşturmuş, bu sayede Atatürk’ün çocuklara verdiği değer ve sevginin ön plana çıkması sağlanmıştır.

Fotoğraf Sanatçısı Kivanç ŞEN

FOTOĞRAF İNCELEMESİ SANATÇI YORUMU

Görsel 1.119: “Baret” Kıvanç ŞEN

Bir fotoğraf sadece akıp giden zamanı durdurmaz. Aynı zamanda durdurulan o an içinde bir tespitte bulunarak kayıtlara geçirir ve unutulmamak üzere kendi benliğini korur. Fotoğrafçı bir ifade aracı olarak objektifini çoğu zaman toplumsal konulara yöneltmiştir. Fotoğraf sanatçısının eseri algı, estetik, sanat ve dünya görüşü ile bütünleşir. “Baret” isimli fotoğraf insanların neler yaşadıklarını ve nasıl durumlarda hayatta kalma mücadelesi verdiklerini anlatan bir karedir. Sanat eserlerinde insana ait nesnelere insanla atıfta bulunulması çok sık başvurulan bir anlatım tercihidir. Fotoğrafın merkezinde yer alan büyük sarı baret, fotoğrafta insan figürü kullanılmamasına rağmen yaşanan hayatı temsil etmektedir.

Fotoğrafta paslı demir parmaklıklar üzerinde yer alan sarı baretin bir kimliği yok. Aslında bu, zor şartlarda çalışan sarı baretlilerin hikâyesidir. Her işçinin güvenlik amaçlı taktığı bu baretlerin altındaki insanların her birinin ayrı ruhlarının ve hayat hikâyelerinin olduğu göz ardı edilemez. İnsanlar şantiye alanında sarı baret taktıkları andan itibaren hayatta kalma mücadelesine girişmektedirler. Sadece başlarını koruma altına alabilen baretliler için önemli olan hayatta kalma mücadelesini kazanabilmektir.

Sanatçı, ortaya koyduğu eserde konuyu ön plana daha iyi çıkarmak için geniş açılı objektif kullanmış. Böylelikle ön planda yer alan sarı baretin büyüterek izleyicinin üzerine doğru yönelmesini sağlamıştır. Aynı zamanda hem geniş açının etkisi ile hem de kullandığı orta kısıklığıtaki diyafram sayesinde paslı demirlerin oluşturduğu perspektif ve derinliği eserinde kullanarak sonsuzluk etkisi meydana getirmiş. Böylelikle eserde sadece bir tane sarı baretin değil, başka baretlerin yani kişilerin de var olduğu açık kompozisyonla anlatılmıştır.

Fotoğraf Sanatçısı Kıvanç ŞEN

FOTOĞRAF İNCELEMESİ SANATÇI YORUMU

Görsel 1.120: “Hıdırellez” Kıvanç ŞEN

Fotoğraf çekme eylemi aynı zamanda belgeleme işidir. Çekilen her fotoğraf bir bakıma geleceğe bırakılan bir kanıttır. Fotoğrafçı nerede olursa olsun, neyin fotoğrafını çekerse çeksin; önemli olan o anı fotografik anlatım dili açısından doğru ve estetik bir biçimde belgelemektir. Fotoğraf sanatı sadece kendi anlatım dilinden yararlanmaz, görsel sanatların diğer alanlarından da teknik bakımdan ve içerik bakımından yararlanır. Aynı zamanda fotoğraf üretildiği dönemin sosyokültürel, ekonomik, siyasi, dinî vb. yapılarından etkilenir.

Her fotoğraf çekildiği dönemden izler taşır. “Hıdırellez” fotoğrafı da ritüel hâline gelmiş olan baharın haberciliğini vurgularken kendi döneminden izler taşımaktadır. Fotoğraf, insanların her yıl çeşitli etkinlik ve geleneklerle kutladıkları Hıdırellez’in tüm ihtişamını gözler önüne seriyor. Kutlamaların en önemli, olmazsa olmaz etkinliği; meydanlarda yakılan devasa boyuttaki ateş eşliğinde edilen danslardır. Bu bağlamda ön planda görülen kız ile arka planda yer alan ateşin uyumu Hıdırellez’e vurgu yapmaktadır. Bunun yanı sıra genç kızlar, ateşin önünde güzel kıyafetler ile dans ettiklerinde bütün bir yılın güzel geçeceğine inanırlar.

Fotoğraf sanatçısı, duygu ve düşüncelerini fotoğraf aracılığı ile daha etkili bir şekilde anlatmak için geniş açılı lens tercihinde bulunmuş. Böylelikle ön planda yer alan, dans eden kızın kadrajda büyük görünmesi sağlanırken devasa ateşin de arkada ikinci plana atılarak daha küçük görünmesi sağlanmıştır. Fotoğraftaki renk tonlarının uyumu da dikkat çekicidir. Dans eden genç kızın üzerindeki renkler ile arka plandaki ateşin renklerinin uyumu yine fotoğrafın ana ögesi ile yardımcı öğelerinin uyumu şeklinde sanatçı tarafından dengelenmiştir. Aynı zamanda mekânsal portre olan fotoğrafta ana konunun arka plan ile teknik açıdan ve içerik açısından uyumlu olduğunu izleyicilere göstermek ve anlatımı kuvvetlendirmek için sanatçı f/10 (orta kısıklıkta) diyafram tercihinde bulunmuş. Ana konu ile yardımcı öğeler arasındaki denge yakalanmıştır.

Fotoğraf Sanatçısı Kıvanç ŞEN

FOTOĞRAF İNCELEMESİ SANATÇI YORUMU

Görsel 1.121: “Abant” Kıvanç ŞEN

Birçok fotoğraf çekim alanı ve tekniği mevcuttur. Fotoğraf alanlarından biri de manzara fotoğrafçılığıdır. Bu alan kendine ait özel bir anlatıma sahip olsa da yine fotografik anlatım dili, fotoğraf tekniği ve estetiğine sahiptir.

Manzara fotoğrafçılığında çekilecek mekân, hava şartları, kullanılacak ekipman vb. çok önemlidir. Bunun yanı sıra kompozisyon da fotoğrafın anlatım diline uygun olmalıdır. Manzara fotoğrafçılığında anlatılmak istenen alanın (fotoğraf içinde önemli olan bölüm-ana konu) kadrada kapladığı yer ile yardımcı öğelerin kapladığı yeri belirlemek yine kompozisyon bağlamında anlatım dili ve hikâyesini kuvvetlendirecektir. Ayrıca kullanılan objektif ve diyafram çekilecek manzara fotoğrafında önemlidir.

“Abant“ fotoğrafı izleyicisine Abant Gölü’nde bir kış gününü göstermektedir. Göl üzerinde yer alan dokular fotoğrafa hem ritim katmakta hem de fotoğrafın ana konusunu oluşturmaktadır. Sıcak renk tonlarından oluşan ana konu fotoğrafın üçte ikilik kısmına yerleştirilmiş, diğer bölümde ise sisli dağlara yer verilmiştir. Sanatçı ana konunun ön planda daha fazla görünmesi, görsel bir ritim oluşturması ve izleyicide sonsuzluk hissi uyandırması açısından geniş açılı lens kullanmış. Böylelikle ön planda yer alan nesnelere büyüyerek izleyici üzerinde etkili olurken geriye doğru da ritimsel bir küçülmeye uğramıştır.

Geniş açının etkisi ile arka planda yer alan sisli dağlar kadrada daha fazla yer kaplamaktadır. Bu da fotoğrafın ön ve arka plan içinde dengede olmasını sağlamıştır. Ana konunun doğru bir şekilde netlenmesi de önemlidir, net olduğundan emin olduktan sonra fotoğraf çekimine geçilmelidir. “Abant“ fotoğrafında ana konu olan ön plandaki nesnelere netlenmiş, oradan itibaren başlayan bir görsel netlik yakalanmıştır. Manzara fotoğrafçılığında özel bir anlatım dili kullanılmadığı sürece her yerin net görünmesi için kısık diyafram tercih edilir. Sanatçı “Abant” isimli fotoğrafında diyaframı 22 yaparak her yerin çok net görünmesini ve izleyici üzerinde sonsuzluk etkisinin oluşmasını sağlamıştır.

Fotoğraf Sanatçısı Kıvanç ŞEN

Görsel 1.122'deki fotoğrafı yorumlamak için verilen sorulardan uygun olanları seçiniz. Fotoğrafi seçtiğiniz sorulara göre yorumlayınız. Yorumlarınızı sınıfta paylaşınız.

Görsel 1.122: Örnek fotoğraf

1. Fotoğrafın konusu nedir?
2. Fotoğrafın adı sizce ne olabilir?
3. Fotoğraf nerede ve ne zaman çekilmiştir?
4. Fotoğraf günün hangi saatinde çekilmiş olabilir?
5. Fotoğraftaki ipuçları nelerdir?
6. Fotoğraf ilginç bir içeriğe sahip mi?
7. Fotoğrafta tanıdık nesne, mekân ya da isim var mı?
8. Fotoğrafta dikkatinizi çeken ilk şey nedir? Fotoğrafın ilgi merkezi nerededir? İlgi merkezi yeterli mi?
9. Fotoğrafta kullanılan kompozisyon öğeleri nelerdir? Bu öğeler hangi ilkelere göre düzenlenmiş?
10. Fotoğraftaki biçim ve formlar nasıl kullanılmış?
11. Fotoğrafta nesne, insan, biçim, doku gibi tekrar eden öğelere yer verilmiş mi?
12. Fotoğrafta insan, hayvan gibi canlı figürler var mı? Varsa duruşları nasıl, bakış yönleri fotoğraf karesinin hangi noktasına yönelmiş, dikkati başka nesne ya da figürlere yönlüyor mu?
13. Fotoğrafta hareket, iş ya da duygu ön plana çıkmış mı?
14. Fotoğraf genel renk kompozisyonlarına uyumlu mu?
15. Fotoğrafta nesne ya da figürlerin çerçeveye yerleşimi 1/3 kuralına uygun mu?
16. Fotoğrafın kompozisyonu dengeli mi?
17. Kompozisyonda klasik ya da modern yaklaşımdan hangisi kullanılmış?
18. Fotoğrafta ön ve arka plan ilişkisi nasıl sağlanmış?
19. Sizce fotoğrafta estetik hatalar (kompozisyon ilkelerine uymayan kısımlar) var mı?
20. Fotoğrafta verilmek istenen mesaj nedir?
21. Fotoğraf size neler düşündürdü, sizde nasıl bir etki bıraktı?

6. ETKİNLİK

3. UYGULAMA

ÖĞRENME BİRİMİ : KOMPOZİSYON KURALLARINA UYGUN FOTOĞRAF

UYGULAMA ADI : Fotoğraf Yorumlama

AMAÇ : Fotoğrafı teknik açıdan ve içerik açısından yorumlamak.

Görsel 1.123'te verilen fotoğrafı, aşağıda verilen teknik ve içerik inceleme sorularından fotoğrafa uygun olanları seçerek yorumlayınız. Yorumlarınızı sunum hâline getiriniz.

Araç Gereç

1. Bilgisayar

Görsel 1.123: Örnek fotoğraf

Teknik İnceleme

1. Fotoğraf hangi makine ile çekilmiş olabilir?
2. Fotoğraf hangi objektif ya da objektif çeşitleri ile çekilmiş olabilir?
3. Fotoğrafın diyafram, enstantane, ISO, beyaz dengesi (white balance) tahmini ayarları nelerdir?
4. Fotoğrafta doğal ışık mı yoksa yapay ışık mı tercih edilmiş?
5. Fotoğraf çekilirken yardımcı ekipman kullanılmış mı?
6. Fotoğrafta alan derinliği kullanılmış mı?

İçerik İncelemesi

1. Fotoğrafın konusu nedir?
2. Fotoğraf nerede ve ne zaman çekilmiştir?

3. Fotoğraf günün hangi saatinde çekilmiş olabilir?
4. Fotoğraftaki ipuçları nelerdir?
5. Fotoğraf ilginç bir içeriğe sahip mi?
6. Fotoğrafta tanıdık nesne, mekân ya da isim var mı?
7. Fotoğrafta dikkatinizi çeken ilk şey nedir? İlgili merkezi yeterli mi? Fotoğrafın ilgili merkezi nerededir?
8. Fotoğrafta kullanılan kompozisyon öğeleri nelerdir? Bu öğeler hangi ilkelere göre düzenlenmiş?
9. Fotoğraftaki biçim ve formlar nasıl kullanılmış?
10. Fotoğrafta nesne, insan, biçim, doku gibi tekrar eden öğelere yer verilmiş mi?
11. Fotoğrafta dikkati bir noktaya çekmek için yönlendirme çizgileri kullanılmış mı?
12. Fotoğrafta insan, hayvan gibi canlı figürler var mı? Varsa duruşları nasıl, bakış yönleri fotoğraf karesinin hangi noktasına yönelmiş, dikkati başka nesne ya da figürlere yöneltiyor mu?
13. Fotoğrafta hareket, iş ya da duygu ön plana çıkmış mı?
14. Fotoğrafta dengeleme nesnelere kullanılmış mı?
15. Fotoğraf genel renk kompozisyonlarına uyumlu mu?
16. Fotoğrafta nesne ya da figürlerin çerçeveye yerleşimi 1/3 kuralına uygun mu?
17. Fotoğrafın kompozisyonu dengeli mi?
18. Kompozisyonda klasik ya da modern yaklaşımdan hangisi kullanılmış?
19. Zıtlık, kuram, egemenlik, hiyerarşi gibi unsurlar kompozisyonda kullanılmış mı?
20. Fotoğrafta ön ve arka plan ilişkisi nasıl sağlanmış?
21. Sizce fotoğrafta estetik hatalar (kompozisyon ilkelerine uymayan kısımlar) var mı?
22. Fotoğrafta verilmek istenen mesaj nedir?
23. Fotoğraf size neler düşündürdü, sizde nasıl bir etki bıraktı?

3. UYGULAMA

Değerlendirme

Uygulama çalışmanızın süresi öğretmeniniz tarafından belirlenecektir. Çalışmanız Ek 1'de verilen "2. Kontrol Listesi"ndeki ölçütlere göre değerlendirilecektir. Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.

A) Aşağıdaki cümlelerde (...) ile boş bırakılan alanlara verilen bilgiler doğru ise "D", yanlış ise "Y" yazınız.

1. (...) Fotoğraftaki görsel estetik öğeler, kompozisyon öğeleridir.
2. (...) Kompozisyon öğeleri fotoğrafta tasarımı oluşturur.
3. (...) Simetrik denge, asimetrik dengeye göre ilgiyi daha uzun süre toplar.
4. (...) Estetik kavramı güzel sanatlar ile iç içedir.
5. (...) Kompozisyon, biçimsel öğelerin belirlenmiş ilkelerle düzenlenmesidir.
6. (...) Işık ve ışığın özellikleri görüntü oluşturmada en önemli etkenlerdendir.
7. (...) Konuya tek bir yönden gelen ve parlak olan ışık türü yumuşak ışıktır.
8. (...) Durgunluk etkisi yatay çizgiler ile sağlanır.
9. (...) Fotoğrafa dinamizm katan en güçlü çizgiler, yatay çizgilerdir.
10. (...) Güzel, zarif, çirkin gibi kelimeler estetik duyguları harekete geçirir.

B) Aşağıda verilen cümlelerde yer alan boşlukları kutu içindeki ifadelerden uygun olan ile doldurunuz.

evrensel	estetik	hareket
kompozisyon	kadraj	denge

11. Klasik kompozisyonlar konunun dışında hiçbir olmayan kompozisyonlardır.
12. Doğa..... değerlerinin alındığı kaynaktır.
13. Teknik ve yaratıcılık arasındaki geçiş en iyi..... ile anlatılır.
14. Kompozisyon kurallarını en iyi şekilde kullanmak için..... tercihi son derece önemlidir.
15. Kompozisyon kuralları tüm sanat alanları için..... kabul edilir.

C) Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyarak doğru cevabı işaretleyiniz.

16. Fotoğrafta kullanılan çapraz çizgilerle benzer özelliklere sahip çizgi çeşidi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Dairesel / eğri B) Yatay C) Uzaklaşan
D) Dikey E) Yatay ve dikey

17. Gözün fotoğrafta serbestçe dolaşmasını sağlayan çizgiler aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Çapraz / diyagonal B) Dairesel / eğri C) Dikey
D) Uzaklaşan E) Yatay

18. Aşağıdaki kompozisyon öğelerinden hangisi biçim ya da nesnelere tekrarlanması ile oluşturulur?

- A) Yönlendirme çizgileri B) Espas / boşluk C) Işık ve gölge
D) Nokta, çizgi E) Doku

19. “Küçük parçanın büyük parçaya oranı ile büyük parçanın bütüne oranının eşitliği” ifadesi aşağıdakilerden hangisine karşılık gelmektedir?

- A) 1/3 kuralı B) Altın oran C) Denge
D) Espas / boşluk E) Oran-orantı

20. Fotoğrafta sadeliği sağlamak için aşağıdakilerden hangisi kullanılmaz?

- A) Alan derinliğini kontrol etmek
B) Bakış açısını değiştirmek
C) Doğal çerçeveleri kullanmak
D) Ögelerin sayısını çoğaltmak
E) Yönlendirme çizgileri kullanmak

21. Aşağıdakilerden hangisi kompozisyonda kullanılan tasarım ilkelerinden biri değildir?

- A) Belirlilik-belirsizlik B) Çizgisel-lekesel C) Çokluk-birlik
D) Düzlemsel-derinlik etkili E) Zıtlık-uyum

22. Fotoğrafa içerik incelemesi ve estetik inceleme yapılırken aşağıdaki sorulardan hangisi sorulmaz?

- A) Fotoğrafın konusu nedir?
B) Fotoğrafın ilgi merkezi nerededir?
C) Fotoğraftaki biçim ve formlar nasıl kullanılmıştır?
D) Fotoğraf hangi objektif çeşidi ile çekilmiştir?
E) Fotoğrafta ön ve arka plan ilişkisi nasıl sağlanmıştır?

D) Aşağıda verilen soruların cevaplarını boş bırakılan yerlere yazınız.

23. Görsel estetik ögeler nelerdir?

.....
.....
.....

24. Fotoğrafta 1/3 kuralı nedir?

.....
.....
.....

25. Fotoğrafta açık (modern) kompozisyon nedir?

.....
.....
.....

KOMPOZİSYON KURALLARINA AYKIRI FOTOĞRAF

2.ÖĞRENME BİRİMİ

KONULAR

- 2.1. KOMPOZİSYON KURALLARINA AYKIRI FOTOĞRAF ÖRNEKLERİ
- 2.2. KOMPOZİSYON KURALLARINA AYKIRI FOTOĞRAF ÇEKİMİ
- 2.3. KOMPOZİSYON KURALLARINA AYKIRI FOTOĞRAFLARI YORUMLAMA

TEMEL KAVRAMLAR

- Estetik ve teknik öğeler
- Kompozisyon öğeleri
- Fotoğrafların estetik ve teknik analizi
- Teknik okuma
- Karışık ve biçimsel kompozisyon

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

- Kompozisyon kurallarına uymayan fotoğraf örneklerini yorumlayabilme
- Kompozisyon kurallarına uymayan fotoğraf çekimleri yapabilme
- Fotoğrafları teknik yönden ve içerik yönünden okuyabilme

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Özgün kelimesi sizin için ne ifade ediyor?
2. Sizce fotoğrafta aykırılık nedir?
3. Kurallar sizin için ne ifade ediyor?

Her fotoğrafçıdan kompozisyon kurallarına uygun fotoğraflar çekmesi beklenir. Kurallı fotoğraf çekimi, fotoğrafçının gözünü geliştirerek görmeyi öğrenmesini sağlar. Kompozisyon kuralları objenin doğasına, hareket yönüne, konunun görsel devamlılık ve bütünlüğüne bağlı olarak değişir.

Fotoğrafta kompozisyon kurallarını uygulamak, fotoğrafın estetik olmasını ve iletilmek istenen mesajın kolay anlaşılmasını sağlar. Bazen mesaj ve konuya bağlı olarak özgün, yaratıcı fotoğraflar çekebilmek için kompozisyon kurallarının dışına çıkmak gerekebilir. Örneğin konu üçte bir kuralına uygun olmayan bir yerde olabilir ya da tüm bilinenlerin aksine anlatılmak istenenler için bu kuralların dışına çıkmak gerekir. Dolayısıyla fotoğrafçı kimi zaman bilmediğinden değil farklı bir anlatım tercih ettiğinden kurallara uymayabilir.

2.1. KOMPOZİSYON KURALLARINA AYKIRI FOTOĞRAF ÖRNEKLERİ

Kompozisyon öge ve kurallarına göre fotoğraf çekimlerinden sonra fotoğrafçının bakış açısı gelişir. Görsel algısı gelişmiş göz, farklı kompozisyonlar aramaya başlar. Fotoğrafçı, farklı fotoğraflar çekerek kendi tarzını oluşturmak için zamanla kuralların dışına çıkar.

Kompozisyon kurallarına uygun olmayan fotoğraflar iki farklı yaklaşımla değerlendirilir:

- “Gelişigüzel çekilmiş fotoğraflar”da fotoğrafçının acemi olduğu ve kompozisyon kurallarını bilmediği kabul edilir.
- “Kompozisyon kurallarını bildiği hâlde farklı bir anlatım dili arayan fotoğrafçıların çektiği fotoğraflar”da görsel göstergelerle sembolleştirme yoluna gidilir. İletilmek istenen mesaj fotoğraftaki nesnenin anlamıyla sınırlandırılmaz, nesneye farklı anlamlar da yüklenebilir.

Kompozisyon kurallarına uyulmayan fotoğraflar, kurallara uyulmadığı hâlde estetik ya da anlatım açısından güçlü fotoğraflar olabilir. Örneğin Görsel 2.1’de binanın mimari yapısında perspektif bozulmuş olduğu hâlde basket potasının renkleri ve ağaçlardaki yaşam ögesi fotoğraftaki mesajı güçlendirmiştir.

Fotoğrafta önemli olan, konuda kullanılan öğelerin kolay anlaşılır hâlde bir araya getirilmesidir. Aykırı (kurala, alışılmışı uygun olmayan) fotoğraf, ele aldığı konu dâhilinde kompozisyon kurallarına uymayan ancak görsel estetik açıdan uygun olan fotoğraftır. Görsel 2.2’de olduğu gibi estetik değerlere sahip aykırı (kural dışı) fotoğraflar, geçmişten günümüze sanatçıların tarzını ortaya koyarak fotoğraf sanatında yer edinmiştir.

BİLGİ KUTUSU

Bir fotoğrafçı kompozisyon kurallarının farkında değilse bu kuralları bozamaz.

Görsel 2.1: Mimari fotoğraf

Görsel 2.2: Dijital çalışma

2.1.1. Fotoğraf Sanatı

Fotoğraf keşfedildiğinde fotoğrafın sanatsal yönü ve amacıyla ilgili şüpheler ortaya çıkmıştır. Bilim ve teknoloji ile bağlantısı ve sadece görüneni sabitlediği düşünülerek sanat dalı olarak kabul edilmemiştir. Fotoğrafın resim sanatının işlevlerinden olan belgeleme ve betimlemeyi elinden aldığı düşünülmüştür. Her ne kadar tarihte fotoğrafın sanat olmadığı yönünde tartışmalar olsa da fotoğrafın en yalın hâli bile fotoğrafçının yönlendirmesi altındadır. Fotoğrafçı fotoğraf karesinde olması gerekenlere ya da konunun izleyici tarafından nasıl görünmesini istediğine karar vererek fotoğrafa kendi bakış açısını yansıtmaktadır (Görsel 2.2).

20. yy.ın başlarında fotoğrafın toplumu değiştirme, biçimlendirme, yönlendirme özelliği ve estetik yönü fark edilmiştir. Fotoğrafın toplumsal yönü ve işlevi gündeme gelmiş ve fotoğraf bir sanat dalı

olarak görülmeye başlamıştır. Fotoğraf, hem bir faaliyet hem bir kitle iletişim aracı olarak kendine özgü kuralları olan, toplumda ve sanat alanında geçerliliğini koruyabilen bir sanat olarak çağdaş sanatların içinde yerini almıştır.

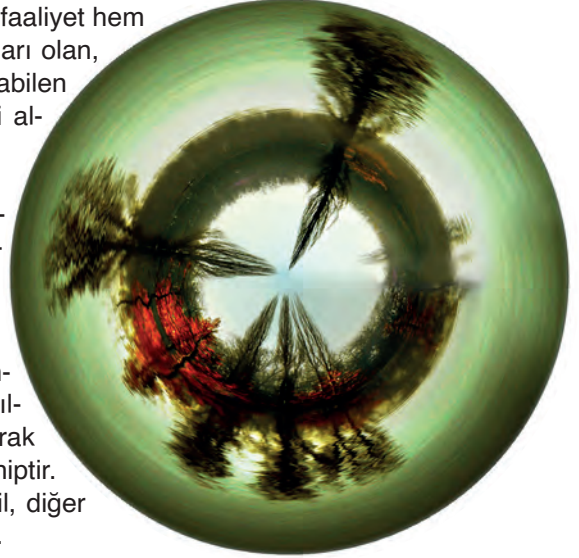
Görsel 2.3'teki gibi fotoğrafçı, fotoğrafın oluşumunda ister görüntünün oluşumu sırasında (çekimde) isterse dışında görülmeye müdahale edebilir.

Fotoğraf sanatı, günümüzde tek başına ele alınmanın yanı sıra diğer sanatlarla birlikte de kullanılmaktadır. Çünkü fotoğraf, malzeme ve teknik olarak çeşitli biçimlerde kullanılabilme özelliğine sahiptir. Ancak sadece mekanik ve teknik bir işlem değil, diğer sanat dallarıyla bütünleşmeye en yatkın sanattır.

Günümüz fotoğrafçılığında sürekli gelişmekte olan yeni teknoloji üç ana dalda etkili olup etkisini göstermeye devam etmektedir. Bu alanlar şunlardır:

- Fotoğraf çekimi
- Kaydedilen görüntülerin manipülasyonu (izleyiciyi etkilemesi için değişimi)
- Fotoğrafların kullanımı

Fotoğraf ve teknolojinin birlikte kullanımı sonucu günümüzde "dijital sanat" kavramı ortaya çıkmıştır. Görüntü düzenleme programları sayesinde birden fazla negatiften tek baskı, üst üste bindirme pozlamaları, kolaj ve montaj ile her türlü rötuş işlemleri kolaylıkla yapılabilmektedir. Teknolojinin kazandırdığı kolaylıkların görsel gerçekliğin önüne geçmesiyle fotoğrafın bireyleri yönlendirme ve etkileme özelliğinin dikkatli kullanılmaması da olumsuz sonuçlara neden olabilmektedir. Bu durumda, somut görünümü olmayan "gerçekçi" görünüme sahip fotoğrafların kanıt ve belge niteliği taşıması mümkün değildir. Görsel 2.4'teki gibi fotoğrafın sanat yönünün olması, özgün olması, orijinalliğini koruması, nitelikli fotoğrafların üretilmesi; fotoğraf sanatı ve kültürünün gelecek kuşaklara nitelikli olarak aktarılabilmesi açısından önem taşımaktadır.

Görsel 2.3: Fotoğrafta manipülasyon

Görsel 2.4: Panoramik fotoğraf

SANATÇININ SÖZÜ

“Bir nesneden ziyade bir fikri, bir fikirden çok bir hayalin fotoğrafını çektim.”

Man RAY (Men REY)

2.1.2. Fotoğraf Sanatında Üslup

Fotoğrafın kitle iletişim aracı olarak kullanımı, sanatsal kullanımından daha yaygındır. Profesyonel olmayanlar tarafından yaygın kullanımı ve çoğaltılmasındaki kolaylık, tarz oluşturma sürecini yavaşlatmaktadır. Görüntüde tarz oluşturabilmek için fotoğrafta detaylardan daha çok teknik özellikler devreye girer. Bununla birlikte fotoğrafın içeriği (kompozisyon öğeleri, kuralları ve konu) kullanılan tekniklere göre daha ön planda olduğundan fotoğraf sanatında içeriği bilmeden özgünlük ve yaratıcılığı yakalamak zordur.

Bir sanatçının sanat anlayışı; içinde bulunduğu çağa, yaşadığı ülkenin özelliklerine, çevresel koşullara ve yetiştirilme tarzına göre farklılıklar gösterir. Her sanatçının kendine özgü bir duyuş (renk, çizgi, kompozisyon vb.), görüş ve anlayışı vardır. Sanat eserlerinde değiştirilmiş, dönüştürülmüş bir gerçeklik söz konusudur. Yani sanatçı gerçekliği olduğu gibi aktarmaz, onu kendince yorumlar. Dolayısıyla her sanat eseri sanatçısına özgüdür. Bu durum gerçeğin görüntülendiği fotoğraf sanatında da böyledir. Işık, renk, kompozisyon, bakış açısı, biçimlerin anlamlandırılması, konuya yaklaşım gibi unsurlar her fotoğraf sanatçısının kadrajında farklı şekillenir. Bu farklılıklar sanatçıların eserlerini birbirinden ayırarak üsluplarının oluşmasını sağlar. Sanatçının üslubu bireysel olabildiği gibi bir döneme veya gruba ait olabilir. Yani sanatçı üslubunu oluştururken içinde bulunduğu dönemden veya o dönemdeki bir anlayıştan etkilenilebilir. Fotoğraf sanatı da tarih boyunca sanatın her dalında olduğu gibi çeşitli üslup ve akımların etkisi altında kalmıştır.

2.1.3. Fotoğraf ve Sanat Akımları

Fotoğraf, en temel anlamıyla yaşanan anı kaydetmektir. Fotoğrafı çeken kişinin o an orada bulunduğunun en büyük kanıtıdır. Fotoğraf kayıt altına alınmak istenen olaylar, konular için geçmiş ve geleceğin en etkili ifade biçimidir.

Belli bir dönemde birden fazla sanatçının teknik bakımdan ve üslup bakımından aynı veya benzer görüşleri savunarak ürettikleri eserleri anlamaya, yorumlamaya yarayan kuralların belirtildiği görüşler **sanat akımlarıdır**. Resim ve edebiyat alanlarında karşılaşılan akımlar diğer sanatları da etkilemiştir. Örneğin resimdeki romantizm, fotoğrafta resimselcilik (piktoryalizm) sanat akımının öncüsü olmuştur. 20. yy.da ortaya çıkan çağdaş sanat kavramı sonrası birçok sanat birbirini beslemiş ve iç içe kullanılmıştır. Fotoğrafın keşfinden bu yana geçen yıllarda tüm sanatlar gibi fotoğraf sanatı da değişmiş, gelişmiş ve kendi yolunu çizmiştir. Kendinden önceki ve sonraki resim, heykel ve edebiyat alanlarında var olan akımlardan etkilenmiş ya da bu akımlara farklı bir bakış kazandırmıştır.

Akımlar birbirlerinin içinden doğarak bir grup sanatçının ifade biçimlerine dönüşmüştür. Örneğin Man Ray hem dadaizm hem de sürrealizm akımının sanatçısıdır.

Yaşadığı toplum ve dünyanın değiştiği süre içinde sanatçının sanat anlayışı da değişebilir. Fotoğraf sanatının aynı zamanda kendine has akımları da bulunmaktadır.

High-Art (Yüksek Sanat)

High-art (hay art) fotoğraf akımı, Kraliçe Viktorya Dönemi'nde İngiltere'de ortaya çıkmış simbolist bir fotoğraf hareketidir. Bu akımda fotoğraf konuları dinî ve mitolojik hikâyelerden oluşmaktadır. Akımın fotoğraflarında gerçekliğin temsili yerine sanatçının duygusal bir arayış içinde olduğu görülmektedir. Görsel 2.5 ve 2.6'da görüldüğü gibi sanatçılar eserlerinde duygu yüklü konular seçerek resimsel etkiler oluşturmaya çalışmışlardır. Bu resimsel etki için de çoklu baskı yöntemi tercih edilmiştir.

Fotoğraflar genellikle high-art akımının sanatçıları tarafından bilinçli olarak flu şekilde çekilmiştir. Bu fotoğraflar, sanat tarihinde farklı arayış ve konulara yönelen ilk örneklerdir. Akımın sanatçıları arasında Julia Margaret Cameron (Julya Margirıt Kemirin), Oscar Gustave Rejlander (Oskır Gustav Ralındır), William Frederick Lake Price (Vilyım Fredirik Leyk Pırays), Henry Peach Robinson (Henri Piiç Rabinsın) ve Fred Holland Day (Fired Holan Dey) yer almaktadır.

Piktoryalizm (Resimselcilik)

Piktoryalizm sanatçısı Henry Peach Robinson'ın "Fotoğrafta Resimsel Etki" adlı makalesi bu akımın başlangıcı olarak kabul edilir. Akımın ana fikri "resme benzeyen fotoğraflar üretmek"tir. Piktoryalizm sadece fotoğraf sanatına özgü bir akım olup bu akımda çoklu baskı yerine birleştirme yöntemi kullanılmıştır. Akımın sanatçıları fotografik görüntüye çekim ya da baskı sırasında müdahale etmiştir. Stüdyo ışığı yerine gün ışığı kullanılarak resimsel fotoğraflar elde edilmiştir.

Fotoğraflardaki kompozisyonlar resim sanatının niteliklerini taşıyor ve fotoğraf elle yapılmış bir resim gibi algılanır. Görsel 2.7'de Henry Peach Robinson ve Fading Away (Feyding Ave), beş farklı negatifi karanlık odada birleştirerek resimsel etkiyi yakalamıştır.

Empresyonizm (İzlenimcilik)

Empresyonizm akımı Fransa'da ortaya çıkmış, adını Resim 2.1'de görülen Claude Monet'in (Kilot Money) "Gün Doğarken" adlı resminden almıştır. Empresyonistler bir nesnenin farklı zamanlarda farklı etkiler yarattığını, özellikle gün ışığının nesnenin etkisini değiştirdiğini gözlemlemişler ve bu değişimi eserlerine yansıtmışlardır. Akımın ressamı gün ışığındaki renkleri olduğu gibi eserlerindeki konu üzerinde kullanmışlardır. Ressamlar görünen dünyayı olduğu gibi resmederlerken izlenimci ressamlar görüneni kendilerinde oluşturdukları izlenime göre aktarmışlardır. Resimlerini yaparken fotoğrafı da araç olarak kullanmışlardır. Fotoğraf, izlenimci akıma önemli bir katkı sağlamıştır.

Görsel 2.5: Yüksek sanat akımı

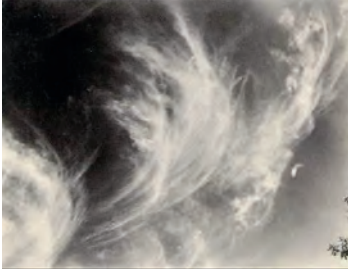
Görsel 2.6: Yüksek sanat akımı

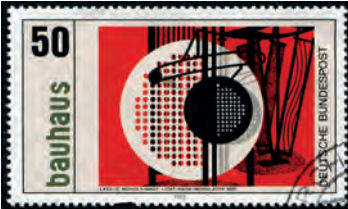
Görsel 2.7: Resimselcilik

Resim 2.1: İzlenimcilik

Görsel 2.8: Alfred Steiglitz
Equivalent (Ekuivalın), 1930

Görsel 2.9: Bauhaus çalışması

Görsel 2.10: Bragaglia, The
Slap (Dı Sılap), 1912

Görsel 2.11: Bragaglia, The
Hand of the Violinist
(Dı Hent of di Vaylenist), 1913

Görsel 2.12: Fotoğrafta kübizm

Ekspresyonizm (Dışa Vurumculuk / İfadecilik)

Empresyonizme tepki olarak 20. yy.ın başlarında resim, grafik ve heykel alanlarında ortaya çıkmış bir sanat görüşüdür. Bu sanat anlayışına göre duygular, çizgi veya renklerin abartılı ve çarpıtılmış biçimde kullanılması yoluyla ifade bulur (Görsel 2.8).

Sanatçının kişiliği ve yaşamı yapıtından ayrı düşünülemez. Sanatçının kişilik özellikleri ve yaşantısının sanat yapıtındaki etkilerinin en yoğun görüldüğü sanat akımıdır. Ekspresyonist fotoğraf sanatının önemli temsilcileri Alfred Steiglitz (Alfred Şitiliz), Edward Steichen (Edvird Sıtaygin), Alfred Otto-Wolfgang Schulze (Alfred Ado Volfggen Şolts) olmuştur. Sanatçı Alfred Otto-Wolfgang Schulze fotoğraf sanatında Wols (Valz) olarak bilinir.

Bauhaus Etkisi / Konstrüktivizm

1920'lerde Almanya'da kurulan "Bauhaus (Bavhavs) Sanat ve Tasarım Okulu"nun öncüleri Paul Klee (Pol Kiley), Wassily Kandisky (Vasili Kendiski), Laszlo Moholy Nagy'dir (Lazlu Moholi Nagi).

Fotoğrafın akademik disiplin içine girmesi ilk kez Bauhaus'ta Laszlo Moholy Nagy'nin katkısı ile olmuştur. Nagy, fotografik malzemelerle fotoğrafta yeni teknikler geliştirmiştir. Bu gelişmeler grafik ve endüstriyel tasarımlar ile mimari eserlere yön vermiştir. Bauhaus etkisindeki fotoğrafçılar, eserlerinde daha çok ton, çizgi, boşluk ve şekilleri ilişkilendirerek kompozisyonlar oluşturmuşlardır (Görsel 2.9).

Fütürizm, Dinamizm

Fütürizm ve dinamizm çağdaş dünyanın getirdiği hız ve maki-neleşme gibi teknik gelişmelere dayanmaktadır. Hırs ve güçten doğan sanat akımlarıdır. Bu dönemde Bragaglia'nın (Bırgelya) "fotodinamizm" olarak adlandırdığı, uzun poz sürelerini kullandığı fotoğraf çalışmaları oldukça önemlidir (Görsel 2.10, 2.11). Bragaglia fotoğraflarda hareket ve dinamizmi göstermek için çoklu pozlama ve hızlandırılmış teknikler kullanmıştır. Fütürizm sanata dinamizm getirmiş, sanatın estetik öğeleri olan "ahenk ve güzellik" bu dönemde gereksiz sayılmıştır.

Kübizm

Birinci Dünya Savaşı'ndan hemen önce ortaya çıkmış bir akımdır. Kübist fotoğraflar ise bu tarihten çok sonra denenmiştir. Bu akıma göre fotoğraf, görüntünün geometrik formlara indirgenerek karakterize edilmesi ile oluşur. Fotoğraf baskıları geometrik şekillere dönüştürülerek izleyiciye sunulmuştur (Görsel 2.12).

Dadaizm

Nesnelerin asıl kimliklerinin değiştirilerek yeni yapı ve görünüm-lere dönüştürülmesi düşüncesine dayanır. Fransız ressam Marcel Duchamp (Marsel Düşhamp), o güne kadar kullanılmamış farklı malzemeler (ip, kumaş, cam parçaları, gazeteler vb.) ile kolaj tekniğini geliştirmiştir.

Görsel 2.13: Dadaizm

Görsel 2.14: Dadaizm

Dadaist sanatçı Man Ray, parçalara ayırıp yapıştırdığı fotoğraflarla resim sanatını birleştirerek kolaj tekniğini kullanmıştır. Bu akımla birlikte ortaya çıkan fotoğrafta “fotomontaj” tekniği, günümüzde de kullanılmaktadır (Görsel 2.13, 2.14).

Surrealizm (Gerçeküstüçülük)

Bu akım rüya, içgüdü ve başkaldırmanın üstün bir güç olduğunu öne sürer. Mantıksal, ahlaksal ve sosyal her türlü kalıplaşma ve düzene karşı çıkar. Gerçekle bağlarını koparmıştır. Surrealizmin en iyi uygulayıcısı Man Ray'dir. Man Ray, mercek düzeni olmayan fotoğraf makinesi ile görüntüler elde etmiştir. Bu görüntüler “fotogram” olarak bilinen, ışığa duyarlı kâğıt üzerine nesnelere yerleştirip doğrudan ışığa maruz bırakma yolu ile elde edilmiştir. Man Ray, rayograf (fotogram) tekniği ile gölge ve silüetler oluşturarak sürrealist eserler ortaya koymuştur.

Surrealist fotoğraflarda sanatçılar genellikle konu, fikir ve duyguyu ön plana çıkararak ileri düzey fotoğraf tekniklerini (kâğıda birden fazla negatiften baskı yapmak, pozitif ve negatif görüntüleri birleştirmek, projeksiyon kullanmak, fotoğrafları elle renklendirmek, montaj tekniği gibi) kullanmışlardır. Gerçek ve fanteziyi birleştiren sürrealizmde her şey mümkündür (Görsel 2.15). Christo (Kırsto) ve Jeanne Claude (Jen Kilot), Andre Kertesz (Andire Kertez), Jean Eugene (Jin Yücin), Aguste Atget (Agust Etgit), Philippe Halsman (Filip Halsman) gibi sanatçılar akımın temsilcilerindendir.

Görsel 2.15: Gerçeküstüçülük

Görsel 2.16: Pop art

Görsel 2.17: Pop art fotoğrafı

Pop Art

Tek olan sanat eserlerinin çoğaltılarak tüketim ürünleriyle sunulması temeline dayanan akımdır. Bu sanat akımından önce ulaşılmaz olarak görülen sanat eserleri akımla birlikte günlük hayatta sıklıkla kullanılan giysi, konserve kutusu, şişe gibi nesnelerin üzerine basılarak tüm topluma sunulmuştur.

Bu akımda daha çok kırmızı, sarı, mavi, pembe gibi canlı ve parlak renkler kullanılmıştır (Görsel 2.16, 2.17, 2.18). Bu akım başka hiçbir sanat akımında görülmemiş bir ilgi toplamış, günümüzde de yaygın olarak kullanılmaktadır.

İngiltere ve Amerika'da farklı yaklaşımlarla kendini gösteren daha çok Amerika'da etkili olan bu akımın en önemli temsilcileri İngiltere'de Richard Hamilton (Riçirt Hamiltın), Amerika'da ise Andy Warhol'dur (Andi Varho). Roy Lichtenstein (Roy Legnistayn) ve Robert Rauchenberg (Rabirt Raginbörg) de bu hareketin önemli isimleridir. Akımın eserleri bilinçaltını ortaya çıkaran ve özgürleştiren örnekler olarak tanıtılmıştır.

Görsel 2.18: Pop art

Kavramsal Sanat

Kavramsal sanatın kurucusu ve sözcüsü Joseph Kosuth (Cosep Kazut) görünenin yalnızca bir araç, önemli olanın ise onun altındaki düşünce olduğunu savunmuştur. Marcel Duchamp akımın sanatçılarından. Fotoğrafta kavramsal sanat, aynı yerde bir araya gelmeyen nesnelerin tasarımsal düşünce ile bir araya getirilerek uygulanmasıdır (Görsel 2.19).

Görsel 2.19: Kavramsal sanat

Minimalizm

En az öge ile en basit şekilde duygu, düşünce ve konuların ifade edilmesi görüşüne dayanır. “Az, çoktur.” düşüncesi ile anlatılmak istenenin en sade şekilde anlatılması savunulur. Zamanın bir hayli önem kazandığı günümüz dünyasında birçok alanda minimalizm anlayışı kendini göstermiştir (Görsel 2.20, 2.21).

Görsel 2.20: Minimalist fotoğraf

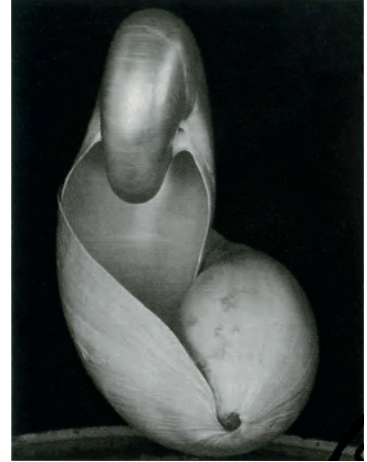
Görsel 2.21: Minimalist fotoğraf

Soyut Sanat

Soyut fotoğraf detaydan çok renk, biçim ve çizgilerin ilkel biçimde algılamasına dayanır. Dünyayı ve insanları çevreleyen fotoğraf çekim fırsatlarını farklı bir bakış açısı ile görmeyi sağlar (Görsel 2.22).

Görsel 2.22: Soyut fotoğraf

Görsel 2.23: Edward Weston'ın fotoğrafı

Foto Gerçeklik (Süper Gerçeklik)

1960'ların sonunda fotoğrafa benzer nitelikte resim ve heykeller üretmeyi amaçlayan bir akımdır. Fotoğrafın sanat üzerindeki etkisi bu akımla kendini göstermiştir. Fotorealizm olarak da bilinmektedir (Görsel 2.23).

F.64 Akımı

F.64, fotoğraftaki her türlü manipülasyonu reddederek doğal fotoğrafı savunan bir gruptur. 1932'de Edward Weston (Edvırt Vestın), Ansel Adams (Ensil Edims), Imogene Cunningham (İmecin Kaninkham) ve Willard Van Dyke (Vilyart Van Dayk) tarafından kurulur. Bu grup karanlık oda ve kendilerine has baskı tekniklerini kullanarak yüksek çözünürlüklü fotoğrafları öne çıkarır. Özellikle ortaya koydukları zone (zon) sistem, bugün fotoğraf

Görsel 2.24: F.64 akımı

makinelerinde kullanılan pozlamanın mantığını oluşturmaktadır. Zone sistem, ışık ve tonları önceleyerek fotoğrafta renk tonlarının nasıl olacağını görüp ona göre pozlama yapmaktır. Günümüz makinelerindeki histogram ile aynı görevi görmektedir (Görsel 2.24).

Basılı ve dijital yayın organlarını kullanarak fotoğraf sanat akımlarından birini seçiniz. Seçtiğiniz sanat akımı ile akımın fotoğraflarını ve eserlerini belirleyiniz.

- Tespitiniz sonucu elde ettiğiniz bilgileri kullanıp, bu bilgilere örnek fotoğraflar ekleyerek sunum hazırlayınız.
- Hazırladığınız sunumu sınıfta paylaşınız.

2.1.4. Kompozisyonda Estetik Açından Farklı Arayışlar

Görsel materyallerin artması ile medya üreticileri daha fazla seyirciyi ekran karşısında tutabilmek için çeşitli yöntemler uygulamaya başlamıştır. Amaç estetiği ön plana çıkararak ekrandaki görüntüyü cazip hâle getirmektir. Bunun için sanatta kullanılan kurallar saptanmakta ve görüntüler bu kurallara uygun olarak düzenlenmektedir. Görsel materyallerin kullanıldığı her alanda bu kurallar geçerlidir ve izlenme oranını artırmaktadır (Görsel 2.25, 2.26).

Sanatçı konuyu ya olduğu gibi aktarır ya da kendine ait gerçekliği çektiği fotoğrafa yansıtır. Bir fotoğraf sanatçısı ile fotoğrafladığı konu ya da nesne arasındaki ilişki, kavrama ve yorumlamayla ilgilidir. Fotoğraflanan nesne ya da konunun hem kendine ait bir gerçekliği hem de sanatçının yorumu ile değişen bir görünüş ve ifadesi vardır. Bu fotoğraflarda sanatçı renk, ışık, hareket, vurgu, belirsizlik gibi öğelerle farklı duyulara hitap ederek, nesnenin görüntüsünü değiştirip kendi yorumunu ortaya koyar. Duyular da “estetik” kavramı ile ilişkili olduğundan her sanat akımı ve sanatçısının beraberinde getirdiği farklı bir güzellik anlayışı bulunur.

Geleneksel sanat anlayışında belirli standartlara bağlanmış değerler bulunurken çağımızın modern sanat anlayışında bu standartların tümüne uyma beklentisi yoktur. Sanatçılar, daha özgür ve özgün bir biçimde kendilerini ve çevrelerindeki dünyayı ifade ederler. Özgün eserler hiçbir kurala dayandırılmasa da göze hoş gelen şey bu eserlerdeki estetikdir. Çünkü sanat, estetik bir arayıştır.

Görsel 2.26: Estetik değerli fotoğraf

Görsel 2.26: Özgün fotoğraf

2.1.5. Deneysel Fotoğraf

Görünenin belirli kurallar ile izleyiciye ulaştırılması işlemi, deneysel fotoğraftır. Çoğu zaman fotoğraf gerçeği yansıtan belge niteliğinde kullanılır. Bazı fotoğrafçılar doğrudan fotoğraflar çekmek yerine alternatif anlatım yolları denemeyi tercih ederler. Fotoğraftaki keşifsel ve deneysel bu teknikler, günümüz teknolojisi ile daha fazla alternatif üretim tekniğine dönüşmüştür.

Deneysel fotoğraf, fotoğraf karesi veya sahnesi üzerinde çeşitli denemeler yapma sürecidir. Deneysel fotoğraf üretimindeki bazı teknik ve filtrelerin günümüzde de kullanımı devam etmektedir. Doğrudan anlatımı olan bir sahne, alternatif teknikler kullanılarak daha yaratıcı veya gerçeküstü bir görüntüye dönüşmektedir. Deneysel fotoğraf her fotoğrafçının uygulayabileceği bir yöntem gibi görünse de kullanılan alternatif tekniklerle etkili fotoğraflar elde edileceğinin garantisi yoktur. Fotoğrafçı kendi tarzını oluşturabilmek için neyi, nasıl anlatmak istediğini düşünerek denemeler yapmalıdır.

Görsel 2.27: Farklı tekniklerin bir arada kullanımı

Tarih boyu birçok deneme yapılarak fotoğrafta özgünlük yakalanmaya çalışılmıştır. Deneysel tasarımlar, başlangıçta karanlık oda ya da film üzerinde denenirken dijital fotoğrafla birlikte tasarımlardaki deneysellik çeşitlenmiş ve fotoğrafı anlatım dili olarak kullanan sanatçılar farklı arayışlar içine girmişlerdir.

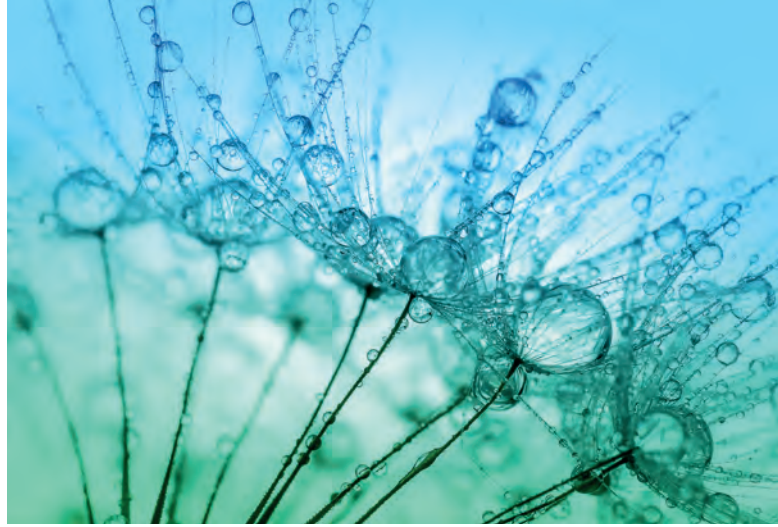
Deneysel fotoğraf, henüz sınırları belirlenmemiş deneylere dayanır. Fotoğrafçılıkta deney, insan beyninin sorduklarına cevap aramasıdır; kişinin düşünceleri ile sınırlıdır ve her gün bu sınır gelişmektedir. Deneysel fotoğrafta geleneksel olmayan teknikler fotoğraf sanatı içinde kullanılarak fotoğraf farklılaştırılır (Görsel 2.27). Eğlenceli ve sıra dışı olan, belirli kalıplara yerleştirilmeye çalışılmayan, farklı tekniklerin tek başına ya da bir arada kullanıldığı fotoğraflara **deneysel fotoğraf** denir. Deneysel fotoğraf, dışı vurumculuğu yani hayali ortaya çıkarmıştır. Kabullenilmiş

sınırların zorlanması ile yeni teknikler bulunmuş, fotoğrafta özgün tarzlar oluşturulmuştur. Bu anlayıştaki fotoğraflar sıra dışı görünür. Gözün gördüğünden farklı olan bu fotoğraflar izleyicisinin aklına “Neye bakıyorum? Nasıl çekilmiş? Ne anlatılmak istenmiş?” gibi sorular getirir.

Farklı bir anlatımın tercih edildiği bu fotoğrafları yorumlayabilmek için fotoğraf sanatçısı hakkında da bilgi sahibi olmak gerekir. Sanat eseri olarak fotoğraf, tek bir anın yansıması değil; tüm yaşamın birikimi olarak görülmeli ve fotoğrafta görünenin ardındakine bakmaya çalışılmalıdır.

Görsel 2.28: Sanatsal yaklaşım

Görsel 2.29: Sanatsal detay

Bir fotoğrafçıya özgürlük tanındığında ve gerekli araç gereç verildiğinde kendi gerçeğini farklı yöntemlerle üretecektir. Fotoğraf ilk bakışta göze hitap etse de özgün fotoğraf tüm duyarları harekete geçirir. Fotoğrafta farklı yaklaşımların doğru uygulanması hayali dünyalara yolculuk gibidir (Görsel 2.28, 2.29).

Bireysel tarzlarını yaratan fotoğrafçıların yanı sıra daha önceden denenmiş teknikleri kullanarak kendi anlatımını oluşturan fotoğrafçılar da vardır. Fotoğraf çekimlerinde farklı teknikler kullanmak; özgün, dikkat çekici ve estetik fotoğraflar çekebilmenin bir başka yoludur (Görsel 2.30, 2.31, 2.32).

Deneysel fotoğraf tekniklerinden bazıları şunlardır: pinhole, chemigram, fotogram, cyanotype, solarizasyon, storyboard, stroboskopik, çoklu (çift) pozlama tekniği, ışıkla boyama, fizyogram, fotoğraf makinesini sallama, zoom in-zoom out, kompozit fotoğraf, yaratıcı fotoğrafçılık, kurgusal fotoğraf, kızılötesi fotoğrafçılık, bokeh fotoğraf, tilt-shift fotoğraf.

Görsel 2.30: Üst üste baskı

Görsel 2.31: Deneysel manipülasyon

Görsel 2.32: Sanatsal anlatım

Pinhole (İğne Deliği)

Fotoğraf tarihinin en ilkel makinesi olan iğne deliği makine, ışık geçirmeyen kapalı bir kutunun fotoğraf makinesine dönüştürülmesidir. Film ya da ışığa duyarlı fotoğraf kâğıdının kutu içine yerleştirilerek pozlandırılması ile görüntü oluşturulur (Görsel 2.33, 2.34, 2.35).

Hazır pinhole makineleri satıldığı gibi eldeki malzemelerle de pinhole makinesi yapılarak fotoğraf çekimi gerçekleştirilebilir. Küçük bir kutuya iğne deliği kadar açıklıktan giren ışığın duyar katlı malzemeyi pozlaması ile görüntü oluşur. Elde edilen fotoğraf eski zamanlarda çekilmiş gibi görünür.

Görsel 2.33: Pinhole

Görsel 2.34: Pinhole

Görsel 2.35: Pinhole

Chemigram (Kemigram)

Işığa duyarlı kâğıt üzerinde fotoğraf makinesiyle veya makinesiz görüntü oluşturma yöntemidir (Görsel 2.36, 2.37, 2.38). Bu teknik kimyasal ve deneysel bir süreçtir. Karanlık odada fotoğraf kimyasalları ile yağ, bal mumu, vernik gibi malzemeler farklı renk sonuçları elde etmek için birleştirilerek kullanılır. Fırçalar yardımı ile fotoğraf kâğıdında kontrollü tepkime oluşturulur veya fotoğraf doğrudan kimyasala maruz bırakılır. Chemigram tekniğinde ürün tek olur ve çoğaltılamaz, uzun bir deneme süreci gerektirebilir. Fotogram tekniğini andıran bu görüntülerde en belirgin fark renk tonudur (sarı, mor, pembe gibi).

Görsel 2.36: Chemigram

Görsel 2.37: Chemigram

Görsel 2.38: Chemigram

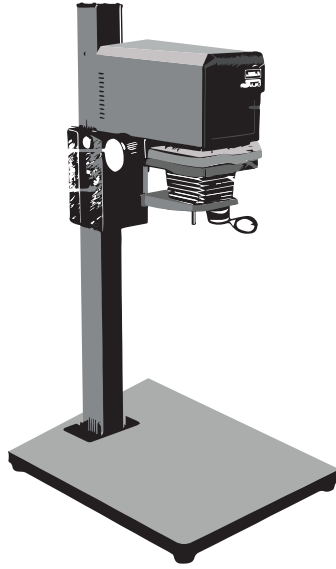

Fotogram

Analog fotoğraf makineleri ile çekilmiş filmlerin negatif görüntülerini pozitive dönüştürmek için objektif aksamları ile görüntünün netleştirilerek duyar katlı yüzeye yansıtılmasına yarayan, üzerinde lensi bulunan optik karanlık oda ekipmanına **agrandizör** denir (Görsel 2.39).

Fotoğraf makinesiz görüntü oluşturma yöntemidir. Işığa duyarlı fotoğraf kâğıdı üzerine çeşitli nesnelere yerleştirilip, karanlık odada kontrollü ışık verilerek fotoğrafın agrandizör yardımı ile pozlanmasıdır. Fotoğraf baskısında olduğu gibi bu teknikte de görüntünün sabitlenmesi için fotoğraf kimyasal sürece maruz bırakılır. Karanlık oda kullanımı azalsa da bu tekniği hâlâ kullanan fotoğrafçılar vardır (Görsel 2.40, 41).

Görsel 2.39: Agrandizör

Görsel 2.40: Fotogram

Görsel 2.41: Fotogram

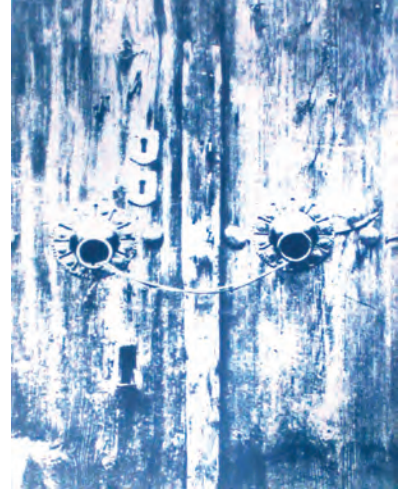

Cyanotype [Siyanotip (Güneş Baskı)]

Agrandizörsüz görüntü elde etme yöntemlerindedir. Prusya mavisi olarak bilinen koyu mavi tonlu fotoğraflar elde etmeyi sağlar. Negatif filmlerin basılabileceği farklı yüzeyler kullanılarak elde edilen deneysel bir tekniktir. Kâğıt, karton, kumaş gibi malzemeler kimyasal geliştiriciler ile kaplanarak zemin oluşturulur. Zemin üzerindeki kimyasallar ışık almayan bir ortamda kurutulur. Daha sonra farklı materyallerle kompozisyon oluşturulur ve bu kompozisyon ışığa maruz bırakılarak görüntü elde edilir. Görüntünün oluşturulması için karanlık odada yapay ışık kaynakları kullanılabilir fakat en yaygın kullanımı güneş ışığı ile pozlamadır (Görsel 2.42, 2.43, 2.44, 2.45).

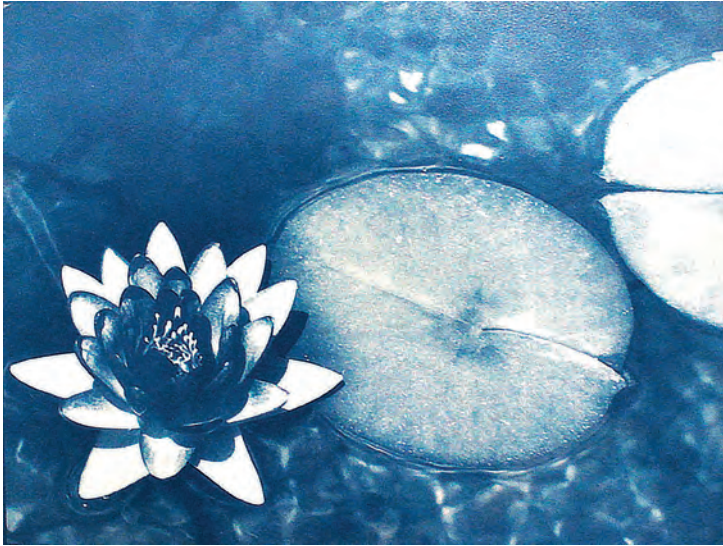
Güneş baskı, karanlık oda olmadan görüntü elde edilebilmesi açısından günümüzde kullanılan deneysel yöntemler arasındadır. Kimyasal çözelti ile kaplanan yüzeyin üzerine çeşitli malzemeler yerleştirilerek güneş ışığında bekletilir ve ışıksız bir ortamda malzemenin kimyasal tepkimesi durdurulur. Işığı engelleyen her nesne güneş baskısında kullanılabilir.

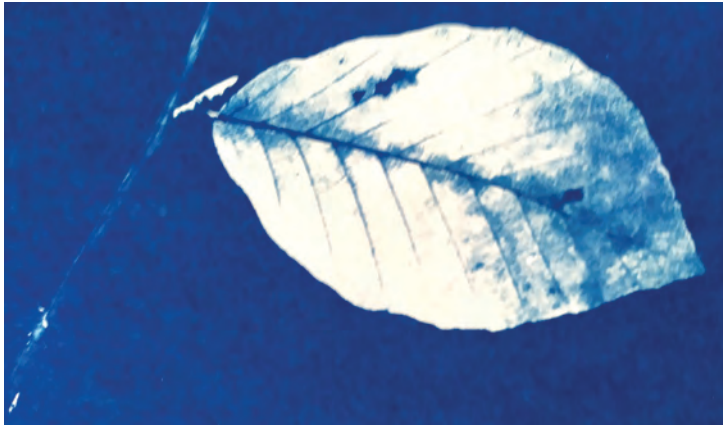
Görsel 2.42: Güneş baskı

Görsel 2.43: Güneş baskı

Görsel 2.44: Güneş baskı

Görsel 2.45: Güneş baskı

Solarizasyon (Posterizasyon)

Karanlık odada fotoğraf kâğıdının baskı sürecinde yeniden ışığa çıkarılması tekniğidir. Zaman ve sabır gerektiren bir işlemdir. Gölgede ve vurgulanan alanlarda açık gümüş çizgilerin oluşması ile fotoğrafın açık tonlarında renk değişimleri olur. Bu çizgiler oldukça dikkat çekicidir (Görsel 2.46).

Görsel 2.46: Solarizasyon

Storyboard [Storibord (Ardışık)] Fotoğraflar

Hareketli konularda hareketin art arda birden fazla sayıda pozlanması ile birbirini takip eden görüntülerden oluşan fotoğraflardır. Ardışık fotoğraflar, yavaş hareket eden ya da aşamalı olarak değişen konuları farklı bir yolla görüntülemeyi sağlar. Bu tür fotoğraf çekimlerinde en iyi sonuç için konunun devam eden tüm çekimlerinde fotoğraf makinesi aynı yer ve açıda konumlandırılmalıdır (Görsel 2.47, 2.48).

Görsel 2.47: Storyboard fotoğraf

Görsel 2.48: Storyboard fotoğraf

Stroboskopik Flaşla Çekim

Hareketli bir konunun hareketindeki sürekliliğin veya çekilen konunun devamlılığının tek bir fotoğraf karesi üzerinde pozlanmasıdır. Çekim için önemli koşullar, konunun karanlık bir fon önünde bulunması ve elektronik denetimli, aralıklı ışık veren özel bir flaş olan stroboskopik flaş kullanılmasıdır. Bu flaşın özelliği art arda patlamasıdır. Çekim süresince enstantane sürekli açık olduğundan hayaletimsi bir görüntü elde edilir. Çekimde lekelerden kaçınmak için konuyu aydınlatan ışığın fonu aydınlatmamasına dikkat edilmeli, çekimler gece ya da karanlık bir stüdyoda yapılmalıdır (Görsel 2.49, 2.50).

Görsel 2.49: Stroboskopik flaşla çekim

Görsel 2.50: Stroboskopik flaşla çekim

Çoklu (Çift) Pozlama Tekniği

Filmlî makinelerde kullanılan film üzerine tekrar çekim yapılması ile oluşturulan görüntülerdir. Günümüzde bu görüntüler dijital manipülasyon yöntemi ile elde edilmektedir. Filmlî makine kullanımlarında hâlâ geçerliğini koruyan bu teknik, iki görüntünün birbiri içine geçmiş görünümü ile farklı fotoğraflar ortaya çıkarmaktadır. Bu tür çekimlerde filmlî makine kullanılıyorsa manzara çekimleri yapıp, biten filmin üzerine model çekimleri yapılarak güzel görüntüler elde edilebilir. Bu teknik için görüntü düzenleme programlarından da yararlanır. Ancak her zaman için değerli olan, hiçbir düzenleme yapmaksızın çoklu pozlamanın fotoğraf makinesi ile gerçekleştirilmesidir (Görsel 2.51, 2.52).

Görsel 2.51: Çift pozlama

Görsel 2.52: Çift pozlama

Işıkla Boyama

Fotoğraf bilgisi olmayan biri için bu yöntemle çekilen fotoğraf, fotoğraf gibi algılanmamaktadır. Fotoğrafta ışıkla boyama, fotoğrafın uzun süre pozlanması ile oluşturulur. Fotoğrafı çekilen konu ya da nesne tıpkı bir fırça ile boyanır gibi fener ya da benzeri bir ışık kaynağı ile ışıklandırılarak pozlandırılır. Farklı ışık renkleri kullanılarak daha çarpıcı fotoğraflar elde edilebilir. Modern fotoğrafçılığa ait bir teknikmiş gibi algılanmasına rağmen çok eski yıllarda da kullanılan bir fotoğraf tekniğidir.

Işıkla boyama tekniğini uygulamak için öncelikle fotoğraf makinesi tripoda sabitlenmelidir. Çekim M (manuel) ya da B (bulb) modunda yapılır. Kullanılan ışık, konunun boyanmak istenen yüzeyinde ya da sınır çizgilerinin her noktasında bir saniyeden çok olmamak şartı ile gezdirilir. Çekime başlamadan önce vizörden bakılarak kadrajın nerede başlayıp nerede bittiğinin tespiti, kadrajın içine girilmek zorunda kalırsa görünmemek için siyah bir kıyafet giyilmesi ve çekim sırasında ışıklandırma geçişlerinin dengeli bir biçimde yapılması bu teknikle yapılan çekimlerin başarısını artırır (Görsel 2.53, 2.54).

Görsel 2.53: Işıkla boyama

Görsel 2.54: Işıkla boyama

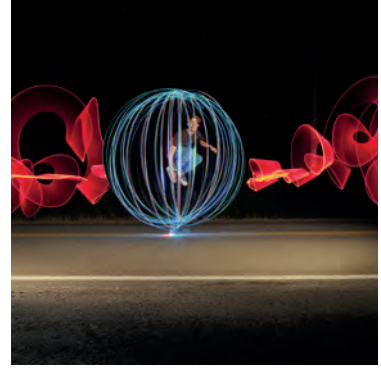

Fizyogram

Işıkla boyama tekniğinde olduğu gibi fotoğraflar uzun pozlama ile oluşturulur. Fakat ışıkla boyamadaki konu aydınlatması yerine bu yöntemde, kullanılan ışık direkt objektife doğru hareket ettirilir (Görsel 2.55, 2.56).

Görsel 2.56: Fizyogram

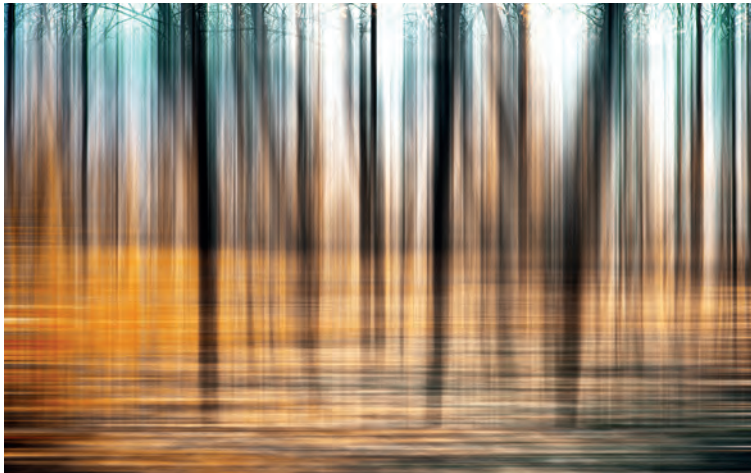

Görsel 2.55: Fizyogram

Fotoğraf Makinesini Sallama

Makineyi kasıtlı olarak sallama tekniği genellikle tek yönlü yapılır. Böylelikle hafif bir sallantı sonucu uzayan bir görünüm oluşur.

Fotoğraf makinesinin sallanması ile fotoğraflarda ortaya çıkan netsizlik durumu abartılı bir biçimde kullanılarak farklı fotoğraflar elde edilebilir. Bu teknikte çekim sırasında konunun yönüne göre dikey, yatay ya da çapraz olarak fotoğraf makinesi kaydırılarak hareket ettirilir. Pan tekniğinde olduğu gibi uygulanan kaydırma işleminin sonuca etkisindeki fark; hareketli veya hareketsiz tüm konuların bulanık, fotoğrafların titrek ya da çizgi şeklinde görün-tülenmesidir. Pan tekniğinde ise fotoğrafçının seçimine göre net alanlar bulunur (Görsel 2.57, 2.58, 2.59, 2.60).

Görsel 2.57: Sallama tekniği

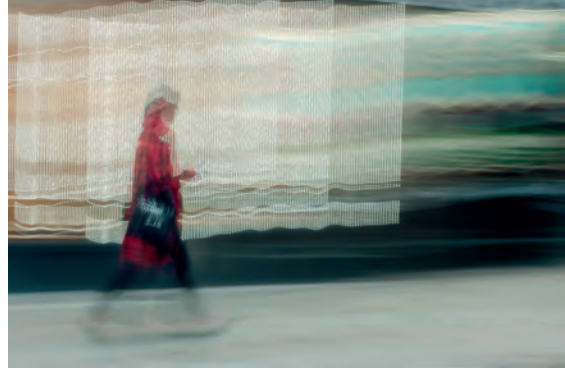

Görsel 2.58: Sallama tekniği

Görsel 2.59: Sallama tekniği

Görsel 2.60: Sallama tekniği

Zoom İn-Zoom Out (Odak Değiştirme)

Bu teknikte objektifi yakınlaştırma ve uzaklaştırma hareketi ile fotoğraf merkezden dağılan bir görüntü oluşturur. Tripod ve zoom objektif kullanılarak çekim sırasında objektifin odağının değiştirilmesi yolu ile gerçekleştirilen bir çekim tekniğidir. 1/2, 1, 2, 4, 8 saniye gibi enstantane hızları kullanılarak uzun süreli çekim yapılır. Netlik ve diyafram ayarı yapıldıktan sonra çekime başlanır. Çekim sırasında objektif çevrilerek odağı değiştirilir. Düşük ISO değeri kullanılması çekimin başarısını artırır (Görsel 2.61, 2.62).

Görsel 2.61: Zoom in-zoom out

Görsel 2.62: Zoom in-zoom out

Kompozit Fotoğraf

Tek bir fotoğraf elde edebilmek için birden fazla görüntü birleştirilir. Dijital fotoğraftan önce, filmlerle üst üste baskı yapılarak görüntü elde etme yöntemidir. Kompozit fotoğraf günümüzde dijital fotoğraf işleme teknikleri ve maskelemeler, bulanıklıklar kullanılarak fotomontaj ile yapılmaktadır. Bu tür fotoğraflar karmaşık ve çarpıcı görünmektedir. Birbirini takip eden görüntülerden oluşur. Görsel 2.63'te sahnenin aynı kaldığı fakat modelin hareket ettiği ve Görsel 2.64'te Ay'ın döngüsünü gösteren fotoğraflarda bu yöntem kullanılmıştır.

Görsel 2.63: Kompozit fotoğraf

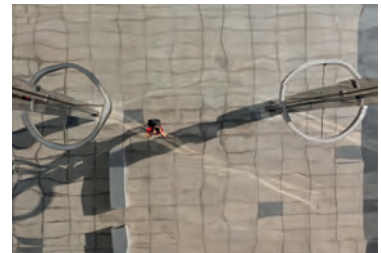
Görsel 2.64: Ay'ın döngüsü

Yaratıcı Fotoğrafçılık

Çok çeşitli kavram ve teknikleri kendi bünyesinde barındırır. Balıkgözü objektif, kristal küre ile çekilen yansımalar, çoklu pozlamalar, kolajlar vb. birçok tekniğin genel adıdır (Görsel 2.65, 2.66).

Görsel 2.65: Kristal küre

Görsel 2.66: Aynadan yansıma

Görsel 2.67: “İnci Küpeli Kız” uyarlaması (reprodüksiyon)

Güzel Sanatlar Fotoğrafçılığı

Yaratıcı ve özgün fotoğraflar kompozisyon kurallarına aykırı olarak değerlendirilmelerinin yanı sıra bu kurallara uygun olarak da çekilebilir. Kurgusal ve sanatsal fotoğraflar olarak da bilinir. Güzel sanatlar fotoğrafçıları genellikle fotoğrafı bir fikir üzerine inşa ederler. Fotoğraf dijital manipülasyondan çok kurgusal çalışmalar ile manipüle edilir. Fotoğraf yolu ile izleyiciye bir düşüncenin aktarılması amaçlanır. Sanatçı konu ve sahneyi bireysel düşüncesine uyarlar ya da var olanı aktarmaya çalışır. Sanat eseri olarak tablo gibi fotoğraflar ortaya çıkar (Görsel 2.67, 2.68).

Görsel 2.68: “Son Akşam Yemeği” uyarlaması (reprodüksiyon)

Infrared [İnfired (Kızılötesi)] Fotoğrafçılık

Bu fotoğraflar için kızılötesi ışınlar, duyarlı film veya filtrelere ihtiyaç duyulur. İnsan gözüyle görülemeyen ışınların fotoğraf karesine yansıtılmasıdır. Infrared filtre kullanımlarında uzun pozlama gerektiğinden genellikle manzara çekimlerinde ya da natürmortlarda tercih edilir (Görsel 2.69).

Görsel 2.69: Infrared fotoğraf

Bokeh Fotoğraf

Bokeh, Japonca'da bulanık veya puslu anlamına gelir. Geniş diyafram açıklığı ile alan derinliğinde kalan ışıkların yumuşak bir fon oluşturmasıdır. Objektifin şeklinden dolayı yuvarlak olarak görünen bokeh, farklı şekil elde edilmek istendiğinde kullanılır. Filtre kullanımıyla veya merceğe önüne yerleştirilen siyah kartonun üzerine açılan şekillerle de bokeh benzeri etki elde edilebilir (Görsel 2.70).

Görsel 2.70: Bokeh tekniği ile çekilmiş maytap fotoğrafı

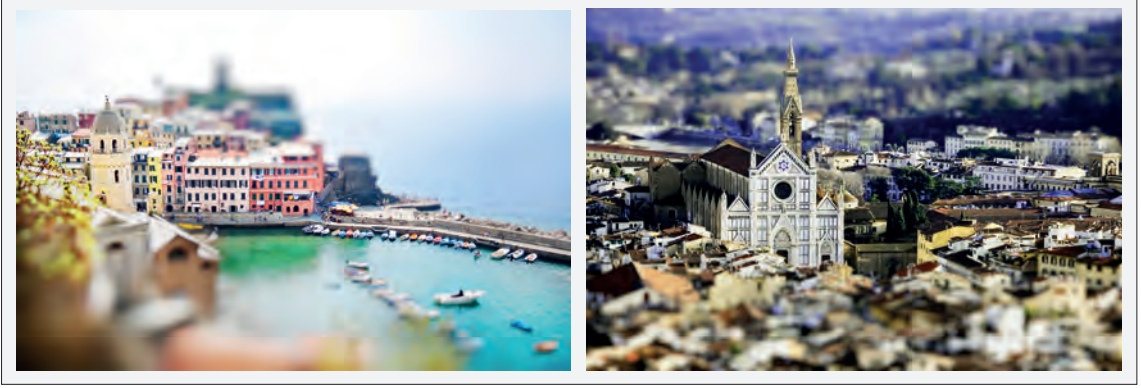
Tilt-Shift Fotoğraf

Bu teknik minyatür fotoğraf tekniği olarak da bilinir. Teknikte tilt-shift objektifler ya da görüntü düzenleme programları kullanılabilir. Net alanın daraltılması ile oluşturulan görüntüler minyatür bir hâl alır (Görsel 2.71, 2.72).

Görsel 2.71: Tilt-shift

Görsel 2.72: Thilt-shift

Kasıtlı Netsizlik

Doğru çekilen ve kompozisyona uygun fotoğraflarda genellikle netliğe önem verilir. Ancak bu teknikte fotoğraflar kasıtlı olarak netsiz çekilir. Görüntüler soyut ve bulanık görünür (Görsel 2.73).

Görsel 2.73: Kasıtlı netsizlik

Fotomontaj

Fotoğraftaki dijital gelişim ile görüntü düzenleme programlarının kullanımları arttığında fotomontaj her fotoğrafta az ya da çok kullanılan bir teknik olmuştur. Günümüzde fotoğraflar bazen az, bazen de fazla manipüle maruz kalmaktadır. Kullanım alanına göre uygulanan manipülasyon tekniklerinin yanı sıra fotoğrafın tamamen değiştirilmesi, birden fazla fotoğrafın birleştirilmesi işleme **fotomontaj** tekniği adı verilmektedir. Fotomontaj, fotoğrafta yaratıcılığın en geniş olduğu alandır (Görsel 2.74, 2.75, 2.76).

Görsel 2.74: Kolaj

Görsel 2.75: Fotoğrafta kolaj tekniği

Görsel 2.76: Manipülasyon uygulaması

Görsel 2.77: Grenli portre fotoğrafı

Grenli Fotoğraf

Makinede bulunan ISO ayarı artırılarak kumlu etkinin fazlalaştırıldığı fotoğraflardır. Normal fotoğraflarda istenmeyen ISO yüksekliği bu fotoğraflarda daha eski bir görüntü oluşturmaya, özellikle siyah beyaz fotoğrafların daha önceden çekilmiş gibi görünmesine olanak sunmaktadır (Görsel 2.77, 2.78).

Görsel 2.78: Grenli fotoğraf

Nesnelerin Yeniden Yorumlanması (Simgesel Fotoğraf)

Dünyanın küreselleşmesi ile görsel anlatım yaygınlaşmış ve yeni anlatım yolları denenmeye başlanmıştır. Günümüzde fotoğrafı anlatım dili olarak kullanan fotoğrafçılar, çevrede gördükleri nesneleri günlük kullanımdaki anlamlarından çıkararak yeni bir şekle büründürmektedirler. Nesnelerin yeni bir anlam kazandığı bu fotoğraflar, üzerinde oldukça düşünülen fotoğraflardır. Fotoğrafçının hayal gücü ile izleyicinin dünyaya farklı bakmasını sağlayan kurgusal fotoğraflardır. İnsanların "Acaba çevrede daha farklı hangi nesnelere var?" diye düşünmesini sağlar (Görsel 2.79).

Görsel 2.79: Kurgulanmış fotoğraf

HDR Fotoğraf

High dynamic range (hay dinamik renk) yüksek dinamik aralık tekniğidir. HDR tekniğinde aynı açıdan, konunun ışık yoğunluğunun en fazla, orta ve en az olan noktalarından ışık ölçümleri alınarak ayrı ayrı fotoğraf çekilir. Bu üç fotoğraf görüntü düzenleme programlarında birleştirilerek tüm alanlarının ışık aldığı bir fotoğrafa dönüştürülür. Fotoğraf çekimlerinde çok koyu alanları veya ışık patlamalarını engellemek için tercih edilen bir tekniktir. Bu teknik daha keskin görüntüler oluşturmak ve renklerdeki doygunluk hissini artırmak için de kullanılabilir (Görsel 2.80, 2.81).

Görsel 2.80: HDR fotoğraf

Görsel 2.81: HDR tekniği ile oluşturulan fotoğraf

360 Derece Fotoğraf

Reklam, tanıtım alanlarında sıklıkla kullanılan bir tekniktir. Mekân tanıtımları, ürün fotoğrafları gibi çekimlerde konunun her tarafının görüntülenmesi amacı ile tercih edilir. Manzara çekimlerinde ya da yaratıcı fotoğraflarda da kullanılan bu teknik, birçok görüntünün bir araya getirilerek 360 derecelik bir açı ile panoramik görüntünün oluşturulmasıdır. Bu teknikle fotoğraflar çekmek için tripod, kullanılan tripodta uygun 360 derece stabil başlığı ve uygun bir objektif gerekir. Çekim sırasında fotoğrafların ışık ayarlamaları doğru yapılmalıdır. Fotoğrafları birleştirmek için görüntü düzenleme programları kullanılır (Görsel 2.82, 2.83).

Görsel 2.82: 360 derece fotoğraf

Görsel 2.83: 360 derece fotoğraf

Fotoğrafta Yansımaya

Fotoğrafta ışığın etkisi ile görüntünün cam yüzey, su birikintisi, ayna ve parlak zeminlerde yansımaya ya da gölgelerin oluşmasıdır. Doğal ya da yapay her türlü yansımaya fotoğraflanır. **Yansımaya** bir görüntünün başka bir yüzeye çarparak görünüş oluşturması ve aslını taklit etmesidir. Özellikle bir göl kenarında veya yağmur sonrası su birikintilerinde oluşan yansımalarla etkili fotoğraflar elde edilebilir. Farklı saatlerde yapılan çekimlerde farklı etkiler oluşur. Yansımalar ışığın kalitesinden etkilenir. Bu nedenle günün farklı saatlerinde daha güçlü yansımalarla karşılaşılabilir. Durgun sularda çekilen yansımaya fotoğrafları net görüntüler oluşturur. Hafif dalgalı sularda çekim yapıldığında ise daha soyut görüntüler elde edilebilir (Görsel 2.84).

Görsel 2.84: Yansımaya fotoğrafları

ÖĞRENME BİRİMİ : KOMPOZİSYON KURALLARINA AYKIRI FOTOĞRAF

UYGULAMA ADI : Kompozisyon Kurallarına Uymayan Estetik Değerli Fotoğrafları Yorumlama

AMAÇ : Kompozisyon kurallarına aykırı fotoğraf örnekleri üzerinde görsel estetik öğeleri tespit ederek yorumlamak.

Aşağıdaki işlem basamaklarını dikkate alarak fotoğraf sanatı akımlarından birini seçiniz. Sanat akımını ve akımın fotoğrafçıları basılı ve dijital yayın organlarından araştırınız. Araştırma sonucunda seçtiğiniz örnek fotoğrafları yorumlayarak sunum hazırlayınız.

Araç Gereç

1. Bilgisayar
2. Fotoğraflar

İşlem Basamakları

1. Yorumlayacağınız sanat akımından beş tane deneysel teknik belirleyiniz.
2. Belirlediğiniz beş farklı tekniğe uygun fotoğraf seçimlerinizi yapınız.
3. Deneysel fotoğraf tekniklerine uygun fotoğraflar üzerinde görsel estetik öğelerden hangilerinin kullanıldığını tespit ediniz.
4. Görsel estetik öğeleri tespit edilen fotoğrafları yorumlayınız.
5. Fotoğrafları çeken sanatçının hayatını araştırınız.
6. Sunumunuzda öncelikle fotoğraf sanatçısının hayatı ve eserleri hakkındaki bilgilere daha sonra ise belirlediğiniz beş fotoğrafın incelemesine yer veriniz.
7. Sunumunuzu hazırlarken planlı ve disiplinli çalışmaya dikkat ediniz.
8. Sunumu sınıfta paylaşınız.
9. Sunum sırasında fotoğraflar üzerindeki görsel estetik öğeler hakkında arkadaşlarınız ile yorumlamalarda bulununuz.

Değerlendirme

Uygulama çalışmanızın süresi öğretmeniniz tarafından belirlenecektir. Çalışmanız Ek 1'de verilen "2. Kontrol Listesi"ndeki ölçütlere göre değerlendirilecektir. Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.

1. UYGULAMA

2.2. KOMPOZİSYON KURALLARINA AYKIRI FOTOĞRAF ÇEKİMİ

Fotoğrafta farklı bakış açıları aramak, fotoğrafa farklı yaklaşımlar getirmek, hayal gücünü kullanarak özgün fotoğraflar çekmek, fotoğraf sanatının gelişimine katkıda bulunmak her fotoğrafçının isteğidir. Bununla birlikte alışılmışın dışına çıkarak denenmemiş projeler üretmek, yeni teknikler denemek, herkes tarafından beğenilen, bilinen ve kabul görmüş kompozisyon kurallarının dışına çıkmak; aslında beğenilmeme riskini de göze almak demektir.

Kurallara uymayan fotoğraf, izleyicide hoşla gitmeyen bir duygu uyandırabilir. Beğenilmeme düşüncesiyle risk almadan bilinen, standart kompozisyonları sürekli uygulamak kişiyi yaratıcılıktan uzaklaştırır. Fotoğraf sanatına yenilikçi bir anlayış ile yaklaşılmalı ve yaratıcı fotoğraflar üretilmelidir. Kompozisyon kurallarına uymayan aykırı fotoğraflarda da estetiğin yakalanabileceği unutulmamalıdır. Aykırı fotoğraflar kişinin kendini ifade etmesini ve farklı dünyalara açılmasını sağlayabilir.

2.2.1. Estetik Kurallara Aykırı Fotoğrafların Biçimsel Özellikleri

Bazen hiçbir kurala uymadan sadece konunun özü yakalanarak çekilen bir fotoğrafın kompozisyonu, bütün kurallara uyularak çekilen bir fotoğrafın kompozisyonundan daha etkili olur. Fakat bazı unsurlar kompozisyon kurallarına uymadığında görüntü, izleyicisinde farklı duygular oluşturur. Bu unsurlar şunlardır:

- Yönlendirme çizgilerinin dikkati fotoğraf karesinin dışına itmesi
- Konu ya da nesnelerin bakış yönünün kadrajın dışına çıkması
- Makine açılarının sıra dışı kullanımı
- Ufuk çizgisinin konuyu bölmesi veya eğri olması
- Yatay çizginin fotoğraf kadrajının merkezine yerleştirilmesi
- Dikey çizgilerin kadrajın kenarlarına göre eğri durması
- Makinenin eğri tutularak her şeyin eğri görünmesine neden olunması
- Kompozisyonda 1/3 (altın kesim) kuralına uyulmaması
- Ana konunun fotoğraf kadrajının çok yakınına yerleştirilmesi

Kurallara aykırı çekilmiş fotoğraflardaki kompozisyonlar; bazen dramatik, etkileyici ve gerilim oluşturan bir izlenimle izleyicisine mesajın etkili iletiminde rol oynar ve fotoğrafın amacına ulaşmasını sağlar.

SANATÇININ SÖZÜ

“Sanatta dönüştürmeyi bekleyen o kadar çok şey var ki...”

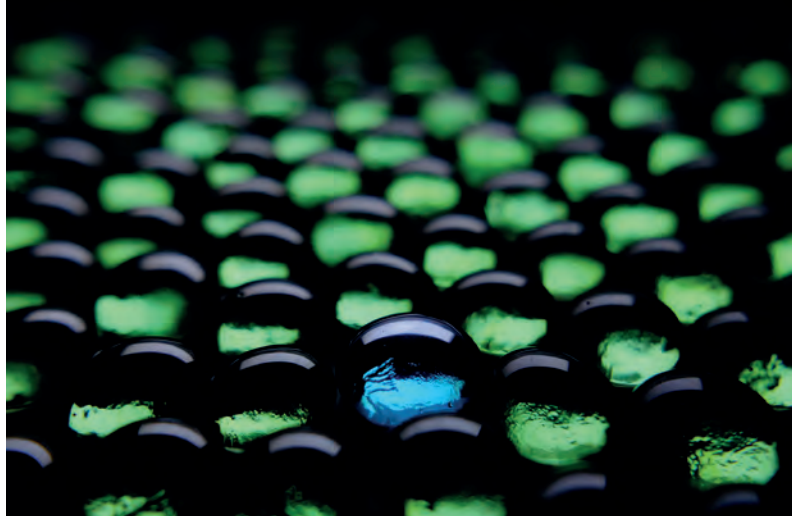
Nils VÖLKER
(Nils VOLKIR)

2.2.2. Görsel Materyal Üzerindeki Biçimsel Öğelerin Sebep-Sonuç İlişkisi

Kurallara aykırı özgün fotoğraflar, estetik kaygıların yanı sıra düşünmek ve düşündürmek üzerine tasarlanmaktadır. Bu fotoğraflarda asıl amaç izleyiciyi bir sonuca ulaştırmak değil, konu üzerinde düşündürmektir. Kompozisyon kurallarına aykırı fotoğraflar her ne kadar kural dışı olarak tanımlansalar da izleyiciyi etkilemek için birtakım estetik, biçimsel ya da teknik kurallara dayandırılır. Fotoğraf izleyicisi, bu biçimsel unsurların bir arada kullanılması ve aralarındaki bağlantının değerlendirilmesi ile duygu veya kavram içeren bir anlama ulaşmaya çalışır. Fotoğraf soyut ya da somut özellik taşısa da kompozisyon kurallarına uygun ya da aykırı olsa da her zaman bir düşünce ve duyguya dayandırılır (Görsel 2.85, 2.86).

Görsel 2.85: Soyut fotoğraf

Görsel 2.86: Soyut fotoğraf

2.2.3. Kurallara Uymayan Fotoğraflarda Alternatif Çözüm Yolları

Kurallara uymayan fotoğraflar çekmek; aslında güzelliği ve beğenilirliği defalarca ispatlanmış olan, kompozisyon açısından belirli kurallara sadık kalınarak çekilmiş fotoğraflara göre bazı sorunlarla karşılaşmayı göze almak demektir. Aykırı fotoğraflarda estetik beğeniyi yakalamak bilgi, deneyim ve hisleri takip etmeyi gerektirir. Analog uygulamalarda çekim öncesi ve sonrasında istenen sonuç elde edilemediyse dikkate alınması gereken bazı noktalar vardır. Örneğin pinhole fotoğraf çekimlerinde çekim sırasında iki farklı makineyle aynı görüntü çekilebilir.

Fotogram çalışmalarında elde edilen görüntünün en iyisine ulaşabilmek için alternatif kompozisyonlar ve poz değerleriyle denemeler yapılabilir. Dijital tüm çekimlerde de sonsuz denemeler yapılabilir.

2.2.4. Kuralların Dışına Çıkmak

Tahmin edilebilen bir etkiye sahip kurallı kompozisyonlar göze hoş gelebilir ancak heyecan verici veya riskli değildir. Daha önceden defalarca test edilmiş, güzelliği onaylanmış, alışıldık kompozisyonlar hiçbir risk almadan “güzel fotoğraf” nitelemesini başarı ile kazanır. Örneğin ışığın güzel geldiği akşamüstü, 1/3 kuralına göre çekilmiş bir manzara fotoğrafı herkes tarafından beğenilir. Ancak buna benzer bir görüntü zamanla sıradanlaşır. Fotoğrafta farklı olabilmek ve sıradanlıktan uzaklaşabilmek için bazen kuralların dışına çıkarak farklı etkiler yaratmak gerekir.

Fotoğrafta farklı olmak için kuralları yıkarak kompozisyon arayışlarına girmek, sürekli bu amaçla fotoğraf çekimi yapmak da zamanla sıradanlaşıp alışıldık bir durum hâlini alabilir. Bu nedenle fotoğrafçının asıl amacı; “kurallara uygun” ya da “kural dışı” fotoğraflar oluşturabilmekten çok anlatmak istediklerini, duygu ve düşüncelerini özgürce kadraja aktarabilmek olmalıdır.

2.2.5. Görmek ve Doğru Anı Yakalamak

Her insan etrafında olup bitenleri farklı görür ve farklı algılar, bu nedenle görmek kişiseldir. Birine cazip gelen bir görüntü ya da konu, diğerine sıradan gelebilir. Başarılı fotoğraflar için en önemli noktalardan biri deklanşöre ne zaman basılması gerektiğinin bilinmesidir. Işıktaki değişimi gözleyerek sıradan bir konuda fotoğrafta anı yakalamak, öngörü ve içgüdü ile ilgilidir. Kompozisyon kurallarına uyulmadığında bile fotoğrafın anlık görüntüsünde yakalanan etki, fotoğraflanan an eğer doğru ansa daha etkileyici olur ve izleyiciyi kendine çekerek amacına ulaşır.

Fotoğrafçı her zaman kusursuz arama eğilimindedir. Bu arayışta yaratıcılığı ve hayal gücünü yok etmek fotoğrafın anlık uyandırdığı duygusal etkileşimlerden uzaklaşmaya neden olabilir. Yanlış ayarlarla doğru anı yakalamak, doğru ayarlarla yanlış anı yakalamaktan daha iyidir. Örneğin kötü bir kompozisyon ve ışık ile bulanık çekilmiş bir savaş fotoğrafı dahi izleyicide istenen etkiyi uyandırabilir.

2.2.6. Özgün Fotoğraflar Çekmek

Fotoğrafta bazen kuralları göz ardı etmek gerekebilir. Konunun özüne inerek, hissederek, fotoğrafın hikâyesine odaklanarak farklı ve özgün fotoğraf çekimleri yapmak; izleyicilerin dikkatini çeken, etkili fotoğraflar oluşturulmasına yardımcı olur. Şaşırtıcı güzellik, ilginç hikâyeler ve şiirsellikle en olmadık zamanlarda

SANATÇININ SÖZÜ

“Fotoğraf makinesi firmalarının vizörlerimizde takmak için küçük şema ızgaraları sattığı günü asla görmeyeceğimizi umuyorum ve “altın kural”ın asla buzlu camımıza kazınmış olmayacağını.”

Henri Cartier
BRESON

karşılaşılabılır. Herkesin hoşlandığı gün batımı fotoğrafları çekmek yerine sıradan konuların ilgi çekici bir biçimde kural dışı fotoğraflanması, farklı ve özgün fotoğraflar oluşturmanın bir yoludur.

Özgün fotoğraflar çekebilmek ve kural dışı başarılı kompozisyonlar oluşturmak biraz çaba gerektirir. Bunun için fotoğraf tekniklerini, kompozisyon kurallarını iyi bilmek ve defalarca uygulamış olmak önemlidir. Teknik bilgiye sahip olmadan, kompozisyon kurallarını bilmeden özgün fotoğraflar oluşturabilmek çok zordur.

Özgün fotoğraflar için kompozisyon kurallarını esnetmek gerekebilir. Farklı teknikleri kullanabileceği gibi anlatım dilinin nasıl olması gerektiğine karar verecek olan kişi de fotoğrafçıdır. Daha fazla çekim yaparak “Bunu böyle mi anlatmak istiyorum?” sorusunun cevabına ulaşmak kişinin kendi tarzını oluşturmasını kolaylaştıracaktır. Fotoğrafçının tarzını oluşturabilmesi için çeşitli yöntemler vardır.

Konuyu 1/3 Kuralına Uygun Yerleştirmeme

1/3 kuralı fotoğrafta kompozisyonun dengeli olması için uygulanması gereken kurallardandır. Fotoğrafa gerilim katmak isteniyorsa nesne kadrajın kenarına yerleştirilir. Bu durumda izleyici ne olduğunu anlamak için fotoğrafa tekrar göz gezdirmek ister.

Ufuk çizgisini daha alt ya da daha üste yerleştirmek fotoğrafa farklı bir bakış açısı kazandırır. Ufuk çizgisinin yerleşimini çapraz yaparak nesnelerin biraz yan durmasıyla da ilginç bir görünüm elde edilir. Ancak amaç sadece kuralı çiğnemek değil, konunun anlatımını güçlendirmeye çalışmak olmalıdır.

Hayattan Kesitler Alma

Kompozisyona uygun fotoğraflarda konunun tam görünmesi gerektiği savunulur. Konunun anlatımını kolaylaştıran kesitlerin kadrajdan çıkarılmasıyla yarım bırakılan konu da anlatılmayan her şeyi anlatabilir. Göz görünmeyeni tamamlar ve parçaları birleştirir. İzleyicilere görüntüyü tamamlamaları için fırsat yaratılmaktadır.

Konuyu Değil Detayı Görme

Konunun tam olarak anlatıldığı, izleyiciyi yormayan, anlaşılmakta zorlanılmayan görüntüler izleyicinin görmeye alışık olduğu fotoğraflardır. Fakat kural dışı fotoğraflarda detay, ışık veya karanlık daha fazla olabilir. Dünyada fotoğrafı çekilecek birçok bölge, mesaj ve vurgu vardır. Konuya normalden çok daha fazla yaklaşılabılır; ışık, renk kullanımlarının sınırları zorlanabilir.

Geniş Açılı Objektifle İnsan Fotoğrafları Çekme

Geniş açılı objektifler, fotoğrafı çekilen nesnenin olduğundan daha büyük görünmesini sağlar. Genellikle mimari ya da doğa fotoğraflarında daha geniş görüntüler elde etmek için kullanılır.

Geniş açılı objektiflerin kullanıldığı çekimlerde insan formu öne yerleştirildiğinde daha büyük ve biçimsiz görünür. Bu kabul gören bir çekim değildir. Ancak farklı yüzler elde etmek için geniş açılı objektif ile efektle değiştirilmiş gibi görünen insan fotoğrafları çekilebilir.

Kadrajı Konuyla Doldurmama

Kompozisyon kurallarına göre fotoğrafta gereksiz boşluklardan kaçınılması gerekir. Fakat konunun çok daha küçük alan kapladığı fotoğraflarda negatif alan artırılarak çarpıcı görüntüler elde edilebilir. Birden fazla konunun yer aldığı geniş hikâyeler de oluşturulabilir.

Fotoğrafta tek bir konuya odaklanılarak olayların onun etrafında gerçekleşmesi beklenir. Daha geniş açılar ile karmaşık görünen yerleri fotoğraflamak, fotoğraf bölündüğünde bile farklı anlamlar elde edilmesine ve çoklu hikâyeler çıkarılmasına olanak sağlar. Bu tür karelerde görüntü biraz şansa bağlıdır, konunun öne çıkmasını ve doğru zamanı beklemek gerekebilir.

Işık ve Keskin Gölgeler Kullanma

Günün belli saatlerinde çekilen fotoğraflarda çok keskin gölge ve ışıklar oluşur. Renklerin daha parlak görüldüğü, gölgelerin daha keskin olduğu görüntüler farklı sonuçlar elde edilmesini sağlar. Fotoğraflarda renk dengesinin dışına çıkarak daha fazla siyah ya da beyaz alan bırakmak gerekebilir. Bu dengenin dışına çıkmak genellikle istenmeyen ışıklı alan oluşturur.

Keskinlik ve Netlik

Fotoğrafların net ve keskin olması beklenir. Net olmayan fotoğraflar çok tercih edilmez. Piksel piksel görünen görüntü sanki doğru çekilmemiş hissi yaratır. Fakat bu durum, siyah beyaz fotoğrafların daha eski ve sanki zamanın öncesinden gelmiş gibi görünmesini sağlar. Piksel piksel görünen görüntü ile kumlu bir fotoğraf elde edilir. Güzel bir görüntü oluşturmak sadece piksele bağlı değildir, bazen özellikle tercih edilen bu görüntüler daha yumuşak fotoğraflar elde edilmesini sağlar.

Hareket Hissinin Flu Görüntü Oluşturması

Kapalı alanlarda hareketli konular fotoğraflandığında net görüntüler yakalanamayabilir. Doğru fotoğraf için ekstra ışık kaynağına ihtiyaç duyulur. Uzun pozlama insan fotoğraflarında daha flu görüntülerle farklı bir etki oluşturulur.

Görüntü Düzenleme Programlarının Kullanımı

Kural dışı özgün fotoğraflarda görüntü düzenleme programları daha fazla kullanılır. Bu programlarla birçok fotoğraf bir araya getirilebilir, fotoğrafta farklı bir etki yaratılabilir. Fotoğrafların asılları yedeklenip birçok deneme yapılarak görüntülerle oynanabilir. Görüntü düzenleme programları fotoğrafçıların oyun alanları gibidir.

ÖĞRENME BİRİMİ : KOMPOZİSYON KURALLARINA AYKIRI FOTOĞRAF

UYGULAMA ADI : Kompozisyon Kurallarına Aykırı Fotoğraf Çekimi

AMAÇ : Bilinçli olarak kompozisyon kurallarına aykırı fotoğraf çekimleri yapmak.

Aşağıdaki işlem basamaklarını dikkate alarak seçtiğiniz bir konu için görsel estetik ve kompozisyon kurallarına aykırı fotoğraf çekimi yapınız.

Araç Gereç

1. Fotoğraf makinesi
2. Objektif
3. Tripod
4. Bilgisayar

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyararak araç gerecinizi hazırlayınız.
2. Çekim yapacağınız konuyu (iç veya dış mekân, nesne, insan vb.) belirleyiniz.
3. Çekimde kullanmak istediğiniz görsel estetik öğeleri belirleyiniz.
4. Belirlenen konuda verilmek istenen mesajın fotoğrafa nasıl aktarılması gerektiğini planlayınız.
5. Çekim yapacağınız kompozisyonu oluşturunuz.
6. Bilinçli olarak ve konuya uygun bir şekilde kompozisyon kurallarının dışına çıkarak fotoğraf çekiminizi yapınız.
7. Çekimler sırasında belirlediğiniz konunun doğru anlatıldığından emin olana kadar çekim yapmaya devam ediniz.
8. Fotoğraf çekimi bittikten sonra fotoğraf makinesini kapatıp hafıza kartını çıkarınız. Fotoğrafları bilgisayara aktarınız.
9. Çektiğiniz fotoğrafları sınıfta yorumlayarak fotoğrafların değerlendirmesini yapınız.
10. Fotoğraf çekimleriniz sırasında planlı ve disiplinli çalışmaya dikkat ediniz.
11. Fotoğraf çekimi bittikten sonra çekim sırasında oluşan dağınıklıkları toplayınız, çekim ortamını düzenli ve temiz bırakınız.

Değerlendirme

Uygulama çalışmanızın süresi öğretmeniniz tarafından belirlenecektir. Çalışmanız Ek 1'de verilen "2. Dereceli Puanlama Anahtarı"ndaki ölçütlere göre değerlendirilecektir. Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.

2. UYGULAMA

2.3. KOMPOZİSYON KURALLARINA AYKIRI FOTOĞRAFLARI YORUMLAMA

Renk, düşünce, korku ya da başka bir duygu gibi fotoğraftaki herhangi bir şeyin izleyenle iletişim kurması sonucu o fotoğraf anlam kazanır. İyi fotoğraf insanı bir yerden yakalayan, duygu uyandıran fotoğraftır. Fotoğraf sanatçısı çektiği fotoğrafı biçimsel öğelerle anlamlandırarak belirli bir kural ile izleyiciye sunar. Kompozisyon kurallarına aykırı fotoğraflar yorumlanırken izleyici fotoğrafı kendi algı süzgecinden geçirerek anlamlandırır. İzleyicilerin algılarını etkileyen bazı etmenler vardır.

Fotoğrafın Boyutları, Sunuluş Yeri, Biçimi ve Zamanı: Farklı sunulan fotoğraflar algıyı etkileyerek izleyicinin fotoğrafa bakış açısını değiştirir ve mesajın iletilmesinde önemli rol oynar. Fotoğraf sunumlarında görsel mesajı destekleyen açıklama ve müzikler izleyiciyi belirli bir bakış yönüne yönlendirilir. Aynı fotoğrafın bir dergi kapağında veya sergi salonunda sunulması ya da fotoğrafın büyüklüğü gibi etmenler de algıyı etkiler.

Toplumsal ve Kültürel Değerler: Her toplumun kendine has toplumsal ve kültürel değerleri vardır. Fotoğraf izleyicisi, sahip olduğu bu değerler çerçevesinde baktığı fotoğrafı değerlendirir. Bu nedenle toplumsal içerikli fotoğrafların dâhil olduğu kültürel ve toplumsal yapı içinde değerlendirilmesi ve fotoğraftaki mesajın bu kapsamda algılanması gerekir.

Bireysel Algı: Fotoğraf izleyicisi, biçimsel öğelerle şekillendirilmiş fotoğrafın içeriğini kendi kişisel algısıyla bir anlama ulaştırır. Her izleyici baktığı fotoğrafa kendince farklı anlamlar yükler. Çünkü anlamlandırma, izleyicinin bilinç ve yaşantısına bağlı olarak değişiklik gösterir. Bu süreçte bireyden bireye farklılık gösteren; duyular, deneyim ve bilgi birikiminin etkisi ile şekillenen “bireysel algı” devreye girer. Bireysel algıyı etkileyen birçok faktör bulunur: yaşanılan koşullar, çevre, psikolojik etkiler...

Fotoğrafın Çağdaş Sanat Olarak Değerlendirilmesi: Dijital çağ fotoğrafları üzerinde çok farklı uygulamalarla farklı etkiler oluşturulmaktadır. Analog makinelerle çekilen görsellerde de artık fotoğraf işleme yazılımları ve deneysel teknikler ile daha özgür ve farklı etkiler yaratmak mümkündür. Fotoğrafa eklenen hayal gücü sanatın yaratıcı hâli olarak düşünülebilir. Doğal ya da düz fotoğraflar günlük hayatın bir parçası olmuştur. Hayatı boyunca fotoğrafı çekilmeyen insan neredeyse yok denilecek kadar azdır. Herkesin kullanım alanında olan fotoğraflarda fark yaratmak için fotoğrafçıların daha fazla çaba sarf etmeleri ve kendi anlatım dillerini oluşturarak fotoğraflarını diğer görüntülerden ayırmaları gerekmektedir. Bu düşünce beraberinde zorlukları getirirse de yeni oluşumların önünü açmıştır.

BİLGİ KUTUSU

Bir şeyi tam olarak anlayabilmek için sorgulamak, eleştirmek ve analiz etmek gerekir.

Her zaman düzen arayan insan zihni kurallara aykırı fotoğraflarda da bir düzen aramaktadır. Bazı görüntüler izleyiciye karmaşık gibi gelse de o görüntülerin belli bir bütünlük içinde ve düzenle oluşturulduğu unutulmamalıdır. Kurallara aykırı fotoğraflarda kasıtlı olarak izleyiciden bir şeyler gizleme, konunun herhangi bir şeye benzetilmesi durumu veya soyut düşünce vardır. Bazı sanat eserlerine saatlerce bakıldığında dahi izleyicisinde uyandırdığı “Burada ne anlatılmak istenmiş?” hissi, kural dışı fotoğraflarda da bulunmaktadır. Gizem duygusu bu tarz fotoğrafların değerli bir aracı olabilir. Bu fotoğraflar izleyicinin zihninde daha fazla soru oluşturur, pek çok ayrıntının fark edilmesini sağlar.

Kompozisyon Kurallarına Aykırı Fotoğrafların Okunması: Kompozisyon kurallarına uymayan, “aykırı fotoğraf” denen fotoğraflar yorumlanırken tıpkı kompozisyon kurallarına uygun çekilmiş fotoğraflarda olduğu gibi “fotoğraf okuma” yöntemine başvurulur. Fotoğrafların yorumlanmasında kullanılan bu yöntem farklı şekillerde yapılır.

“Teknik okuma”da değerlendirilen hususlar:

- Fotoğraf makinesi türü (analog veya sayısal)
- Objektif çeşitleri
- Çekimde kullanılan teknikler
- Diyafram, enstantane, ISO değerleri
- Flaş ya da yardımcı ışık kaynakları
- Fotoğrafın netliği
- Fotoğrafın kadraj düzgünlüğü
- Fotoğraftaki ışığın kullanılış durumu (az ya da çok oluşu, yönü, sayısı, doğal ya da yapay olması vb.)
- Fotoğrafın boyutları, sunulduğu yeri, biçimi ve zamanı

“Estetik / içerik okuma”da değerlendirilen hususlar:

- Fotoğrafın konusu
- Fotoğrafın ilgi merkezi
- Kullanılan biçimsel, estetik öge ve ilkeler
- Noktasal, çizgisel ve lekesele ögeler
- Denge
- Zıtlık, kuram, egemenlik, hiyerarşi gibi unsurlar
- Ön ve arka plan ilişkisi
- Fotoğrafçı hakkında bilgi
- Fotoğrafta verilmek istenen mesaj
- Fotoğrafın mesaja / konuya etkisi
- Biçimsel öğelerin mesaja etkisi
- Kullanılan renklerin etkisi
- Toplumsal ve kültürel değerlerin etkisi
- Bireysel algı farklılıkları

2.3.1. Kompozisyon Kurallarına Aykırı Fotoğraf Yorumlamaları

Görsel 2.87: Yansımada resimsel etki

Görsel 2.87’de zeminden yansıyan insan görüntüleri yağmur sonrası çekilmiş yansıma gibi görünmektedir. Fotoğrafta havanın hâlâ soğuk ve mekânın işlek bir yaya yolu olduğu anlaşılmaktadır. Fotoğraf sonbahar ya da kış aylarından birinde çekilmiş izlenimi vermekte. Renkleri ve görünen dokusu ile arka plandaki bina ise tarihî bir izlenim yaratmaktadır. Görüntüdeki renkler oldukça canlı, renk uyumu da yerindedir.

Yansımadan dolayı fotoğrafta insan yüzlerinin seçilememesi fotoğrafa resimsel bir etki vermektedir. Fotoğraf bir ressamın elinden çıkan soyut bir görüntü etkisi bırakıyor. Fotoğrafçı eserinde insan yüzlerini göstermek istemediğinden netsizlikle bu etkiyi sağlamıştır. Fotoğrafta insan hayatından geçip giden tanıdık olmayan yüzler, sıradan silüetler yansıtılmak istenmiştir. Bu durum izleyicide merak uyandırmanın yanı sıra huzur veren bir dinginlik sağlamaktadır. Fotoğraftaki silüetlerin her biri için ayrı hikâyeler oluşturulabilir ancak asıl konu yağmurdur. Yağmurda oluşan, çoğu zaman dikkat çekmeyen bu silüetler insan zihninde yarımsamalar oluşturmaktadır.

Görsel 2.88: Işık

Görsel 2.88'deki fotoğrafta göze ilk çarpan patlama şeklinde görünen ışık kaynağıdır. Işık kaynağına doğru gidiş, mitolojik bir yeri ya da ölüm anında görüldüğüne inanılan beyaz ışık kavramlarını çağrıştırmaktadır.

İç ve dış mekân ışık dengesi birçok fotoğrafta istenmeyen sonuçlar ortaya çıkarırken bu fotoğrafta bilinçli olarak seçilmiş ve ışık patlaması artırılmış gibi durmaktadır. Fotoğrafta duvarlardan çok ışık ön plana çıkmıştır. Bu durum fotoğraftaki diğer detayları bir kenara bırakarak kişiyi ışığa uzun süre bakmaya ve düşünmeye yöneltmektedir.

Mağara çıkışını da andıran bu görüntü insanoğlunun mağaradan medeniyete ya da kendi korunaklı alanından gün yüzüne çıkması olarak da değerlendirilebilir. Işığa doğru olan iki giriş ise başkalarının da yaşam alanı olduğunu anlatıyor olabilir.

FOTOĞRAF YORUMLAMA

Görsel 2.89: Kurgusal fotoğraf

Görsel 2.89'daki fotoğrafta günlük hayatta sıklıkla görülen objelerin fotoğrafçı tarafından bir kurguya dayandırılarak anlamının ötesinde sunulduğu görülmektedir. Fotoğraftaki brokoli bir ağaç görüntüsüne büründürülmüş ve oyuncak dinazorlar etrafına konularak sanki gerçek hayatta hâlâ var oldukları düşündürülmeye çalışılmıştır. Fonda kullanılan yeşil ton ormanın devamlılığı niteliğinde olup fotoğraftaki ışık ve renkler birbiri ile uyumlu ve doğru kullanılmıştır. Fotoğrafta manuel manipülasyon yani kurgulama tekniği kullanılmış. Fotoğrafçı tüm koşulları kendisi oluşturmuş, gün ışığı kullanmış ve hayattan bir kare yaratmıştır.

Fotoğrafçı izleyicisine bir çocuğun oyun alanını anlık yansıtmış olabilir. Yetişkinlerin simgeleştirmeye çalıştığı nesnelere, yükledikleri yeni anlamlarla çocukların gözünde bambaşka bir hâle bürünebiliyor. Fotoğraf, çocukların hayal dünyalarının zenginliğini ortaya koymaktadır. Sıradan bir nesnenin sanatsal sunumuna bir örnektir.

FOTOĞRAF YORUMLAMA

Görsel 2.90: Manipülasyon tekniği ile oluşturulmuş fotoğraf

Görsel 2.90'daki fotoğrafta fotoğraf makinesini tek yöne doğru sallama, rastgele sallama ve manipülasyon teknikleri bir arada kullanılmıştır. Fotoğrafta görünen şehir manzarasına sadık kalabilmek için öncelikle uzun pozlama ile gece fotoğrafı elde eden fotoğrafçı, aynı yerden aşağı doğru sallama ve rastgele sallama teknikleri ile birkaç fotoğraf çekmiştir. Çekimden sonra görüntü düzenleme programında maskeleyme tekniği ile görüntüleri üst üste birleştirerek tek fotoğraf elde etmiştir.

Fotoğrafa ilk bakışta sanki normal bir gece fotoğrafı izlenimi yaratılmak istenmiştir. Fakat fotoğraftaki ışıkların yoğunluğu -özellikle gece görüntüsünde bile gökyüzünde görülmeyen bu ışıklar- izleyiciye bu fotoğrafta farklı tekniklerin var olduğunu göstermektedir.

Farklı tekniklerin bir arada kullanılması çoğunlukla fotoğrafta karmaşaya yol açar. Ancak burada fotoğrafçının her şeyi karında yapması ile görüntüler dengeli bir fotoğrafa dönüşmüştür. Hem masalsı hem de gerçek bir görüntü aynı fotoğrafın içinde sunulmuştur. Aynı zamanda ışığın renkleri fotoğrafta resimsel bir etki yaratmaktadır. Soyut, deneysel, gerçeküstü bir fotoğraf örneğidir.

FOTOĞRAF YORUMLAMA

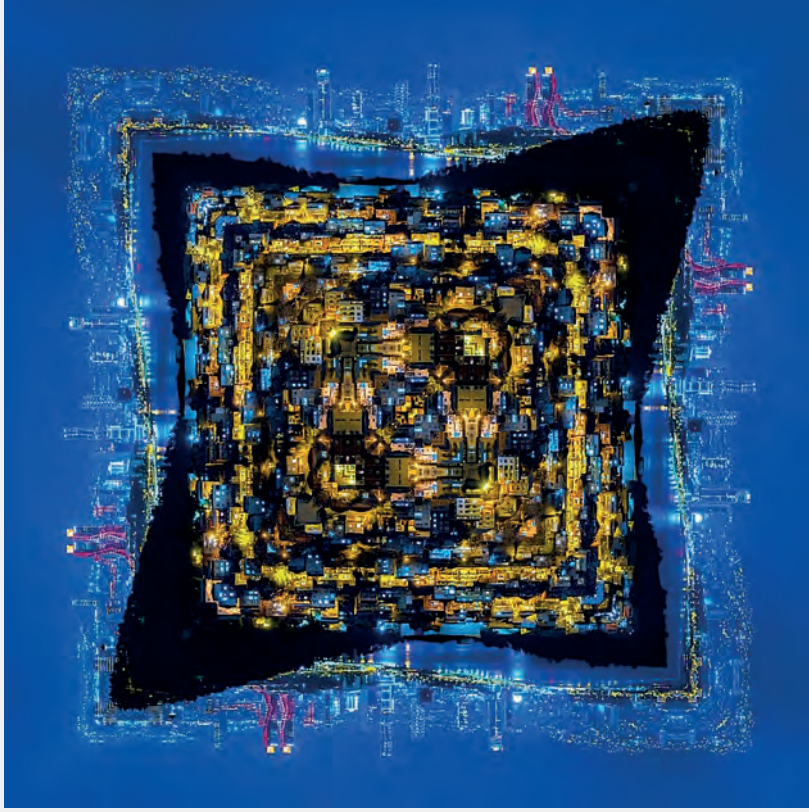
Görsel 2.91: Soyut hava fotoğrafı

Görsel 2.91'deki görüntü ilk bakışta su dalgaları gibi algılanıyor. Fakat dikkatle incelendiğinde görünenin su değil, kum taneleri olduğu anlaşılıyor. Fotoğrafta doğal ortamda yan yana gelmeyeceği düşünülen renkler bir arada kullanılmış. Mavi, sarı, beyaz tonlar sanki bir ressamın fırça darbeleri gibi durmakta. Görüntü detay fotoğrafı da olabilir. Özellikle sol ve sağ tarafta yer alan sarılıklar, güneşin o yüzeylere vurduğu ve bazı alanları es geçtiği izlenimi yaratmaktadır. Fotoğraf adından anlaşıldığı üzere konu, havadan fotoğraflanmıştır. Kum fırtınası sırasında çekilen bu fotoğraf soyut bir görüntü oluşturmuştur. Çöldeki dalgalar soyut fotoğraf örneklerinden biridir.

Doğanın insana sunduklarının en güzel yansımalarından biri olan bu fotoğraf, günlük hayatta görünen alanlara farklı açıdan ve daha dikkatli bakmanın sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Fotoğraf, kuş bakışı ile havadan çekilmiş. Kum taneleri, kahverengi dışında başka renklerin de birçok tonunu içinde barındırmaktadır. Fotoğrafın netlik merkezi doğru ayarlanarak her yer net çekilmiştir ve zone sistemine göre renk tonlarının ayrımı yapılabilmektedir. Fotoğrafta doğanın kusursuzluğu, teknik olarak da kusursuz aktarılmıştır.

FOTOĞRAF YORUMLAMA

FOTOĞRAF
İNCELEMESİ
SANATÇI YORUMU

Görsel 2.92: “Dijital çalışma” Kıvanç ŞEN

Fotoğraf aracılığı ile insan bazen duygu ve düşüncelerini aktarmada fotoğrafın gerçekliğinden sıyrılarak tamamen fantastik (gerçekte var olmayan) durumlar ile kendini ifade etme ihtiyacı duyar. Bu gibi durumlarda yine fotoğraftan yola çıkılarak duygu ve düşünceler günümüz teknolojisi sayesinde ifade edilir. “Labirent” fotoğrafında olduğu gibi fotoğraf temelli olan bu gerçeküstü ifade biçiminde anlatılmak istenen mesajın ön plana atılması ve bunun görsel sanatların çağdaş sanat ifade biçimleri ile oluşturulması önemlidir. Klasik kompozisyon ya da herhangi bir anlatım diline sahip kompozisyon çeşitleri bir kenara bırakılabilir. Burada tamamen metaforik bağlamdaki içerik önem kazanmaktadır. Labirent isimli fotoğraf, kare formattan oluşmakta ve her köşesinin yine kendine çıkması ile kısır bir döngünün yaşandığını ifade etmektedir. Labirent düzen içindeki düzensizliği, karmaşayı, kendisinin farklı bir yüzü aynı zamanda bir tekrarı ile karşılaşmayı göstermektedir. Hayatın kaosu, çok boyutluluğu labirentin karanlık koridorlarında yeniden hayat bulur. Fotoğraf, aynı nesnelerin kendi içindeki döngüsel hareketleri ile paralel evren felsefesine de atıfta bulunmaktadır. Anlatımdaki görsel düzenlemeyi güçlendirmek için dış çerçevede mavi tonlar, içeride de mavinin kontrastı ve sıcak renk olan sarı kullanılmıştır. Böylece izleyici fotoğraf ile yüz yüze geldiğinde öncelikle merkeze oradan da dışarıya odaklanır. Fotoğrafta kompozisyon öğeleri bir araya getirilirken önemli olan unsur, bu öğelerin yerleşiminden önce anlatılmak istenen hikâyenin bütün olarak düşünülüp tasarlanması ve düzenlemenin içeriğe uygun yapılmasıdır. Bu türden düzenlemelerde fotografik kompozisyon kuralları göz ardı edilebilir fakat grafik ve görsel düzenleme öğeleri bir arada düşünülerek tasarım süreci tamamlanmalıdır.

Fotoğraf Sanatçısı Kıvanç ŞEN

FOTOĞRAF İNCELEMESİ SANATÇI YORUMU

Görsel 2.93: “Hayal Meyal Çocukluğum” Zekiye SAYAR

Fotoğraf ait olduğu mekân ve zamana ayrıca çocukluğa dair izler taşımaktadır. Fotoğraf siyah beyaz tercih edilmiştir. Bu fotoğrafta, siyah ve beyaz keskin detayların yanında gri detaylar da bulunmaktadır. Gri detay ve gölgeler kompozisyona dâhil edilerek fotoğraftaki anlam zenginleştirilmiştir. “Hayal Meyal Çocukluğum” fotoğrafının siyah beyaz çekilmesinin nedenleri şunlardır:

- Fotoğrafın renkli olması hâlinde fotoğrafa doğanın yeşil detayı hâkim olacak ve mekânın ışık-gölge etkisi kargaşaya yol açacaktır. Bu kargaşa ve renk baskınlığı azaltılarak duygu zenginliği artırılmak istenmiştir.
- Konuda anlatılmak istenen aslında geçmişe duyulan özlemdir.

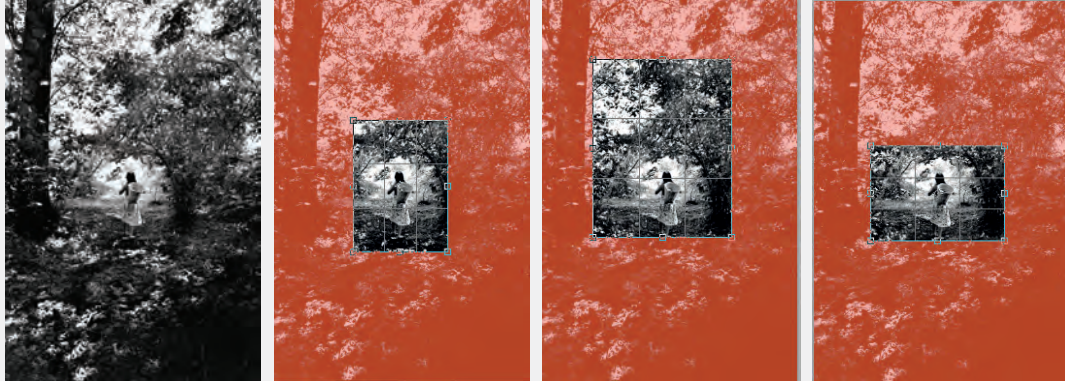
FOTOĞRAF İNCELEMESİ SANATÇI YORUMU

Fotoğraftaki Kadrajı Yorumlama: Sanat, kişilerin duygu ve düşüncelerini aktarması için bir araçtır. “Hayal Meyal Çocukluğum” fotoğrafı, fotoğrafçının kendi çocukluğu ile ilgili düşlerini anlatmaktadır. Fotoğrafta farklı kadraj oluşturularak izleyiciye farklı duygu aktarımı sağlanabilir:

Kadraj 1’de dikey kadraj seçilerek ağırlık merkezine sepetli çocuk yerleştirilmiştir. Mekân konu içinde kısıtlanarak ağaç formuyla yapay bir kadraj meydana getirilmiştir.

Kadraj 2’de dikey kadraj seçilerek ağırlık merkezine sepetli çocuk ve yol detayları yerleştirilmiştir. Bu kadrajda mekân anlatımı daha geniştir. Çocuk ve mekân birlikte ele alınarak ağaç formu ile yapay kadraj oluşturulmuştur.

Kadraj 3’te yatay kadraj tercih edilmiştir. Yatay kadrajda göz aksı yukarıdan aşağıya değil, yatayda orta noktaya doğrudur. Bu durumda sepetli çocuk ve mekân eşit olarak ağırlık noktasını oluşturmaktadır.

Fotoğraftaki kadraj

Kadraj çalışması 1

Kadraj çalışması 2

Kadraj çalışması 3

Görsel 2.94: Fotoğrafın farklı kadrajlarla anlatımı

Fotoğraftaki kadrajda ise fotoğrafa ilk bakıldığında sepetli çocuk mekânla birlikte ağırlık merkezindedir. Kadraj içine mekân geniş alınarak farklı bir anlatım tercih edilmiştir. Mekânda ışık ve gölge kullanılarak üç boyutlu atmosfer yaratılmak istenmiştir. Tüm bu anlatımlar (çocuğun sırtındaki sepet, doğa, ışık ve gölge) hayal meyal çocuklukta düşleri ifade etmektedir. Sol tarafta bulunan büyük ağacın varlığı ve net bir görüntü olması mekânı somutlaştırmış, bir yerlerde o yaşamın varlığını sürdürdüğü anlatılmak istenmiştir.

Fotoğraf Sanatçısı Zekiye SAYAR

FOTOĞRAF İNCELEMESİ SANATÇI YORUMU

Bir Misafirliğe Gitsem

Bir misafirliğe gitsem
Bana temiz bir yatak yapsalar
Her şeyi, adımlı bile unutup, Uyusam...
Kalktığımda yatağım hâlâ lavanta koksa
Kekikli zeytinli bir kahvaltı hazırlasalar
Nerede olduğumu hatırlamasam
Hatta adımlı bile unutsam...

Melih Cevdet Anday

Fotoğrafta anlatım dilini güçlendirmek, izleyiciye duygu yoğunluğunu aktarmak için ikili veya üçlü sunumlar yapılabilir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta fotoğrafların birbirini tamamlayan bir anlatım içermeleri ve teknik olarak aynı fotoğraf türünde çekilmiş olmalarıdır.

“Yatak” isimli fotoğrafların üçü de ters ışıkta çekilmiş, konu kontrastı aynı türden fotoğraflardır. Işık, mekânın üzerinde fazla pozlamaya neden olduğundan fotoğrafların bazı kısımlarında aşırı beyaz alanlar oluşmuştur. Buna rağmen bazı alanlar az pozlama nedeniyle karanlıkta kalmıştır. Üç fotoğraf için de geçerli olan bu durum fotoğraflarda çocukluk ile yaşanan zaman arasındaki farkı ifade etmek için kullanılmıştır.

Fotoğrafta kompozisyon oluşturulurken göz aksı orta noktalara doğru kaydırılmak istenmiştir. Bunun için ilk olarak yatay kadraj kullanılmıştır. Kadrajda mekândaki detayların bazıları yarım bırakılarak konuya dâhil edilmiş ve anlatılmak istenen hikâyeye zenginleştirilmiştir. Ayrıca yarım bırakılan objelerin kullanımıyla Melih Cevdet Anday’ın şiirindeki “Her şeyi adımlı bile unutup, Uyusam...” dizesine gönderme yapılmıştır.

Görsel 2.95: “Yatak” Zekiye SAYAR

Fotoğrafın anlatımında konu ile ilgili bir şiir kullanılmıştır. Bu şiir fotoğrafın anlatımını daha dar bir kalıba sokmaktadır. Amaç, dikkati şiire kaydırarak tüm izleyicileri o noktada buluşturmadır.

Fotoğrafta anlatılmak istenen Melih Cevdet Anday’ın da belirttiği gibi çocukluk yıllarına özeldir. İnsan hafızası önce kokuyu, daha sonra görüntüyü hatırlar. Şiirde de yatağın lavanta kokusu şairi çocukluğuna kadar götürmektedir.

Fotoğraf Sanatçısı Zekiye SAYAR

FOTOĞRAF
İNCELEMESİ
SANATÇI YORUMU

Görsel 2.96: “Martılar” Dr. Osman ÖNDER

Martılar isimli fotoğraf, sanatçısından izler taşımakla birlikte aynı zamanda farklı tekniklerin kullanımı ile ön plana çıkmaktadır. Özellikle netsiz görüntü fotoğrafa resimsi bir özellik katmakta, izleyicide izlenimci (emprestyonist) bir etki bırakmaktadır.

Fotoğraf, Dr. Osman ÖNDER'in doğa yorumunu barındırır. Doğanın ayrıntılarına bağlı kalmaksızın sanatçı kendi izlenimini, doğanın kendisinde uyandırdığı duyguları ifade etmektedir. Sanatçının doğa algısı, kendi içindeki naifliği, her canlının biricik oluşu ayrıntılardaki gizemle vurgulanmaktadır. Martıların hareketindeki zarafet ise insanda özgürlük duygusu uyandırmaktadır.

Fotoğraf dilinde tüm bu anlatımları gerçekleştirmek için fotoğrafın teknik dilinin tam yorumlanması ve kadraja oturtulması gerekir. Sanatçı Dr. Osman ÖNDER, fotoğrafın teknik dilini iyi kullanan, renk ve genel kompozisyona dikkat eden bir sanat anlayışına sahiptir. “Martılar” çalışması da tekniğin mükemmel kullanılması sonucu ortaya çıkmıştır. Özellikle düşük enstantane hızı kullanımı bu konuda etkili olmuştur. Enstantane hızının düşük kullanılmasıyla perde uzun süre açık kalmış, bu süre içinde martı uçuşlarıyla fotoğrafa istenen etki yani hareket duygusu verilmiştir. Sadece enstantane hızının açık kalması yeterli olmamış, pan etkisi (Hareket eden objenin düşük enstantane hızında fotoğraf makinesi ile birlikte takip edilerek çekilmesi.) ve zoom in-zoom out teknikleri kullanmıştır. Çekim sırasında 300 mm değişken odaklı objektif kullanılmış, zoom in-zoom out tekniği için objektifin hareket kolu 200 mm'ye yaklaştırılıp uzaklaştırılarak farklı bir yöntem denenmiştir. Bu işlemler için aynı zamanda fotoğraf makinesi aşağı ve yukarı hareket ettirilmiştir. Fotoğrafta bu tekniklerin aynı kadraj içinde oluşturulabilmesi için makinenin sürekli çekim modunda olması yani çekimin seriye alınması gerekir.

Fotoğraf Sanatçısı Zekiye SAYAR

3. UYGULAMA

ÖĞRENME BİRİMİ : KOMPOZİSYON KURALLARINA AYKIRI FOTOĞRAF

UYGULAMA ADI : Fotoğraf Yorumlama

AMAÇ : Fotoğrafı teknik açıdan ve içerik açısından yorumlayarak fotoğraf okuma yapmak.

Görsel 2.97’de verilen fotoğrafı, aşağıda verilen teknik ve içerik inceleme sorularından fotoğrafa uygun olanları seçerek yorumlayınız. Yorumlarınızı sunum hâline getiriniz.

Araç Gereç

1. Bilgisayar

Görsel 2.97: Örnek fotoğraf

Teknik İnceleme

1. Fotoğraf hangi teknik ile çekilmiş olabilir?
2. Fotoğraf hangi objektif ya da objektif çeşitleri ile çekilmiş olabilir?
3. Fotoğrafın diyafram, enstantane, ISO, beyaz dengesi (white balance) tahmini ayarları nelerdir?
4. Fotoğrafta doğal ışık mı yoksa yapay ışık mı tercih edilmiştir?
5. Fotoğraf çekilirken kullanılan yardımcı ekipman var mıdır?
6. Fotoğrafta alan derinliği kullanılmış mıdır?

Estetik ve İçerik İncelemesi

1. Fotoğrafın konusu nedir?
2. Fotoğrafın bir başlığı var mı?
3. Fotoğraf nerede ve ne zaman çekilmiştir?

4. Fotoğraf günün hangi saatinde çekilmiş olabilir?
5. Fotoğraftaki ipuçları nelerdir?
6. Fotoğraf ilginç bir içeriğe sahip mi?
7. Fotoğrafta tanıdık nesne, mekân ya da isim var mı?
8. Fotoğrafın ilgi merkezi nerededir?
9. Fotoğrafta dikkatinizi çeken ilk şey nedir? İlgi merkezi yeterli midir?
10. Fotoğrafta kullanılan kompozisyon öğeleri nelerdir? Bu öğeler hangi ilkelere göre düzenlenmiştir?
11. Fotoğrafta biçimler (formlar) nasıl kullanılmış?
12. Nesne, insan, biçim, doku gibi tekrar eden öğelere yer verilmiş mi?
13. Dikkati bir noktaya çekmek için yönlendirme çizgileri kullanılmış mı?
14. Fotoğrafta insan, hayvan gibi canlı figürler var mı? Varsa bu figürlerin duruşları nasıl, bakış yönleri fotoğraf karesinin hangi noktasına yönelmiş? Dikkati başka nesne ya da figürlere yöneltiyor mu?
15. Fotoğrafta hareket, ışık ya da duygu ön plana çıkmış mı?
16. Dengeleme nesneleri kullanılmış mı?
17. Fotoğraf genel renk kompozisyonlarına uyumlu mu?
18. Nesne ya da figürlerin kadraja yerleşimi 1/3 kuralına uygun mu?
19. Fotoğrafın kompozisyonu dengeli mi?
20. Kompozisyonda klasik ya da modern yaklaşımdan hangisi kullanılmış?
21. Zıtlık, kuram, egemenlik, hiyerarşi gibi unsurlar kompozisyonda kullanılmış mı?
22. Fotoğrafta ön ve arka plan ilişkisi nasıl sağlanmış?
23. Sizce fotoğrafta estetik hatalar var mı?
24. Fotoğrafta verilmek istenen mesaj nedir?
25. Bu fotoğraf size neler düşündürdü, sizde nasıl bir etki bıraktı?

3. UYGULAMA

Değerlendirme

Uygulama çalışmanızın süresi öğretmeniniz tarafından belirlenecektir. Çalışmanız Ek 1'de verilen "3. Kontrol Listesi"ndeki ölçütlere göre değerlendirilecektir. Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.

A) Aşağıdaki cümlelerde (...) ile boş bırakılan alanlara verilen bilgiler doğru ise “D”, yanlış ise “Y” yazınız.

1. (...) Fotoğrafta farklı olabilmek, sıradanlıktan uzaklaşabilmek için kompozisyon kurallarına mutlaka uyulmalıdır.
2. (...) Sanat sadece belirli kurallara uygun olarak yapılır.
3. (...) Başarılı fotoğraflar elde etmek için deklanşöre doğru zamanda basmak önemlidir.
4. (...) Fotoğraf makinesini sallama tekniği, zoom objektifle odak değiştirilerek yapılır.
5. (...) Fotoğrafın anlamlandırma süreci izleyicinin bilinç ve yaşantı niteliğine bağlı olarak değişiklik gösterir.
6. (...) Toplumsal içerikli fotoğraflar toplumların kültürel yapısı içinde değerlendirilir.

B) Aşağıda verilen cümlelerde yer alan boşlukları kutu içindeki ifadelerden uygun olan ile doldurunuz.

gren	estetik	fizyogram
kadraj	özgün	manipüle

7. Makinenin ISO ayarı artırılarak kumlu etki fazlaştırdığında fotoğraflarda elde edilir.
8. Kurallara aykırı fotoğraflar açıdan değerli fotoğraflar olabilir.
9. Fotoğraf görünenin bire bir kopyası değil edilmiş hâlidir.
10. Işığın makineye doğru yönlendirilerek hareket ettirilmesi ile görüntü elde etmeye tekniği denir.
11. Fotoğrafta..... olabilmek için kompozisyon kuralları bilinmelidir.

C) Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyarak doğru cevabı işaretleyiniz.

- 12. Man Ray tarafından geliştirilen nesnelerin fotoğraf kâğıdı üzerine yerleştirilmesi ile oluşturulan görüntü tekniği aşağıdakilerden hangisidir?**

- A) Fizyogram
- B) Fotogram
- C) Infrared fotoğraf
- D) Kompozit fotoğraf
- E) Storyboard

13. Fotoğraflarda nesnelerin daha minyatür görüldüğü, özel objektif ile çekilen aykırı fotoğraf tekniği aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tilt-shift
- B) Fotomontaj
- C) Pictorializm
- D) Soyut dışa vurumculuk
- E) Pop art

14. Hareketli konuların birbirini takip eden fotoğraf karelerinde görüntülediği teknik aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Çoklu pozlama
- B) Işıkla sıvama
- C) Stroboskopik flaşla çekim
- D) Storyboard fotoğraflar
- E) Zoom in-zoom out

15. İnsan gözünün göremediği ışınların fotoğraf makinesi ve objektif yardımı ile uzun pozlamalar sonucu görüntülediği fotoğraf tekniği aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Çoklu pozlama
- B) Infrared fotoğraf
- C) Storyboard fotoğraflar
- D) Yansıma fotoğrafı
- E) Zoom in-zoom out

D) Aşağıda verilen soruların cevaplarını boş bırakılan yerlere yazınız.

16. Bokeh fotoğraf nedir?

.....

.....

.....

17. Agrandizör nedir?

.....

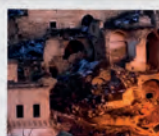
.....

.....

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

FOTOĞRAFTA KADRAJ

3. ÖĞRENME BİRİMİ

KONULAR

- 3.1. ÇEKİM SIRASINDA KADRAJ YAPMA
- 3.2. FOTOĞRAF ÜZERİNDE KADRAJ YAPMA

TEMEL KAVRAMLAR

- Kadraj
- Yatay kadraj
- Dikey kadraj
- Kare kadraj

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

- Konunun kadraja düzgün yerleştirilmesinin önemi
- Fotoğrafta kadraj çeşitleri
- Fotoğrafta kadraj seçiminin önemi
- Çekim sırasında kadraj yapabilme
- Fotoğraf üzerinde kadrajı belirleyebilme
- Ana öge ve yardımcı ögelerin kadraja yerleşimi

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Fotoğrafta çerçeve denince aklınıza ne geliyor?
2. Fotoğraf çekiminde dikkat edilmesi gereken unsurlar nelerdir?
3. Fotoğraf çekeceğiniz alanda olması gereken nesnelere hangi kurallara göre belirliyorsunuz? Örneklendirerek açıklayınız.

Fotoğraf teknolojisi, dijital fotoğrafın başladığı tarihten itibaren fotoğrafın üretimi ve kullanımı alanında çeşitli olanaklar sunmaktadır. İlk fotoğraftan bu yana fotoğrafta değişmeyen tek şey, fotoğrafçının konuyu kendi bakış açısıyla anlatmasıdır. Bunun için fotoğrafçı konudan seçtiği öğelerin fotoğrafının içinde olup olmasına karar verir ve istediği görüntüyü oluşturur. Fotoğrafta bu durum kadraj veya çerçeveleme olarak adlandırılır (Görsel 3.1).

Kadraj, fotoğrafçının analog fotoğraf makinelerinde filmin üzerine, dijital fotoğraf makinelerinde ise sensör üzerine oluşturduğu görüntüde bulunmasını istediği öğeleri seçme işlemidir. Fotoğrafta kadraj fotoğrafçının konu ile ilgili kendi bakış açısını yansıtarak vizörden görünen görüntüyü ayırıştırmasıdır.

Fotoğrafi oluşturan önemli unsurlar; ışık, konu, kompozisyon ve tekniktir. Teknik unsurlar (fotoğraf makinesi, objektif, yardımcı ekipman vb.) bir kenara bırakılırsa fotoğrafta iyi bir görüntü elde edilebilmesi ışık, konu ve kompozisyona bağlıdır. Kadraj tüm bunlarla yakından ilgilidir. “Fotoğraf karesi” de denilen çerçeve içine sığdırılan görüntü, kompozisyon öge ve kurallarına göre düzenlenmelidir.

Vizörde görülen görüntü kadar bu görüntünün nasıl gösterildiği de önemlidir. Fotoğrafçı, etrafında gördüğü her şeyi çekmeden önce ayıklar ve seçer. Fotoğrafi çekilecek konunun seçilmesi, ayıklanması ve düzenlenmesiyle oluşan kadraj, çerçeve içinde izleyicinin ilgisini çekecek hâle getirilmelidir. Kadraj fotoğraftaki vurgunun en önemli ögesidir. Kompozisyonla doğrudan bağlantılıdır. Kompozisyonda uygulanan kurallar kadraj için de geçerlidir.

Fotoğrafçının kişisel bakış açısını çerçevelediği ve konuyu en iyi şekilde izleyiciye aktarmak için kullandığı yol, kadrajlamadır. Kadraj izleyicilere fotoğrafçının konuyla ilgili düşünce, yorum ve sanatsal bakış açısı hakkında bilgi verir. İzleyicilerin fotoğrafçı ve eserleri hakkında fikir sahibi olmalarını sağlar. Bu nedenle kadraj fotoğrafçının sorumluluğundadır.

İlk fotoğrafı kaydetmeyi başaran Joseph Nicephore Niepce (Cozef Nicefor Nips) aynı zamanda dünyanın ilk kadrajlamasını da yapmıştır. 1826 yılından bu yana çekilen tüm fotoğraflar düşünüldüğünde milyonlarca fotoğraf karesi bulunmaktadır.

Kaydedilen ilk fotoğraftan bu yana çekilen tüm fotoğrafların ortak özelliği kadrajlarıdır. Fotoğraf var olanın bire bir yansımaları değil, gerçek görüntünün fotoğrafçı tarafından manipüle edilerek aktarılması istenen kesitin sunulmasıdır.

Bazı konular kurgulanarak çekilirken bazıları o anda oluşur. Fotoğrafçı, tıpkı analog fotoğraf makinesi kullanıyormuş gibi yani sadece 36 kare fotoğraf çekme hakkı varmışçasına konu, ışık,

SANATÇININ SÖZÜ

“İstenilen fotografik görüntünün oluşturulmasında sonsuz sayıda seçenek vardır. Bunların seçimi ise görüntüye bireysellik ve duygusal etki kazandırmaktadır.”

İHSAN DERMAN

Görsel 3.1: Eller ile kadraj yapma

kompozisyon ve kadrajını son derece titizlikle ayarlamalıdır. Böylelikle görüntüyü ayırıştırmanın önemini anlayabilir.

Fotoğrafçı hayatın içinden göstermek istediklerini seçerek kadrajında bunlara yer verir. Asıl konudan uzak olduğunu düşündüğü bir çok öğeyi ortadan kaldırarak kadraj dışında bırakır. Bazen de konu dışında olan bazı öğeleri fotoğrafta vermek istediği etkiye göre kadraja dâhil eder. Fotoğraf çekimi, fotoğrafçının isteğine bağlı olarak en doğru kadrajın seçilmesiyle gerçekleşir (Görsel 3.2, 3.3, 3.4).

Görsel 3.2: Fotoğrafta kadraj

Görsel 3.3: Kadrajın fotoğrafa etkisi

Görsel 3.4: Kadraj seçiminin fotoğrafa etkisi

3.1. ÇEKİM SIRASINDA KADRAJ YAPMA

Çekim sırasında kadraj yaparken öncelikle konunun ana öge ve ikincil öğelerinin konumu belirlenmeli, daha sonra arka plan gereksiz detaylardan arındırılmalıdır (Görsel 3.5). Çekim sırasında fotoğraf kadrajının doğru olarak belirlenmesindeki belli başlı etkenler şunlardır:

- Fotoğrafın çekilme nedeni
- Fotoğrafın kullanım yeri ve amacı
- Fotoğrafın konusu
- Vurgulanmak istenen öge veya öğeler
- Çekim ortamı ve ışık koşulları

Görsel 3.5: Çekim sırasında kadrajlama

Görsel 3.6: Altın orana uygun kadraj seçimi

Fotoğraf sanatında asıl olan, kadrajın çekim esnasında fotografik öğeler ve kompozisyon ilkelerine göre düzenlenmesidir (Görsel 3.6). Fotoğraf çekiminde deklanşöre basmadan önce bir an durup kadrajın gözden geçirilerek kontrol edilmesi fotoğrafçıya avantaj sağlar.

Fotoğrafta kadraj ayarı, kompozisyonda her şeyin yerli yerinde olmasını sağlamak için deklanşöre basmadan önce küçük hareketler yapmayı gerektirir. Örneğin fotoğraf çekerken bir adım geri çekilme, biraz sağa ya da sola kayma, ileriye yürüme, bakış açısını biraz aşağıdan veya daha yukarıdan olacak şekilde değiştirme gibi ya da değişken odaklı objektifler ile odak uzaklığı değiştirilerek ayarlamalar yapılabilir. Çekim sırasında yapılan bu ayarlamalar şunlardır:

- Kadraja alınması istenen nesne ya da figürlerin bir kısmının kesilmesini önleme
- Dikey ya da yatay çizgilerin fotoğraf karesinin kenarları ile uyumunu sağlama
- Gereksiz öğeleri kadrajdan çıkarma
- Kompozisyondaki renk ya da ton dengesini sağlama
- Yatay ya da dikey format belirleme

Konuda vurgulanmak istenen anlama ve görüntüdeki öğelerin konumlarına göre yatay ya da dikey kadraj yapılır. Fotoğraftaki çizgi, leke,

doku, hareket, figür vb. öğelerin konumları çekim sırasında doğru belirlenemezse yeni bir kadrajlama yapılmalıdır (Görsel 3.7).

Görsel 3.7: Fon ve konu uyumu

3.1.1. Konunun Kadraja Düzgün Yerleştirilmesinin Önemi

Çekim sırasında kompozisyonu kadraja olması gerektiği gibi yerleştirmek fotoğrafçı açısından zorlu bir süreçtir. Planlanmış, kontrol altındaki çekimlerde zamanlama sorunu olmayabilir. Fotoğraf çekimleri sadece anlık çekimlerle sınırlı değildir ancak fotoğrafçı anlık fotoğraf çekmek istiyorsa hızlı düşünmek ve ani kararlar vermek zorundadır. Fotoğrafçının kadraja aldığı görüntü sürekli değişim hâlinde olabilir (Görsel 3.8, 3.9). Kompozisyondaki başarısı, çok sayıda fotoğraf çekimi yaparak bu konuda gözünü eğitmesine bağlıdır. Aynı zamanda sahip olduğu deneyim ile anı estetik değerlerle yakalayabilmesi de oldukça önemlidir. Kadrajın çekim sırasında doğru ayarlanması başka bir deyişle konunun kadraja düzgün yerleştirilmesi, fotoğrafın ve fotoğrafta verilmek istenen mesajın daha başarılı olmasını sağlar.

Görsel 3.8: Çekim sırasında kadrajlama

Görsel 3.9: Kadrajda anı yakalama

Doğru kadraj için dikkat edilmesi gereken unsurlar şunlardır:

- Konu 1/3 kuralı, bütünlük, belirginlik vb. kompozisyon kurallarına göre kadraja yerleştirilmelidir (Görsel 3.10).
- Konu kadraja yerleştirilirken kompozisyondaki görsel denge sağlanmalı ve kompozisyonun görsel ağırlık merkezi dikkate alınarak öğeler bütünlük içinde düzenlenmelidir.
- Konuya yaklaşarak kadrajın bütünüyle konuyla doldurmak, fotoğrafı çekilen konunun tüm ayrıntılarının fark edilmesini sağlar. Uzaktan fotoğraflanan bir konu ise diğer ayrıntıların içinde kaybolur. Bu nedenle uzaktan fotoğraflanan bir konunun öne çıkarılabilmesi için konu, ilgi merkezi hâline getirilerek kadraja yerleştirilmelidir.
- Konu ya da verilmek istenen mesajın fotoğraf yoluyla anlatımında bir ilgi merkezi oluşturulmalıdır. Bunun için kadraj, dikkati konu ya da mesaja çekecek şekilde düzenlenmeli; istenmeyen görüntüler kadraj dışı bırakılmalıdır.
- Fotoğrafı çekilmek istenen konunun öne çıkması için arka plan düzenlemesi yapılarak kadraj alınmalıdır.
- Yönlendirme çizgileri, insan gözünün fotoğrafın içinde dolaşmasını sağlayarak ilgiyi konuya doğru çekerken fotoğrafa dinamizm katar. Aynı zamanda fotoğraftaki diğer öğelerle ana öge arasında bağlantı sağlar. Bu nedenle konuda kullanılacak yönlendirme çizgileri varsa mutlaka kullanılmalıdır.
- Doğal çerçeveler kullanılarak konu ilgi merkezi hâline getirilebilir.

Görsel 3.10: Konunun kadraja doğru yerleştirilmesi

3.1.2. Fotoğrafta Kadraj Çeşitleri

Fotoğraf makinesinin vizöründen görünen her görüntü kadrajdır. Kadrajdaki görüntünün seçilerek yalın ve ilgi çekici hâle getirilebilmesi için öncelikle doğru kadrajı bulmak gerekir. Fotoğrafta kadrajlama çeşitleri yatay, dikey ve kare olmak üzere üçe ayrılır.

Yatay Kadraj: Fotoğraf çekimlerinde makine çoğunlukla yatay tutulduğu için en çok tercih edilen kadrajlama türüdür. Oysa yatay kadraj, belirlenen konunun ya da anlık görüntünün içinde yer alan varlıkların konumlarına göre tercih edilmelidir.

BİLGİ KUTUSU

Fotoğrafta kadraj seçimi tüm fotoğrafın anlamını belirler.

Görsel 3.11: Manzara fotoğrafında yatay kadraj

Fotoğrafçı, Görsel 3.11'de fotoğraf alanını en etkili şekilde değerlendirebilmek için yatay kadraj kullanmıştır. Fotoğraflarda konuya bakılan mesafe doğrudur, verilmek istenen perspektif algılanmaktadır. Konu kendi içinde anlamlı bir bütünlük oluşturmuş ve yatay kadraj verilmek istenen mesajın anlaşılmasını kolaylaştırmıştır.

Yatay kadrajda göz soldan sağa, yatay doğrultuda hareket eder. Yatay yönergeleri belirtirken genişlik ve derinlik etkisi sağlanır. Çok geniş açılı manzaralarda konunun ufuk çizgisinin hizasında, yatay yönde geliştiği görüntüde yatay kadraj seçimi kompozisyonda vurucu etkiler yaratır.

Dikey Kadraj: Konunun ya da o an görülen görüntünün içinde yer alan varlıkların konumları dikey ağırlıkta ise dikey kadraj tercih edilmelidir. İnsan gözü daha çok yatay kadraja alışıktır ama dikey kadraj dikkati daha çok çeker. Ayrıca basılı yayında dikey kadrajlı görseller ile tasarım daha kolay oluşturulur.

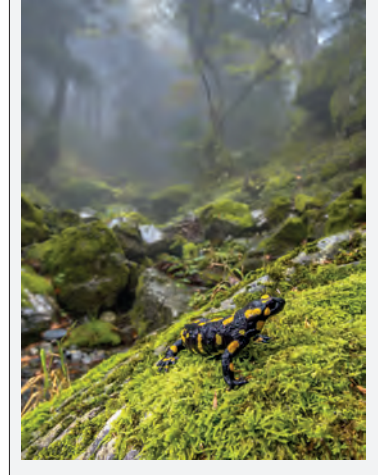
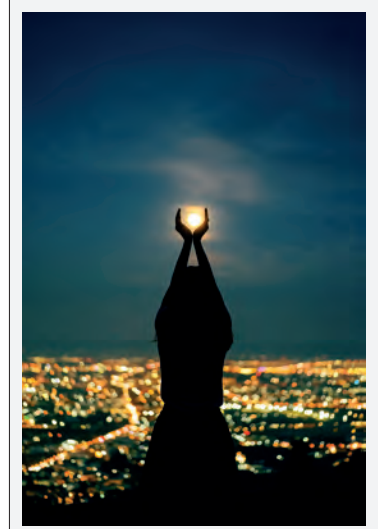
Dikey kadrajda göz yukarıdan aşağıya, dikey doğrultuda hareket eder. Dikey kadraj, dikey hatları vurguladığından fotoğrafta yükseklik algısı oluşturur. Görsel 3.12'deki gibi görüntüler dikey yönde yukarıya doğru gidiyorsa dikey kadraj tercih edilir.

Kare Kadraj: Kare kadrajda konu genelde ortadadır, kadrajın kenar ve köşeleri gözün merkezden dışarı doğru kaymasına neden olur. Karenin her kenarı eşit olduğundan bu kadrajdaki fotoğrafların simetrisi güçlüdür. Aynı zamanda kare kadraj görüntüye sınır ve katılık kazandırır.

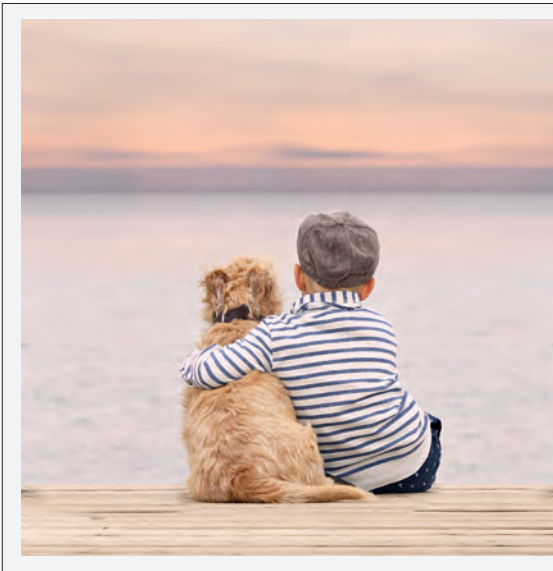
Nesnelerin kullanıldığı kompozisyonlarda ana konu ön planda olduğundan kare kadraj daha çok tercih edilir. Kare kadraj konunun uygun olduğu kapalı kompozisyonlarda kullanılmalıdır. Çekimden sonra fotoğrafta kadraj değişimi istenirse görüntü düzenleme programında bu format tercih edilebilir.

Analog kare format makinelerinde kullanılmak üzere kare formatlı filmler mevcuttur. Bu filmler analog fotoğrafta sıklıkla kullanılan türler arasındadır.

Dijital yayın organı olan sosyal medya uygulamaları veya baskıda kare format tercih edilecekse görüntü düzenleme programı ile kare kadrajın yapılması gerekir (Görsel 3.13).

Görsel 3.12: Dikey kadrajlama

Görsel 3.13: Kare kadrajlama

SANATÇININ SÖZÜ

“Fotoğrafın iyi değilse konuya yeterince yakın değilsin demektir.”

Robert CAPA
(Rabırt KAPA)

3.1.3. Fotoğrafta Kadraj Seçiminin Önemi

Bir fotoğrafın iyi bir fotoğraf olup olmadığı fotoğrafçının kadraj ögesini ne kadar iyi kullandığı ile ilgilidir. Fotoğraflanmak istenen konunun yerleşimi, fotoğrafın yatay kadrajda mı yoksa dikey kadrajda mı çekileceğini etkiler. Fotoğrafta kadraj seçimi, ışık ve konunun oluşturduğu görüntüyü fotoğrafçının hangi kompozisyonla aktaracağını belirler.

Kadraj seçimi her kompozisyonda farklılık gösterir. Kompozisyon öğelerinden daha çok ışık, altın oran (1/3 kuralı), bakış açısı ve perspektif ile iç içedir. Bu yüzden konuyu en iyi anlatan kadrajı bulmak için mümkünse, anlık fotoğraf çekilmiyorsa ve konu etrafında farklı açılar ile kadrajlama aramaya vakit varsa konunun hem dikey hem de yatay kadraj denemeleri yapılmalıdır. Görsel 3.14 ve 3.15'te “şehir yaşamında farklı ekonomik düzey ve sosyal statüdeki insanların aynı kuyumcu önünde farklı koşullarda buluşması” konusu fotoğrafçı tarafından hem dikey hem de yatay kadrajla çekilmiştir.

Görsel 3.15'teki yatay kadrajlı fotoğrafta kompozisyonun ana ögesi olan duvarın önündeki erkek figürü ilk bakışta dikkati üzerine çekmemektedir. Çünkü kompozisyonun sağından ve solundan değişik yönlerde doğru giden insanlar fotoğrafa hareket kazandırmıştır. Fotoğrafta çok ögenin olması izleyicinin ilgisini dağıtmakta, anlatılmak istenenin ortada olmaması da ana ögenin fark edilmesini engellemektedir.

Görsel 3.14'te fotoğrafçının konuyu dikey kadraj içine alması fotoğrafın daha yalın görünmesini sağlamıştır. İzleyicinin dikkati; diğer insanlardan arınan, fotoğrafın ana ögesi olan erkek figürü ile vitrin camına bakan kadın figürüne kolaylıkla yönlendirilmiştir.

Görsel 3.14: Fotoğrafta dikey kadrajlama

Görsel 3.15: Fotoğrafta yatay kadrajlama

Dikkati dağıtacak öğeler kadraj içinde yer almamış, insan yaşamındaki farklılıkların aynı fotoğraf karesi içinde birleşmesi sağlanmıştır. Ayrıca fotoğrafçının tercih ettiği siyah beyaz anlatım, fotoğrafın vurgu ve etkileyciliğini artırmıştır.

3.1.4. Vizörden Bakarak Dikey ve Yatay Kadraj Seçimi

Fotoğraf çekimi yapılacak konu seçilerek makinenin vizöründen bakıldığında hangi kadrajın uygun olduğunu belirlemek için aynı konu üzerinde hem dikey hem yatay kadrajla deneme çekimleri yapılmalıdır. Bu belirlemeyi yaparken fotoğrafçı, vizörden görünen “altın oran yerleştirme çizgileri” ile kompozisyonu destekleyerek konuyu en uygun altın oran ve kadraja yerleştirebilir.

Fotoğrafçı, fotoğraf makinesi ve seçtiği objektif ile sürekli olarak farklı konular üzerinde kadraj denemeleri yapmalıdır (Görsel 3.16, 3.17). Böylelikle hem fotoğraf makinesini yatay ve dikey kullanmaya alışır hem de farklı konular üzerinde doğru kadrajlamaları keşfeder.

Görsel 3.16: Konuya uygun dikey kadraj

Görsel 3.17: Konuya uygun yatay kadraj

Fotoğrafçı hareketli, değişken bir konuda çalışıyorsa olabildiğince geniş kadraj almalı; görüntü düzenleme programı yardımı ile kendi kadrajlamalarını yapmalıdır.

Çekim sırasında kadraja karar verilememişse doğru diyafram seçimi ile konunun her yerinin net olduğu bir çekim yapılmalıdır. Bu durumda daha sonra görüntü düzenleme programında tercih edilen kadrajda netlik problemi yaşanmaz. Fakat en önemli ve öncelikli olan fotoğraf çekiminde kadrajlanmanın çekim anında dikkatle yapılmasıdır. Aksi takdirde fotoğrafçı her zaman işini görüntü düzenleme programıyla kadrajlamaya bırakırsa fotoğrafçının bakış açısı, gözü, kompozisyon becerisi gelişmeyecektir.

3.1.5. Farklı Konu ve Kompozisyonlarda Kadrajlama

Fotoğraf çok çeşitli alanları olan geniş bir anlatım diline sahiptir. Bu çok çeşitlilik durumu fotoğrafın her konu ve alanında farklı kadrajlamalara yönelmeyi sağlar. Fotoğrafın belgesel, sokak, ürün, gezi, stüdyo, moda, spor, düğün, doğum, su altı, hava, arkeoloji, doğa, yemek, portre fotoğrafçılığı ve mimari fotoğrafçılık gibi birçok alanı bulunur. Fotoğraf teknolojisi ilerledikçe bu alanlara yenileri de eklenmektedir. Her farklı alan için kompozisyon kurallarını kullanma ve kadrajlama çeşitleri değişiklik gösterir. Örneğin mimari fotoğrafçılıkta gökdelenlerin fotoğraflarında genellikle dikey kadraj tercih edilir.

Manzara fotoğrafı çekimlerinde genellikle tercih edilen kadraj türü yataydır. Manzara olabildiğince geniş bir biçimde kadraj içine alınarak fotoğrafa katılır. Konu hareketli olmadığından durup bekleme yapılabileceği için fotoğrafçı dilediği kadraj çeşidi ile denemeler yapabilir. Önemli olan ışık ve konunun fotoğrafçının bakış açısında, o anda nasıl görüldüğüdür.

Görsel 3.18'deki manzaranın dikey ve yatay kadrajla fotoğraflanmasında farklı etkiler görülmektedir. Yatay kadrajda fotoğrafçı şelalenin çevresi ile olan ilişkisini gösterirken dikey kadrajda sadece şelaleye odaklanmıştır. Her iki fotoğrafta da düşük enstantane değeri kullanılarak tülümsü bir etki yaratılmıştır.

Görsel 3.18: Kompozisyonda yatay ve dikey kadraj farkı

İnsan fotoğraflarında kadrajın çeşidini belirleyen en önemli etken modelin kişisel özellikleri ve fotoğrafın türüdür. İnsan fotoğrafı çekimlerinden önce fotoğrafçının cevaplaması gereken sorular şunlardır:

- Fotoğraf bir ürün tanıtımı için mi çekilecek?
- Sokakta gezerken dikkat çeken bir kişinin fotoğrafı mı çekilecek?
- Model çocuk mu, genç mi, yaşlı mı?
- Model gözlük kullanıyor mu?
- Modelin yüzünde en belirgin kişisel özelliği ne?
- Modelin vurgulanmak istenen yönü hangi kadrajda daha iyi ortaya çıkar?
- Konuya arka plan dâhil edilecekse nasıl bir kadraj türü seçilmeli?

Fotoğrafçı özgün bir fotoğraf çekebilmek için bu soruların cevaplarını bilmelidir.

Görsel 3.19: Doğru kadraj

Görsel 3.20: Yanlış kadraj

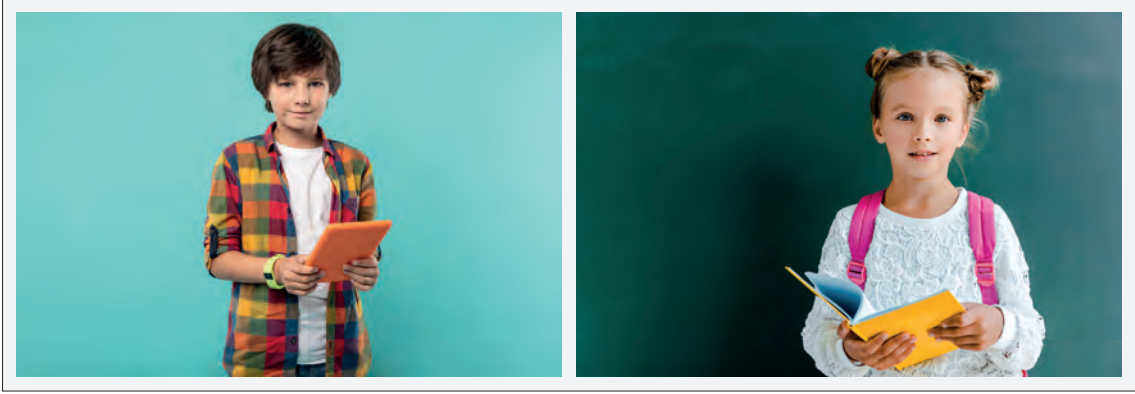
Görsel 3.21: Doğru kadraj

Görsel 3.22: Yanlış kadraj

Dış veya iç mekânda fotoğraf çekimi yapılırken modelin eklem yerlerinden kesilerek bir kadrajla- ma yapılmamalıdır (Görsel 3.20). Eklemler vücudu ve ölçüleri belirleyen yerlerdir. Fotoğrafı çeki- len modelin bileği, boynu, belinin üstü, diz kapağı kadrajda kesilmemelidir (Görsel 3.22). Kadraj yapılırken modelin eklem yerlerinin üst ya da altından kesilmemeli, modele doğru ve orantılı boş- luklar verilerek çekim yapılmalıdır (Görsel 3.19, 3.21, 3.23). Eklem yerlerinden kesilerek çekilen fotoğrafları göz tamamlamayacak ve izleyicisine yanlış bir fotoğraf olduğu mesajını verecektir. Ayrıca fotoğrafta başın üst kısmına boşluk verilmelidir (Görsel 3.21). Çünkü kadrajın başın üstüne dayanması insanda fotoğraftaki kişi sıkışmış ve eziliyormuş gibi bir his oluşturur.

Görsel 3.23: Doğru kadraj ile çekilmiş insan fotoğrafları

Görsel 3.24: Aynı konunun yatay ve dikey kadrıkları

Görsel 3.24'teki fotoğrafları inceleyerek siz de en az üç objeden oluşan bir kompozisyon kurunuz.

- Belirlediğiniz üç nesnenin birbirinden farklı özelliklerde olmasına dikkat ediniz.
- Fotoğraf makinesini tripodun üzerine yerleştirerek kurduğunuz kompozisyonun tamamını içine alacak şekilde doğru kadrajlama yapınız.
- Kompozisyonunuzun önce yatay, sonra dikey kadraj türünde fotoğraflarını çekiniz.
- Çektiğiniz fotoğrafları sınıfta inceleyerek yorumlayınız.

1. ETKİNLİK

3.1.6. Farklı Konu ve Kompozisyonlarda Kadrajlama Örnekleri

Görsel 3.25, 3.26, 3.27, 3.28 ve 3.29'daki fotoğraflar farklı konu ve kompozisyonlardaki kadrajlarla çekilmiş fotoğraflardır.

Görsel 3.25

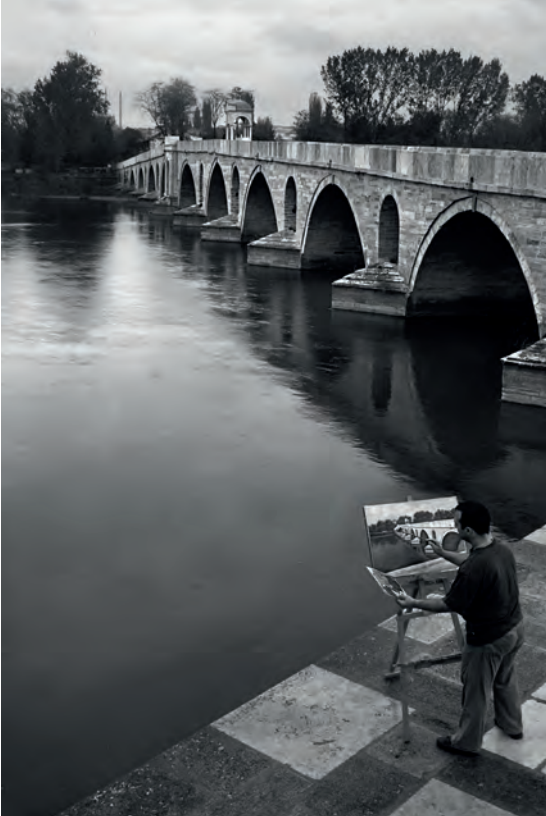

Görsel 3.26

Görsel 3.27

Görsel 3.28

Görsel 3.29

Görsel 3.30 ve 3.31'deki fotoğraflar farklı konu ve kompozisyonlardaki kadrajlarla çekilmiştir.

Görsel 3.30

Görsel 3.31

Görsel 3.32 ve 3.33'teki fotoğraflar farklı konu ve kompozisyonlardaki kadrarla çekilmiştir.

Görsel 3.32

Görsel 3.33

Görsel 3.34'teki farklı konularda çekilmiş fotoğrafları aşağıda verilen kriterlere göre inceleyiniz. Düşüncelerinizi sınıfta paylaşınız.

- Fotoğrafların hangi açılardan çekildiğini belirleyiniz.
- Fotoğraflarda kompozisyon kural ve öğelerinin nasıl kullanıldığını açıklayınız.
- Fotoğraflarda yatay kadraj türünün tercih edilmesinin fotoğraflara etkisini belirleyiniz.
- Fotoğrafçının bu fotoğraflarda tercih ettiği kadrajlanmanın nedenleri hakkında fikir yürütünüz.
- Bu fotoğraflar dikey kadrajda çekilebilir miydi?
- Bu fotoğraflarda dikey kadraj tercih edilseydi etkisi nasıl olurdu?

2. ETKİNLİK

Görsel 3.34: Örnek fotoğraflar

ÖĞRENME BİRİMİ : FOTOĞRAFTA KADRAJ
UYGULAMA ADI : Konuya Uygun Kadraj Oluşturabilme
AMAÇ : Konuya göre kompozisyon ve çekim açısını planlayıp, uygun kadraj oluşturarak fotoğraf çekimi yapmak.

Yatay ve dikey kadraja uygun manzara seçimi yapınız. Seçtiğiniz manzaranın farklı açılardan ve farklı poz değerleriyle aşağıdaki işlem basamaklarını dikkate alarak fotoğraf çekimlerini yapınız.

Araç Gereç

1. Fotoğraf makinesi
2. Objektif
3. Tripod
4. Bilgisayar

İşlem Basamakları

1. Çekim yapacağınız manzarayı belirleyiniz.
2. Çekim için alınması gereken izinler varsa planlamasını yapıp izinleri alınız.
3. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyararak araç gerecinizi hazırlayınız.
4. Çekim ortamında oluşan doğal ışığın geliş açısını, çekim saat ve açılarını tespit ediniz. Ortamdaki ışık ölçümünü yapınız.
5. Fotoğraf makinesi gövdesini tripod üzerine takarak ayarlayınız.
6. Kompozisyon öge ve kurallarına dikkat ederek belirlediğiniz yatay ve dikey kadraj çeşitleriyle farklı açılardan, farklı poz değerleri ile fotoğraf çekimlerini gerçekleştiriniz.
7. Çekimler sırasında manzaranın farklı açılardan farklı poz değerlerini (fotoğraf makinesi marka ve modeli, objektif, diyafram, enstantane, ISO) mutlaka not ediniz.
8. Fotoğraf çekimi bittikten sonra fotoğraf makinesini kapatıp hafıza kartını çıkarınız. Fotoğrafları bilgisayara aktarınız. Çektiğiniz fotoğrafları sınıfta yorumlayarak değerlendiriniz.
9. Fotoğraf çekimleriniz sırasında planlı ve disiplinli çalışmaya dikkat ediniz.
10. Fotoğraf çekimi bittikten sonra çevreyi düzenli ve temiz bırakınız.

Değerlendirme

Uygulama çalışmanızın süresi öğretmeniniz tarafından belirlenecektir. Çalışmanız Ek 1'de verilen "3. Dereceli Puanlama Anahtarı"ndaki ölçütlere göre değerlendirilecektir. Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.

1. UYGULAMA

3.2. FOTOĞRAF ÜZERİNDE KADRAJ YAPMA

Fotoğraf çekimlerinde kompozisyon çoğu zaman çekim sırasında oluşturulur. Çekimler sırasında süre kısıtlı ise kompozisyon istenen şekilde sonuçlanmayabilir. Görüntünün kırılması, genişletilmesi, istenmeyen eğriliklerin düzeltilmesi gibi değişikliklerle yeni kadraj oluşturulması gerekebilir. Bu düzeltmeleri yapabilmek için görüntü düzenleme programlarından yararlanılır.

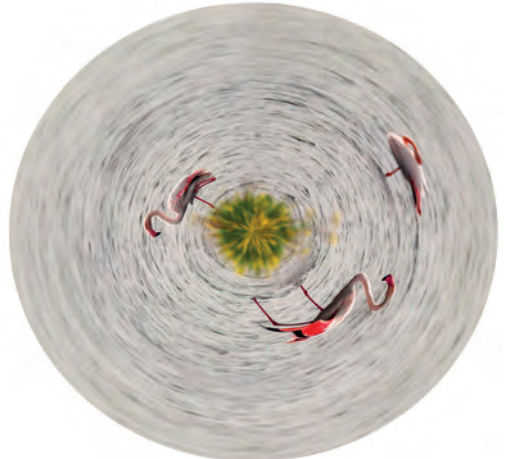
Görsel 3.35: Dijital panoramik fotoğraf

Günümüzde yüksek çözünürlüklü fotoğraflar çekilebildiğinden kadrajın sonradan düzenlenmesi sorun olmamaktadır. Bu yöntem genellikle ticari fotoğraflarda kullanılır. Vesikalık fotoğraflarda da sonradan kadrajlama yöntemine sıklıkla başvurulur. Birçok görüntünün bir araya getirilmesiyle büyük boyutlu fotoğraflar ya da panoramik görüntüler oluşturulur (Görsel 3.35). Birleştirme yöntemi ile oluşturulan bu görüntülerde de yeniden kadrajlamaya gidilebilir.

Fotoğraflarda konunun dağılık olduğu durumlarda kadrajda çeşitlilik artırılmak istenebilir ya da o anda öğelerden hangisinin kadraj dışı kalması gerektiğine karar verilemeyebilir. Bu durumda daha geniş ve ham formatlı (RAW) fotoğraflar çekilmesi ve kadrajın görüntü düzenleme programlarında yapılması uygundur. Bu tarz fotoğraf çekimlerinde alan derinliği kullanımına dikkat edilmeli, fotoğrafın net olmasına özen gösterilmelidir (Görsel 3.36, 3.37).

Görsel 3.36: Dijital düzenleme

Görsel 3.37: 360 derece düzenleme

3.2.1. Fotoğraf Üzerinde Kadraj Yapmanın Önemi

Çekim sonrasında kadrajlama; fotoğraf çekimi sırasında farkına varılmayan görüntü problemlerini seçmek, ayıklamak ve görüntüden çıkarmak için yapılır. Fotoğrafın portre, manzara, anı, reklam-tanıtım, haber, spor fotoğrafçılığı ve belgesel fotoğrafçılık gibi çeşitlenen ticari, sanatsal, kültürel amaçlı kullanımları söz konusudur. Fotoğraf çekimi sırasında belirlenen kadrajla elde edilen görüntü bu amacı tam istenen biçimde karşılayamamış olabilir. Ufuk çizgisinin eğriliği, istenmeyen görüntülerin kadraja girmesi gibi durumlarla karşılaşılabilir.

Fotoğraf üzerinde sonradan kadraj yapılması, fotoğrafın estetik değerlerden uzaklaşmadan kullanım amacına ve fotoğrafta verilmek istenen mesaja uygun hâle getirilmesi açısından önemlidir. Sonradan kadrajlama yaparken dikkat edilmesi gereken en önemli nokta fotoğrafın aslına sadık kalabilmektir. Düzeltmelerle manipülasyon yapılamıyorsa fotoğrafın gerçek kimliği korunmalıdır.

Görsel 3.38: Çekim sırasında kadrajlama

Görsel 3.39: Program kullanarak yeniden kadrajlama

Görsel 3.38'deki fotoğraf Edirne'de yapılan "Tarihî Kırkpınar Yağlı Güreşleri Festivali" sırasında çekilmiştir. Fotoğraflara bakıldığında en net fark Görsel 3.38'de bulunan fotoğrafın üst kısmındaki balonlar ile sağ yan kısımdaki nesnenin kadraja dâhil edilmesidir. Bu kısımlar Görsel 3.39'da görülmemektedir. Görsel 3.38'deki fotoğraf, çekim sırasında anı kaçırmamak için yakalanan en iyi kadraj ile çekilmiştir. Karanlık alan üzerinde kalan balonlar fotoğrafta ilgili o yöne çekmekte, asıl konunun ön plana çıkmasını engellemektedir. Fotoğraf öğle saatlerinde sert ışık türü ile çekilmiştir. Sert ışıkta detaylar fotoğrafa çok iyi aktarılamaz. Fakat fotoğrafçı bu durumu avantajla çevirerek başarılı bir pozlama ile mesajı doğru aktarabilmiştir. Figürün sağ tarafa doğru konumlanması altın orana göre önemli olan dört noktadan ilk noktaya denk düşmüştür. Kırmızı sandalyeler fotoğrafa ritim katmış, arka planda bulunan oturma alanının yuvarlaklığı da düz bir görüntüyü hareketlendirmiştir.

Fotoğrafçı çekim sonrası fotoğrafına baktığında yeni bir kadraj oluşturma gereği duymuş. Çekim sırasında alanın zorluğu, o sırada konuya yeterince yaklaşamaması gibi farklı nedenlerden dolayı doğru kadrajlama yapamamıştır. Görüntü düzenleme programı ile fotoğraf yeniden kadrajlanarak doğru kadraj oluşturulmuştur (Görsel 3.39). En iyi kadrajlama üst taraftaki balonlar ile sağ yandaki alanın kesilmesi ve perspektif düzeltme ile yakalanmıştır.

3.2.2. Karışık ve Biçimsel Kompozisyon Örnekleri

Fotoğraf, görsel anlatım dili güçlü olan ve bu yönde en çok kullanılan sanat dallarından biridir. Tek başına bir amaç olarak kullanılmakla birlikte sanatçının eserinde bir araç olarak da yer alabilir. Kullanım amacına ve eserin vermek istediği mesaja göre bu durum değişiklik göstermektedir.

Kompozisyon kural ve öğeleri fotoğrafın oluşumunda tartışılmaz önem taşımaktadır. Bakış yönü, biçim, form, ışık, gölge, çizgi, ritim, doku, renk, ton vb. öğeler fotoğrafta kompozisyon kurallarına göre düzenlenerek vurgulanmak istenen ana öge ile diğer yardımcı öğeler arasında bağlantı kurulmaktadır.

Görsel 3.40'taki fotoğrafta anne ve yavru ördekler ritim ögesi olarak kullanılıp düz mavi fon ile dış etkenlerden uzaklaştırılarak etki güçlendirilmiştir. Renk, ışık, belirginlik ve sadelik, süreklili ritim öğeleri 1/3 kuralına uygun yerleştirilerek anne ve yavru ördekler kadraja tam olarak yerleştirilmiştir. Fotoğraf birçok açıdan kompozisyon kural ve öğelerinin uygulandığı yatay bir kadrajla çekilmiştir.

Görsel 3.40: Örnek fotoğraf

Görsel 3.41'de fotoğrafçı doğal oluşumlu bir taş çerçeve olarak kullanmış; bu çerçeveyi fotoğrafın sağ, sol ve üst bölümlerini kapatacak şekilde kadrajına yerleştirmiştir. Yatay kadraj tercih edildiğinden arkada belirli bir ritim hâlinde giderek küçülen doğal taşlar perspektif etki vermiş, fotoğrafı sıradanlıktan kurtararak süreklilik sağlamıştır. Yatay kadrajlama ile gereksiz boşluklardan kaçınılmış, fotoğrafta ışık ve gölgenin ritmik etkisi belirgin hâle getirilmiştir. Fotoğrafçı kadrajlamasını biraz sağa ya da sola doğru yapsaydı arkadaki doğal taşların etkisi bu fotoğraftaki gibi görülmezdi.

Görsel 3.41: Örnek fotoğraf

Görsel 3.42 ve 3.43'teki farklı kadrajlanmış fotoğrafları inceleyiniz. Siz de daha önce çektiğiniz fotoğraflardan en az üç tanesini seçerek farklı kadraj düzenlemeleri yapınız.

- Yatay olarak çekilmiş fotoğrafı dikey ve kare formatta kadrajlayınız.
- Dikey olarak çekilmiş fotoğrafı yatay ve kare formatta kadrajlayınız.
- Aynı fotoğrafın yatay, dikey ve kare formatlarını inceleyerek hangi kadrajın fotoğrafın vermek isteği mesaj ve konuya uygun olduğunu sınıfta belirleyiniz.

Görsel 3.42: Aynı fotoğrafın farklı kadrajlamaları

Görsel 3.43: Aynı fotoğrafın farklı kadrajlamaları

3. ETKİNLİK

3.2.3. Fotoğraf Üzerinde Kadraj Düzenlenirken Dikkat Edilmesi Gerekenler

Fotoğraf çekimi sırasında ana öge dışında kadrage girebilecek birçok öge bulunabilir. Fotoğrafçı, kadrajı rahatsız edebilecek bu öğelerden ne kadar arındırırsa o denli başarılı olur. Bunu sağlayabilmek için odak noktası ile bakış açısını değiştirmek gerekebilir. Fotoğrafçı, makinenin alan derinliği ve netleme özelliğinden faydalanabilir. Çekilen konunun ana ögesi yakında tutulup bu öğeye odaklanılarak arka plan flulaştırılabilir. Böylelikle arka planda fotoğrafı bozan birçok unsur elenmiş olur.

Hareketli bir sokakta çekim yapan fotoğrafçı, istediği görüntüyü yakalayabilmek için o hareketli sokağın boşalmasını sabırla beklemeyi bilmelidir. Bu bekleme sırasında Güneş'in değişen açısı fotoğraftaki ışık dengesini de değiştirecektir. Bunun dışında bakış açısını değiştirmek fotoğrafın tüm kontrolünün fotoğrafçıya geçmesini sağlar. Fotoğrafçı aktarmak istediği görüntüyü farklı açılardan da elde edebilir. Fotoğraflar bilgisayara aktarıldığında ana konuyu desteklemeyen öğelerin fotoğrafın içinden çıkarılması gerekebilir. Fotoğrafçı genellikle bu öğeleri çıkarma işlemini görüntü düzenleme programını kullanarak yapar.

Görsel 3.44'te fotoğraf, çekim sırasında kadrajlanmıştır. Kompozisyon kural ve öğelerinin dikkatli kullanımı, fotoğrafçının seçtiği bakış açısının desteğiyle fotoğrafta sinematografik bir anlatım oluşturmuştur. Fotoğraftaki renkler, altlığın yuvarlak olması, balıkların dizilimindeki ritim, arka plandaki satıcının elinin işareti, yaşlı adama bakışı da anlatılmak istenen duyguyu güçlendirmiştir. Fotoğrafın ana ögesi yaşlı adam olmasına rağmen fotoğrafta belli başlı yönlendirmeler vardır. Bu yönlendirmeler, fotoğrafa bakan gözün hareketini belirlemektedir. Görsel 3.45'te çekim sonrasında yapılan düzenleme, seçilen kadrajın etkisini güçlendirmiştir. Sağ ve sol üstte yer alan gereksiz öğelere müdahale edilerek yan öğeler çıkarılmıştır. Ayrıca fotoğrafın siyah beyaz bir anlatıma çevrilmesi de yine görüntü düzenleme programında yapılan silme işlemlerini desteklemiş ve renkli fotoğrafa göre anlatımı daha da kuvvetlendirmiştir.

Fotoğrafçı programla düzenleme yaparken her zaman fotoğrafın aslına sadık kalmalıdır. Gereksiz öğelerin çıkarılması işleminde aşırıya gidilmeden ve "Konudaki ana ögeyi ne kadar destekliyor?" sorusuna cevap aranarak doğruya ulaşılabilir. Unutulmamalıdır ki iyi fotoğraf, her zaman çekim sırasında doğru kadrajlanan ve bilgisayara aktarıldığında ufak müdahaleleri olan fotoğraftır.

Görsel 3.44: Çekim sırasında kadrajlama

Görsel 3.45: Program yardımı ile yeniden düzenleme

ÖĞRENME BİRİMİ : FOTOĞRAFTA KADRAJ
UYGULAMA ADI : Fotoğraf Üzerinde Yeni Kadraj Belirleme
AMAÇ : Çekilmiş fotoğraflar üzerinde yeni kadraj belirlemek.

Aşağıdaki işlem basamaklarını dikkate alarak farklı açılardan, farklı poz değerleriyle ve farklı kadraj türleriyle çekilmiş fotoğraflar üzerinde yeni kadrajlama yapınız.

Araç Gereç

1. Bilgisayar
2. Fotoğraflar

İşlem Basamakları

1. Dijital yayın organlarından farklı konularda ve farklı kadrajlamalar yapabileceğiniz en az beş tane fotoğraf bulunuz.
2. Bulduğunuz fotoğrafların hangi açıdan çekildiklerini tespit ediniz.
3. Fotoğraflarda hangi poz değerlerinin kullanılmış olabileceğini bulunuz.
4. Fotoğraflarda hangi kadraj türünün tercih edildiğini belirleyiniz.
5. Belirlemelerinizden sonra her fotoğraf üzerinde kendi yatay kadrajlamalarınızı yapınız.
6. Her fotoğraf üzerinde kendi dikey kadrajlamalarınızı yapınız.
7. Her fotoğraf üzerinde kendi kare kadrajlamalarınızı yapınız.
8. Fotoğrafların asılları ile sonradan oluşturduğunuz kadrajları karşılaştırınız.
9. Fotoğrafların asılları ile yeni kadrajlamalarını içeren bir sunum hazırlayınız.
10. Yeni oluşturduğunuz kadraj türlerinin fotoğraflara etkisini de sunumunuzda belirtiniz.
11. Sunumu sınıfta paylaşınız.
12. Fotoğrafları, yorumlama kriterlerine göre sınıfta değerlendiriniz.

Değerlendirme

Uygulama çalışmanızın süresi öğretmeniniz tarafından belirlenecektir. Çalışmanız Ek 1'de verilen "4. Kontrol Listesi"ndeki ölçütlere göre değerlendirilecektir. Çalışmanızı yaparken bu ölçütleri dikkate alınız.

2. UYGULAMA

3.2.4. Kadraj Öncelikli Fotoğraf Yorumlamaları

Görsel 3.46: Örnek fotoğraf

Görsel 3.46'daki örnek fotoğraf "o an fotoğrafı"dır. Fotoğrafçı birkaç saniye sonra deklanşöre basaydı ön planda bulunan tablet ile fotoğraf çekilme anını kaçırmış olacaktı. Fotoğrafta yatay kadraj tercih edilmiştir. Yatay değil de dikey kadraj tercih edilseydi tablet görünmeyecek ve o an fotoğrafı olmayacaktı. Fotoğraftaki netleme ön plandaki tabletin fotoğraf çekme anı yerine arka plandaki model ve atlara yapılabildi. Bu durumda farklı bir fotoğraf ortaya çıkardı.

Fotoğrafçı iki ayrı konuyu tek fotoğrafta birleştirerek anlatmak istediği hikâyeyi yatay kadrajla desteklemiştir. Fotoğrafta çeşitli ışık türleri bulunmasına rağmen homojen ışık yayılımı vardır. Tableti kullanan kişi ile modelin elindeki elma tanıdık olduklarını göstermekte, modelin gülüşü de bunu desteklemektedir. Atların modelin elindeki elmaya bakış yönü "Y kompozisyon" oluşturarak hareketi kuvvetlendirmiştir.

Görsel 3.47: Örnek fotoğraf

FOTOĞRAF YORUMLAMA

Görsel 3.47'deki fotoğrafta, giden yolun kıvrımını göstermek ve "S kompozisyon" oluşturmak için dikey kadraj türü tercih edilmiştir. Dikey kadrajla ağaçların görüntüsü kesilmemiş, gökyüzüne doğru uzanan perspektif etki yakalanmıştır. Fotoğrafçı kadrajlamayı göz hizasından yapmıştır. Model kompozisyon kurallarından 1/3 kuralına göre yerleştirilmiştir.

Fotoğraf sabah saatlerinde çekildiğinden hava perspektifi etkisi net görülmektedir. Fotoğrafta soğuk ve sıcak renk dengesi yerinde kullanılmıştır. Modelin leke dengesi ile ağaçların leke dengesi birbirini tamamlamıştır. Fotoğraf izleyicide yalnızlık hissi uyandırmaktadır.

Görsel 3.48: Örnek fotoğraf

Vahşi doğa fotoğraflarında en önemli nokta; doğal yaşama ve yaşam alanlarına müdahale etmeden, konuya çok yaklaşımadan çekim yapılmasıdır. Fotoğrafçı, çekimden önce çekim ortamının vahşi yaşam ve doğayla ilgili belirlenen kurallarını öğrenmelidir. Bu kurallara uygun hareket ederek çekim yapmalıdır. Yaban hayatına belgesel fotoğraf gibi yaklaşılmalıdır. Fotoğrafçı vahşi yaşamın dışından izleyici gibi yaklaşarak konuyu fotoğraflamalıdır.

Görsel 3.48'de vahşi doğa fotoğrafında odak noktası Amur kaplanıdır. Fotoğrafçı Amur kaplanını tek başına kadraja almayarak yaşam alanı içinde fotoğraflamıştır. Fotoğrafta taşların rengi ile suyun hareketi uyum içindedir. Tele objektifle çekilen bu fotoğrafta objektif, alan derinliği etkisini artırmış; kaplan daha net yansıtılmıştır.

Fotoğrafçı yatay kadraj türünü tercih etmiş, arka ve ön planı flulaştırmıştır. Doğal ışık türünde çekilen bu fotoğrafta kaplan ve suyun hareketinin yakalanabilmesi için yüksek enstantane kullanılmıştır. Kadrajlamada konuyu ortalayan fotoğrafçı kaplanın bakışını odak noktasına almış ve bu bakışı alan derinliğinin etkisiyle kuvvetlendirmiştir. Arka fonda yeşil renk kullanımı fotoğrafın ilgi merkezi olan kaplanın ortaya çıkmasını sağlamıştır.

FOTOĞRAF YORUMLAMA

Görsel 3.49'deki örnek fotoğraf bir "still life (stil layf)" fotoğrafıdır. Still life fotoğrafçılığında hareketli olmayan ve genellikle küçük nesnelere oluşan kompozisyonlar kurularak fotoğraf çekimi gerçekleştirilir. Reklam ve tanıtım hizmetlerinde ürünleri tanıtmak için sıklıkla kullanılan bir yöntemdir. Bu fotoğraf, ilgi merkezi olan vazonun içindeki laleler ile fotoğrafçının dikey kadrajı tercih edilmesi ve 1/3 kuralını uygulamasından dolayı son derece iyi bir still life fotoğrafıdır.

Fotoğraftaki yapay ışık, fotoğrafçının ışık kullanım bilgisiyyle fotoğrafı bir üst seviyeye taşıyarak homojen ışık dağılımını sağlamıştır. Lalelerin duruş şekilleri fotoğrafa hareket katarken renkleri ile fonun uyumu iyi tamamlanmıştır.

Görsel 3.49: Örnek fotoğraf

FOTOĞRAF YORUMLAMA

Görsel 3.50'deki örnek fotoğrafta tercih edilen dikey kadraj türü ile çocuğun oyun alanı en iyi şekilde yansıtılmıştır. Bu fotoğrafta fotoğrafçının kendi tercihi olan ters ışık kullanımı, izleyicinin dikkatini ilgi merkezine doğru çekmektedir. Fotoğraf, kompozisyon kural ve öğelerine aykırı olmasına rağmen yaşanan anı en iyi anlatan açı ve ışıkla çekilmiştir. Kadraja çocuk tamamen alınmamış ve oyun farklı bir açıda gösterilmiştir. Minimalist kompozisyon tercih edilmesi fotoğrafa soyut bir anlam kazandırmıştır.

Fotoğrafta kullanılan açık kompozisyon, oyunun fotoğraf karesinin dışında da devam ettiği hissini desteklemektedir. Perspektif ve leke öğeleri fotoğrafın geneline dağılmıştır. Fotoğraftaki ilgi merkezi çocuğun ayakları, gölgesi ve oyunda kullanılan turuncu taşır. Fotoğrafçının yüksek enstantane kullanması çocuğun zıplama anının yakalanmasında etkili olmuştur. Bu fotoğrafta izleyicinin ilgisini dağıtacak yan öğeler yoktur.

Çapraz şekilde yukarıya doğru giden yer döşemeleri ile üstten bakış açısının kullanımı fotoğraftaki perspektifi düzlemsel boyuta çekmiştir. Böylece fotoğrafçının bakış açısı, yüzey algısını değiştirmiştir.

Görsel 3.50: Örnek fotoğraf

FOTOĞRAF İNCELEMESİ SANATÇI YORUMU

Görsel 2.51: "Pandemi" Kivanç ŞEN

Sosyal bir varlık olan insanoğlu son yüzyılda izole olma konusunda belki de son dönemlerde olduğu kadar hiç zorlanmamış, baskı altına alınmamıştır. Elbette bu durumun başlıca nedeni yaşanan pandemi sürecidir. Tüm dünyayı etkisi altına alan ve ölümcül sonuçlara yol açan bu durum karşısında insanoğlu neredeyse çaresiz kalmış ve kendi benlik bütünlüğüne çekilmiştir. Bu içe çekilme yalnızlaşmayı da beraberinde getirmiştir. Sosyal olarak yapılan günlük rutin işler bu dönemde yalnız ve izole bir şekilde yapılmaya başlanmıştır. Öyle ki temiz hava alabilmek için çıkılan yürüyüşler bile maskesiz yapılamaz duruma gelmiştir. Gündelik hayatta neredeyse maskesiz hiçbir şey yapılamamaktadır. Bu fotoğraf da buradan yola çıkılarak, fotografik kompozisyon kuralları ile görsel öğeler bir araya getirilerek oluşturulmuştur. Görsel hikâyenin başkahramanı olan kişi sağda maskesi ile oturmakta ve beden dili de umutsuzluğu ifade etmektedir. Fotoğrafta yardımcı öğeler olarak yer alan ön plandaki direk ile arka plandaki beyaz renkli anıt, fotoğraf kadrajında tam görünecek şekilde yerini almıştır. Sağ taraftaki yaşam ögesi ile sol taraftaki betonun görsel ağırlığı birbirini dengelemektedir. Yaşam ögesi sağ üstte yer almasına rağmen sudaki yansıması ile çerçevede görsel bir denge sağlamıştır. Bu durum kadraj içindeki diğer yardımcı unsurlar olan anıt, direk ve grafik yapılar için de geçerlidir. Fotoğraftaki pastel tonlu renkler ise görsel açıdan fotoğrafın daha sade ve yumuşak bir dokuya sahip olduğunu göstermektedir. Ana konunun üzerindeki giysi ile maskesindeki mavi rengin uyumuna karşılık gün batımının oluşturduğu sıcak tonlu renkler sayesinde ana konu ön plana çıkmış, bu durum hikâyeyi anlatım gücü bakımından desteklemiştir.

Fotoğraf Sanatçısı Kivanç ŞEN

FOTOĞRAF İNCELEMESİ SANATÇI YORUMU

Görsel 2.52: “Tarihin keşişimi” Kivanç ŞEN

Fotoğraf icat edildiği günden beri her dönemde en önemli belgeleme ve kayıt altına alma aracı olarak varlığını sürdürmüştür. Fotoğrafi çekilen nesne, var olduğu o andan kopararak zaman içindeki yolculuğuna doğru yola çıkarılır. Bu yolculuk zamanın yolculuğu olarak da görülebilir. Fotoğraflanan nesne bir sonraki nesiller ile buluştuğunda daha da anlam kazanır. Fotoğraf aynı zamanda çekildiği yıllardaki izleri bir sonraki nesillere aktarır. Geçmiş ile gelecek arasında bir köprü kurarak izleyicisini zamanda görsel bir yolculuğa çıkarır. Görsel 2.52’de görülen İzmir’in eski ve yeni fotoğrafı da bu değişimi gözler önüne sermektedir. Fotoğrafta, geçmişten günümüze uzanan tarihî yapıları, meydanları ve zaman içinde değişen birçok unsuru izleyebilmek mümkün. Fotoğraf, yaşam biçimleri ile gelişen teknolojinin insanların gündelik hayatlarını nasıl etkilediğini ve değiştirdiğini kayıt altında izleyicisine belge olarak sunmaktadır. Eski ve yenin bir düzlem üzerinde keşiştiği bu noktada önemli olan yaklaşık yüz yıl önce çekilen fotoğraf ile günümüzde çekilen fotoğrafın birçok yönden ortaklık barındırmasıdır. Her iki fotoğraf aynı noktadan, aynı açıdan, aynı odak uzaklığı, aynı diyafram ve aynı oran-orantı ile çekilmiştir. Eski fotoğrafın çekildiği tarih ve saat ile yeni fotoğrafın çekildiği tarih ve saat aynıdır. Hava şartlarının dahi eşit olduğu fotoğraflarda birçok değişken hesaplanarak çekim yapılmıştır. Sadece çekim yıllarının değiştiği bu fotoğraflarda zaman içindeki değişim ile yaşam hikâyeleri, geçmiş ve günümüz şartları altında yeniden değerlendirilerek bir düzlem üzerinde ifade edilmiştir.

Fotoğraf Sanatçısı Kivanç ŞEN

FOTOĞRAF İNCELEMESİ SANATÇI YORUMU

Görsel 2.53: “Kapadokya” Kıvanç ŞEN

İnsanoğlu kendi görüş açısı dışındaki her açığı daima merak etmiş ve araştırma eğiliminde olmuştur. Fotoğrafçı kişinin bu algısının dışındaki açılara ulaşabilmek için bazen yer seviyesinden, bazen suyun altından, bazen de gökyüzünden fotoğraflar çekmiştir. Böylelikle görsel hikâye anlatıcılığına hava fotoğrafçılığı ile farklı bir bakış açısı ve yeni bir soluk getirmeye çalışmıştır. Hava fotoğrafçılığı günümüzde teknoloji sayesinde çok etkin kullanılan fotoğraf çekim açılarından biridir. Özellikle teknoloji ile bilinmeyi, görünemeyeni görünür kılmak olanaklı hâle gelmiştir. Kapadokya’da çekilen bu hava fotoğrafında ana konu insanoğlu ve coğrafyadır. Gün doğumunun ilk saatlerinde aydınlanan Erciyes Dağı ile balonların ışığı arasındaki renk kontrastlığı ana konunun ön plana çıkmasını sağlamaktadır. Ayrıca fotoğraftaki yardımcı öğeler olan sol taraftaki diğer balon ile Ay, kompozisyonu görsel açıdan dengelemektedir. Sağ tarafta yer alan beyaz karlı dağ ile ön plandaki balonun dengesini de sol taraftaki yardımcı öğeler tamamlamaktadır. Günün ilk ışıklarıyla aydınlanan dağın karlı bölümü ile karanlıkta kalan yeryüzü arasındaki kontrastlık sayesinde ana konu olan balon ve dağ ön plana çıkmaktadır. Görsel grafik dağılımı fotoğrafta önemli bir diğer unsurdur. Fotoğraftaki öğeler kadraj içindeki diğer öğeler ile üst üste gelmemeli, birbirlerini kapatmamalıdır. Sağ öndeki balon ile dağ üst üste gelmeden, sol arkadaki diğer balon da ufuk çizgisinin üzerine çıktığında fotoğrafın çekilmesi görsel grafik dağılımı açısından önemlidir. Sıcak ve canlı renklerin ön planda olması, arka plana doğru ise giderek pastoral renklerin hâkim olduğu bir atmosfer yaratılması ile fotoğraftaki ana konu ve yardımcı öğelerin desteğiyle görsel hikâye tamamlanmıştır.

Fotoğraf Sanatçısı Kıvanç ŞEN

A) Aşağıdaki cümlelerde (...) ile boş bırakılan alanlara verilen bilgiler doğru ise “D”, yanlış ise “Y” yazınız.

1. (...) Fotoğrafçının konuyu kendi bakış açısı ile yansıtmasına kadraj denir.
2. (...) Kadrajı fotoğrafta sadece ışık kullanımı etkiler.
3. (...) Kadraj sadece analog fotoğraf makineleri ile yapılır.
4. (...) Kadrajlama daima görüntü düzenleme programı ile yapılmalıdır.
5. (...) Fotoğraf konusunun en iyi şekilde aktarımı etkili kadraj kullanımı ile doğrudan ilişkilidir.

B) Aşağıda verilen cümlelerde yer alan boşlukları kutu içindeki ifadelerden uygun olan ile doldurunuz.

dikey	alan derinliği	kadraj
perspektif	altın oran	yatay

6. Fotoğrafların tümünde ortak özelliğdir.
7. Fotoğrafta derinlik ve genişlik kadrajla sağlanır.
8. Basılı yayınlarda kullanılacak fotoğraflarda kadraj türü tercih edilir.
9. Kadraj, fotoğrafta öncelikle kompozisyon kuralına göre yerleştirilir.
10. Fotoğrafçının kullanımı kadrajlamada konunun ön plana çıkarılmasında etkilidir.

C) Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyarak doğru cevabı işaretleyiniz.

11. Aşağıdakilerden hangisi fotoğrafçının kadraj seçimi ile izleyicinin fotoğrafçı hakkında edineceği bilgilerden değildir?

- A) Eserleri
- B) Kişiliği
- C) Konuya yaklaşımı
- D) Kişisel bakış açısı
- E) Sanatsal bakış açısı

12. Aşağıdakilerden hangisi doğru kadraj oluşturulurken dikkat edilmesi gereken unsurlardan değildir?

- A) Çekim ortamının düzenlenmesi
- B) Görsel dengenin sağlanması
- C) Çekim amacının belirlenmesi
- D) Yardımcı öğelere göre kadraj oluşturulması
- E) Doğal çerçeveler kullanılması

13. Yüksek binaların çekimlerinde kullanılan kadraj türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Alttan
- B) Çapraz
- C) Dikey
- D) Kare
- E) Yatay

14. Aşağıdakilerden hangisi insan fotoğrafı çekimlerinde yapılan kadrajlama yanlışlarındandır?

- A) Modelin eklem yerlerinden kesilmesi
- B) Kadraj ile baş arasında boşluk bırakılması
- C) Modellerin kişisel özelliklerinin ön plana çıkarılması
- D) Kadraj türünün konunun özelliğine göre seçilmesi
- E) Kadrajın fotoğrafa etkisinin göz önünde bulundurulması

D) Aşağıda verilen soruların cevaplarını boş bırakılan yerlere yazınız.

15. Konuyu farklı kadraj türleri ile çekmenin avantajları nelerdir?

.....

.....

.....

16. Çekim sırasında kadraj yapmanın önemi nedir?

.....

.....

.....

EK 1

GÖZLENECEK DAVRANIŞLAR	GERÇEKLEŞTİ	GERÇEKLEŞMEDİ
Verilen fotoğraf sanatçılarından birini seçer.		
Seçtiği fotoğraf sanatçısının hayatını araştırır.		
Seçtiği fotoğraf sanatçısının eserlerini araştırır.		
Seçtiği fotoğraf sanatçısının eserlerinden beşi üzerinde görsel estetik öğelerin tespitini yapar.		
Araştırmayı sunum programında uygun bir şekilde düzenler.		
Sunumu sınıfta başarılı bir şekilde gerçekleştirir.		
ÖĞRETMEN YORUMLARI:		

1. KONTROL LİSTESİ

GÖZLENECEK DAVRANIŞLAR	GERÇEKLEŞTİ	GERÇEKLEŞMEDİ
DeneySEL fotoğraf tekniklerinden beş teknik seçer.		
Farklı fotoğraf tekniklerinden seçtiği beş fotoğrafın görsel estetik öğelerinin tespitini yapar.		
Fotoğrafların sanatçılarını ve bu sanatçıların eserlerini araştırır.		
Araştırmayı sunum programında uygun bir şekilde düzenler.		
Hazırladığı sunumu sınıfta paylaşır.		
ÖĞRETMEN YORUMLARI:		

2. KONTROL LİSTESİ

NOT: Öneri olarak hazırlanmıştır. Öğrenme ortamlarına göre düzenlenebilir.

3. KONTROL LİSTESİ

GÖZLENECEK DAVRANIŞLAR	GERÇEKLEŞTİ	GERÇEKLEŞMEDİ
İçerik inceleme sorularından fotoğrafa uygun olanları seçer.		
Teknik inceleme sorularından fotoğrafa uygun olanları seçer.		
Fotoğrafı içerik inceleme sorularını kullanarak uygun bir şekilde yorumlar.		
Fotoğrafı teknik inceleme sorularını kullanarak uygun bir şekilde yorumlar.		
Sunumu sınıfta başarılı bir şekilde gerçekleştirir.		
ÖĞRETMEN YORUMLARI:		

4. KONTROL LİSTESİ

GÖZLENECEK DAVRANIŞLAR	GERÇEKLEŞTİ	GERÇEKLEŞMEDİ
Dijital yayın organlarından en az 5 fotoğraf bulur.		
Fotoğrafları çekim açıları açısından belirler.		
Fotoğrafların hangi poz değerleri ile çekildiğini belirler.		
Fotoğrafların hangi kadraj türü ile çekildiğini belirler.		
Fotoğrafları çekim açıları açısından inceler.		
Fotoğraflar üzerinde kendi belirlediği kadraj türünü yapar.		
Fotoğrafları ve tespit ettiği verileri sunuma uygun hâle getirir.		
Sunumu sınıfta gerçekleştirir.		
ÖĞRETMEN YORUMLARI:		

NOT: Öneri olarak hazırlanmıştır. Öğrenme ortamlarına göre düzenlenebilir.

ÖLÇÜTLER	DERECELER				Alınan Puan
	1 (Geliştirmeli)	2 (Orta)	3 (İyi)	4 (Çok iyi)	
Fotoğraf çekimi için istenen uygun konuyu bulma ve konuya uygun farklı açılardan fotoğraf çekimi yapabilme	Fotoğraf çekimi için istenen uygun konuyu bulamamış, farklı açılardan fotoğraf çekimi yapamamış.	Fotoğraf çekimi için istenen uygun konuyu bulamamış; konu dışı, farklı açılardan fotoğraf çekimi yapmamış.	Fotoğraf çekimi için istenen uygun konuyu bulmuş, farklı açılardan uygun çekim yapamamış.	Fotoğraf çekimi için istenen uygun konuyu bulmuş, birden fazla farklı açıdan uygun çekim yapmış.	
Seçtiği konuya uygun görsel estetik kurallarını belirleyebilme ve fotoğraf çekimi yapabilme	Seçtiği konuya uygun görsel estetik kurallarını belirleyememiş ve fotoğraf çekimi yapamamış.	Seçtiği konuya uygun görsel estetik kurallarından çok azını kullanarak uygun fotoğraf çekimi yapabilmiş.	Seçtiği konuya uygun görsel estetik kurallarından pek çoğunu kullanarak uygun fotoğraf çekimi yapabilmiş.	Seçtiği konuda uygulanabilecek görsel estetik kurallarının hepsini kullanarak uygun fotoğraf çekimi yapabilmiş.	
Çekim için gerekli ışık koşullarını tespit edip, ışık ölçümü yaparak ölçüme uygun ISO, diyafram, enstantane ve white balance ayarlarını yapabilme	Çekim için gerekli ışık koşullarını ayarlayamamış; ışığa uygun ISO, diyafram, enstantane ve white balance ayarlarını yapamamış.	Çekim için gerekli ışık koşullarını ayarlamış fakat ışığa uygun ISO, diyafram, enstantane ve white balance ayarlarını yapamamış.	Çekim için gerekli ışık koşullarını ayarlayamamış fakat mevcut ışığa göre ISO, diyafram, enstantane ve white balance ayarlarını yapabilmiş.	Çekim için gerekli ışık koşullarını ayarlamış; ayarladığı ışığa uygun ISO, diyafram, enstantane ve white balance ayarlarını yapmış.	
Çektiği fotoğrafları hafıza kartından bilgisayar ortamına aktarıp dosyalayabilme	Çekimleri bilgisayar ortamına aktarmış.	Çekimleri bilgisayar ortamında dosyalamış.	Çekimleri bilgisayar ortamında tarih vererek dosyalamış.	Çekimleri bilgisayar ortamında tarih vererek ve çekimlerin eleştirisini yaparak dosyalamış.	
Makinenin temizliğine özen göstererek bireysel veya grup ile verimli çalışabilme	Makinenin temizliğine özen göstermemiş, bireysel veya grup ile verimli çalışmamış.	Makinenin temizliğine özen göstermemiş ancak bireysel veya grup ile verimli çalışmış.	Makinenin temizliğine özen göstermiş ancak bireysel veya grup ile verimli çalışmamış.	Makinenin temizliğine özen göstererek bireysel veya grupla verimli çalışmış.	
Toplam puan					
PUANLAMA	<p>Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 20, en düşük puan 5'tir. Puan 1-5 arası "Geliştirilebilir", 6-10 arası "Orta", 11-15 arası "İyi", 16-20 arası "Çok İyi" olarak değerlendirilecektir.</p> <p>Öğrencinin aldığı puanın 5 ile çarpılması sonucu 100'lük sisteme uyarlanır. (Örnek: 20x5=100)</p>				

NOT: Öneri olarak hazırlanmıştır. Öğrenme ortamlarına göre düzenlenebilir.

ÖLÇÜTLER	DERECELER				Alınan Puan
	1 (Geliştirmeli)	2 (Orta)	3 (İyi)	4 (Çok iyi)	
Fotoğraf çekimi için istenen uygun konuyu bulma ve konuya uygun farklı açılardan fotoğraf çekimi yapılabilme	Fotoğraf çekimi için istenen uygun konuyu bulamamış, farklı açılardan fotoğraf çekimi yapamamış.	Fotoğraf çekimi için istenen uygun konuyu bulamamış, konu dışı farklı açılardan fotoğraf çekimi yapmış.	Fotoğraf çekimi için istenen uygun konuyu bulmuş, farklı açılardan uygun çekim yapamamış.	Fotoğraf çekimi için istenen uygun konuyu bulmuş, birden fazla farklı açıdan uygun çekim yapmış.	
Seçtiği konuya uygun görsel estetik kurallarını belirleyebilme ve kompozisyon kurallarına aykırı fotoğraf çekimi yapılabilme	Seçtiği konuya uygun görsel estetik kurallarını belirleyememiş ve kompozisyon kurallarına aykırı fotoğraf çekimi yapamamış.	Seçtiği konuya uygun görsel estetik kurallarından çok azını kullanarak kompozisyon kurallarına aykırı fotoğraf çekimi yapabilmiş.	Seçtiği konuya uygun görsel estetik kurallarından pek çoğunu kullanarak kompozisyon kurallarına aykırı fotoğraf çekimi yapabilmiş.	Seçtiği konuda uygulanabilecek görsel estetik kurallarının hepsini kullanarak kompozisyon kurallarına aykırı fotoğraf çekimi yapabilmiş.	
Çekim için gerekli koşulları tespit edip çekimi yapılabilme	Çekim için gerekli koşulları ayarlamamış, istediği çekimi yapamamış.	Çekim için gerekli koşulları ayarlamış fakat istediği çekimi belirlediği ayarlarda yapamamış.	Çekim için gerekli koşulları ayarlamamış fakat mevcut duruma göre konusunu anlatabilmiş.	Çekim için gerekli koşulları ayarlamış, konusunu ön hazırlıktaki gibi anlatabilmiş.	
Çektiği fotoğrafları hafıza kartından bilgisayar ortamına aktarıp dosyalayabilme	Çekimleri bilgisayar ortamına aktarmış.	Çekimleri bilgisayar ortamında dosyalamış.	Çekimleri bilgisayar ortamında tarih vererek dosyalamış.	Çekimleri bilgisayar ortamında tarih vererek ve çekimlerin eleştirisini yaparak dosyalamış.	
Makinenin temizliğine özen göstererek bireysel veya grup ile verimli çalışabilme	Makinenin temizliğine özen göstermemiş, bireysel veya grup ile verimli çalışmamış.	Makinenin temizliğine özen göstermiş ancak bireysel veya grup ile verimli çalışmamış.	Makinenin temizliğine özen göstermiş ancak bireysel veya grup ile verimli çalışmış.	Makinenin temizliğine özen göstermiş, bireysel veya grup ile verimli çalışmış.	
Toplam puan					
PUANLAMA	Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 20, en düşük puan 5'tir. Puan 1-5 arası "Geliştirilebilir", 6-10 arası "Orta", 11-15 arası "İyi", 16-20 arası "Çok İyi" olarak değerlendirilecektir. Öğrencinin aldığı puanın 5 ile çarpılması sonucu 100'lük sisteme uyarlanır. (Örnek: 20x5=100)				

NOT: Öneri olarak hazırlanmıştır. Öğrenme ortamlarına göre düzenlenebilir.

ÖLÇÜTLER	DERECELER				Alınan Puan
	1 (Geliştirmeli)	2 (Orta)	3 (İyi)	4 (Çok iyi)	
Fotoğraf çekimi için manzara konusunu belirleme ve belirlediği konuya uygun çekim gerçekleştirilebilir	Fotoğraf çekimi için manzara konusunu belirlememiş ve konuya uygun çekim yapamamış.	Fotoğraf çekimi için manzara konusunu belirlemiş fakat belirlediği konuya uygun çekim gerçekleştirilememiş.	Fotoğraf çekimi için manzara konusunu belirlemiş fakat konuya uygun çekim açısı belirleyememiş.	Fotoğraf çekimi için manzara konusunu belirlemiş ve belirlediği konuya uygun çekim gerçekleştirmiş.	
Çekim için gerekli ışık koşullarını tespit edip, ışık ölçümü yaparak ölçüme uygun ISO, diyafram, enstantane ve white balance ayarlarını yapabileme	Çekim için gerekli ışık koşullarını ayarlayamamış; ışığa uygun ISO, diyafram, enstantane ve white balance ayarlarını yapamamış.	Çekim için gerekli ışık koşullarını ayarlamış fakat ışığa uygun ISO, diyafram, enstantane ve white balance ayarlarını yapamamış.	Çekim için gerekli ışık koşullarını ayarlayamamış fakat mevcut ışığa göre ISO, diyafram, enstantane ve white balance ayarlarını yapabilmiş.	Çekim için gerekli ışık koşullarını ayarlamış ve ayarladığı ışığa uygun ISO, diyafram, enstantane ve white balance ayarlarını yapmış.	
Çekim için perspektif kurallarına uygun bir şekilde tripodun yerleştirilerek dikey ve yatay kadrajlamalarla çekimi amacına uygun yapabileme	Çekim için perspektif kurallarına uygun bir şekilde tripodun yerleştirilmediği, dikey ve yatay kadrajlamalarla çekimi amacına uygun yapamamış.	Çekim için perspektif kurallarına uygun bir şekilde tripodun yerleştirilmiş fakat dikey ve yatay kadrajlamalarla çekimi amacına uygun yapamamış.	Çekim için perspektif kurallarına uygun bir şekilde tripodun yerleştirilmediği fakat dikey ve yatay kadrajlamalarla çekimi amacına uygun yapabilmiş.	Çekim için perspektif kurallarına uygun bir şekilde tripodun yerleştirilmediği, dikey ve yatay kadrajlamalarla çekimi amacına uygun yapabilmiş.	
Çektiği fotoğrafları hafıza kartından bilgisayar ortamına aktarabileme	Çekimleri bilgisayar ortamına aktarmış.	Çekimleri bilgisayar ortamında dosyalamış.	Çekimleri bilgisayar ortamında tarih vererek dosyalamış.	Çekimleri bilgisayar ortamında tarih vererek ve çekimlerin eleştirisini yaparak dosyalamış.	
Makinenin temizliğine özen göstererek bireysel veya grup ile verimli çalışma yapabileme	Makinenin temizliğine özen göstermemiş, bireysel veya grup ile verimli çalışma yapmamış.	Makinenin temizliğine özen göstermemiş ancak bireysel veya grup ile verimli çalışma yapmış.	Makinenin temizliğine özen göstermiş ancak bireysel veya grup ile verimli çalışma yapmamış.	Makinenin temizliğine özen göstermiş ve bireysel veya grupla verimli çalışmış.	
Toplam puan					
PUANLAMA	Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 20, en düşük puan 5'tir. Puan 1-5 arası "Geliştirilebilir", 6-10 arası "Orta", 11-15 arası "İyi", 16-20 arası "Çok İyi" olarak değerlendirilecektir. Öğrencinin aldığı puanın 5 ile çarpılması sonucu 100'lük sisteme uyarlanır. (Örnek: 20x5=100)				

NOT: Öneri olarak hazırlanmıştır. Öğrenme ortamlarına göre düzenlenebilir.

1. ÖĞRENME BİRİMİ KOMPOZİSYON KURALLARINA UYGUN FOTOĞRAF ÇEKİMİ

CEVAP ANAHTARI

1. D	18. E
2. D	19. B
3. Y	20. D
4. D	21. A
5. D	22. D
6. D	23. Fotoğrafta görsel estetik, kompozisyon kuralları ile fotoğraf makinesi tekniklerinin düzgün kullanımı ile oluşturulan net görüntülerdir. Kompozisyon kurallarından uygun olanların kullanılması ve fotoğraftaki nesnelere uyumu ile estetik oluşturulur. Görsel estetik öğeler fotoğrafta ışık, leke, biçim ve içeriğin dengeli dağılımıdır.
7. Y	24. Fotoğraf karesinin dokuz eşit parçaya bölünerek (üç yatay, üç dikey) ana konunun çizgilerin birleşim noktalarından birine yerleştirilmesine altın oran denir.
8. D	25. Konunun merkezde değil, fotoğrafın bütününe dağılarak çerçevenin dışında da devam ediyor gibi görünmesi açık kompozisyonudur.
9. Y	
10. D	
11. hareket	
12. sanat	
13. estetik	
14. kadraj	
15. evrensel	
16. C	
17. B	

2. ÖĞRENME BİRİMİ KOMPOZİSYON KURALLARINA AYKIRI FOTOĞRAF

CEVAP ANAHTARI

1. Y	11. özgün
2. Y	12. B
3. D	13. A
4. Y	14. D
5. D	15. B
6. D	16. Bokeh fotoğraf, alan derinliğinde kalan ışıkların dağılarak yuvarlak noktalar şeklinde görülmesidir.
7. gren	17. Projeksiyon mantığı ile çalışan, negatif filmleri pozitif görüntü olarak aktaran, üzerinde lens ve ışığı bulunan optik karanlık oda ekipmanıdır.
8. estetik	
9. manipüle	
10. fizyogram	

3. ÖĞRENME BİRİMİ FOTOĞRAFTA KADRAJ

CEVAP ANAHTARI

1. D	12. D
2. Y	13. C
3. Y	14. A
4. Y	15. Çekim sırasında konuya vizörden bakılarak hem dikey hem de yatay kadraj denemeleri yapılmalıdır. Denemeler, fotoğrafçı için göz alıştırmaları olacak ve fotoğrafçının konuyu en iyi anlatan kadrajı seçmesi için de kolaylık sağlayacaktır.
5. D	16. Çekim sırasında kadraj yapmak, fotoğrafçının özgün bir bakış açısı yakalayarak kendi kadrajını keşfetmesini sağlayacak ve fotoğrafları bilgisayara aktardığında görüntü düzenleme programında kadraja daha az müdahale edilecektir.
6. kadraj	
7. yatay	
8. dikey	
9. altın oran	
10. alan derinliği	
11. B	

- Akalın, İ. (2017). *Dijital Fotoğraf Hakkında Her Şey* (3. bs.). İstanbul: Şan Ofset Matbaacılık.
- Akbaş, F. ve Korkmazgil, G. (2010). *Dijital Dünyada Fotoğraf* (1. bs.). İstanbul: Say Yayınları.
- Carroll, H. (2017). *İyi Fotoğraflar Çekmek İçin Bu Kitabı Okuyun* (4. bs.). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çakır, M. (2013). *Sanatta Eleştirelilik* (2. bs.). İstanbul: Parşömen Yayınları.
- Derman, İ. (1992). *Fotoğraf*. İstanbul: Ağaç Yayıncılık.
- Ertuğ, T. (2010). *Fotoğraf Sanatı Üzerine* (1.bs.). Ankara: Alter Yayınları.
- Erzen, j. (2004). *Fotoğraf Notları* (1. bs.). İstanbul: Say Yayınları.
- Freeman, M. (2013). *Fotoğrafçının Gözü* (3. bs.). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Günay, D. ve Parsa, A. (2012). *Görsel Göstergebilim, İmgenin Anlamlandırılması* (1. bs.). İstanbul: Es Yayınları.
- Gurney, J. (2010). *Color And Light* (2. bs.). Sydney: A Guide For The Realist Painter.
- Gompertz, W. (2020). *Sanatçı Gibi Düşün* (5. bs.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları
- Kanburoğlu, Ö. (2004). *A'dan Z'ye Fotoğraf* (2. bs.). İstanbul: Say Yayınları.
- Kanburoğlu, Ö. (2009). *Dijital Fotoğraf Rehberi* (4. bs.). İstanbul: Say Yayınları.
- Kanburoğlu, Ö. (2010). *100 Soruda Dijital Fotoğraf* (3. bs.). İstanbul: Say Yayınları.
- Kanburoğlu, Ö. (2011). *İyi Fotoğraf Nasıl Çekilir?* (2. bs.). İstanbul: Say Yayınları.
- Kanburoğlu, Ö. (2016). *Tüm Yönleriyle Mimari Fotoğraf* (1. bs.). İstanbul: Say Yayınları.
- Kate, L. (1993). *A'dan Z'ye Fotoğrafçılık*. (M. Kalaycioğlu, Çev.). İstanbul: Düşünen Adam Yayınları.
- Kılıç, L. (2002). *Fotoğrafa Başlarken* (5. bs.). Ankara: Dost Yayınevi.
- Maga, İ. (2007). *Fotografçıya Fısıltılar* (1. bs.). İstanbul: YGS Yayınları.
- Prakes, D. (2012). *Görsel Fotoğrafçılık Sözlüğü* (1. bs.). (T. Hepdinçler ve S.Özkal, Çev.). İstanbul: Literatür Yayınları.
- Sözen, M. ve Tanyeli U. (2018). *Sanat Sözlüğü* (18. bs.). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Sontag, S. (2004). *Başkalarının Acısına Bakmak* (1. bs.). İstanbul: Agora Kitaplığı.
- Şen, K. (2015). *Fotografik Görüntü Düzenlemede Altın Oranın Etkileri*, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Fotoğraf Bölümü, İzmir.
- Tunalı, İ. (1992). *Felsefenin Işığında Modern Resim*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Topçuoğlu, N. (1992). *İyi Fotoğraf Nasıl Oluyor Yani?* (1. bs.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Walter, B. (2015). *Teknik Olarak Yeniden Üretilbilirlik Çağında Sanat Yapıtı* (1. bs.). İstanbul: Zeplin Yayınları.
- Yılmaz, M. (2009). *Görsel Sanatlar Eğitiminde Uygulamalar* (3. bs.). Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Turani, A. (2018). *Sanat Terimleri Sözlüğü* (17. bs.). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (2020). *Grafik ve Fotoğraf Alanı Çerçeve Öğretim Programı*, Ankara.

- Akalın, T. (2019). Fütürizm akımının tarihsel süreci bağlamında fotoğraf sanatına kısa bir bakış, IBAD Sosyal Bilimler Dergisi, Özel Sayı, 578-588. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/824181> (09.02.2021/20:08)
- Engin, C. Kedi bakışı: soyut fotoğrafın anlam'sızlığı, Fotoğrafya, Sayı:24. <http://www.fotografya.gen.tr/TR,129/kedi-bakisi--soyut-fotografin-anlamsizligi.html> (09.11.2020 /15:50)
- Gök, K. (2016). Fotoğraf sanatında resimselliğin 1850-1900 döneminde empresyonist hareketle etkileşimi, Yıldız Journal Of Art and Design, (2), 110-138. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/292829> (11.05.2021/16:32)
- Gökten, Ç. M. (2018). Fotoğraf sanatı bağlamında çevre farkındalığı, İdil Dergisi, 7(46). <https://www.idildergisi.com/makale/pdf/1525023590.pdf> (11.05.2021/16:23)
- İmançer, A. Fotoğraf sanat ilişkileri, Fotoğrafya, Sayı:13. http://www.fotografya.gen.tr/issue-15/a_imancer15.htm (09.11.2020/19:10)
- Kabadayı, Y. Ş. (2019). Fotografik malzemeyle resim çizmek, Chemigram, Journal Of Social, Humanities and Administrative Sciences, 5(16): 365-372 <http://journalofsocial.com/DergiTamDetay.aspx?ID=122&Detay=Ozet> (11.05.2021/16:27)
- Koca, B. (2017). Kavramsal sanat, İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi, 3(2), 97-103. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/391189> (10.02.2021/12:17)
- Kadızade, E. D. ve Oğuz, N. (2020). Empresyonizm ve Anna Obiols'un çocuk kitapları bağlamında ressamların öğretimi, Turkish Journal of Primary Education, 5(2), 219-245. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1401810> (11.05.2021/16:38)
- Yılmazbayhan, A. Uzaklardan, "sanatsal fotoğraf, Alfred Steiglitz", Fotoğrafya, Sayı 14. <https://docplayer.biz.tr/29323512-Fotograf-okuma-ders-notlari-fotograf-okuma.html> (09.11.2020/12:45)
- <https://docplayer.biz.tr/29323512-Fotograf-okuma-ders-notlari-fotograf-okuma.html> (09.11.2020/12:45)
- http://www.fotografya.gen.tr/issue-14/uzaklardan_14_index.htm (09.02.2021/ 21:10)
- https://www.academia.edu/9367495/FOTO%C4%9ERAFTA_KOMPOZ%C4%B0SYON_I (09.11.2020/17:23)
- <http://www.fotografya.gen.tr/TR,1270/temel-tasarim-kompozisyon.html> (09.11.2020 /14:52)
- <http://www.fotografya.gen.tr/TR,950/tasar-duzenleme-ve-kompozisyon.html> (09.11.2020/15:54)
- <https://indigodergisi.com/2015/07/fotografi-gormek/> (09.11.2020/17:47)
- http://www.fotografya.gen.tr/issue-14/T_tasarim_14_index.htm (07.12.2020/10:57)
- <https://dictionary.cambridge.org/tr/> (29.10.2020/14.26)
- <https://sozluk.gov.tr/> (10.10.2020/17.57)
- <https://tfsf.org.tr/tr/sabit-sayfa-detay/fotograf-terimleri-ansiklopedik-soezluegue-tr> (20.10.2020/16.40)
- <https://www.tdk.gov.tr/tdk/kurumsal/yazim-kilavuzu/> (Erişim Tarihi: 10.10.2020 Saat: 17.57)

Görsel Kaynakça

<http://kitap.eba.gov.tr/karekod/Kaynak.php?KOD=1504>

Not: Kaynakça, APA 6 kriterlerine göre hazırlanmıştır.